

පාරමී
හෙවත්
දස පැරැමි දම්

සම්පාදක.
නාරද ස්වාමීන් වහන්සේ.

කායිවානගේ කායිජේ එක්සත් සමූහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන පදනමේ ප්‍රධාන අනුගාහක, කායිවානගේ කායිජේ ශ්‍රී රතනජෝති වෙරවාදී බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානාධිපති, කායිවානගේ ප්‍රධාන සංඝනායක රත්මලාන ශ්‍රී චීරයාරාමවාසී, ඛණ්ඩාරගම විද්‍යාගම ධර්ම චක්‍ර ප්‍රමා පදනමේ සහ ලියකේ සිං ප්‍රදරු පාසලේ නිර්මාතෘ, ත්‍රිපිටකවේදී ධර්ම ඝර්භී ශ්‍රී බෝද්ධගම චන්දිම නානිමියන්ගේ අනුගාහනා පටිදී මෙම දූතම පොත කායිවානගේ එක්සත් සමූහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන පදනම මගින් මුද්‍රණය කරවා ශ්‍රී ලංකාවට පවිත්‍රයා කරන ලදී.

**ශ්‍රී ලංකා ධර්ම චක්‍ර ප්‍රමා පදනම
විද්‍යාගම,
ඛණ්ඩාරගම**

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website: <http://www.budaedu.org>

This book is strictly for free distribution, it is not for sale.
නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

මහත් උපකාරයට සුඵ කෙළෙහිගුණ
සැලකීමක් වශයෙන්
අසමදාවායම්

පැළැණේ ශ්‍රී වජ්‍රඥාන නායක මානිමියන් වහන්සේට
ගෞරවාදරයෙන් පිළිගන්වන ලදී.

සංඥාපනය.

මේ දහම් පොත වූකලී දස පැරැම් දම් පිළිබඳ සංකෙෂප වර්ණනාවකි.

අසමදාවායඝීයන් වහන්සේගේ ලිපි හා ධම්දේශනා මෙහි ලා විශේෂයෙන් ඉවහල් වූ බව කෘතඥතා පූජික ව සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

ධම්දානමය පින් තකා මේ ධම් පුස්තකය ප්‍රථම වරට මුද්‍රණය කරන ලද්දේ වර්ෂ 1936 වැන්නෙහි දී ය. ඒ වරද මේ දෙවන වර ද මෙය මුද්‍රණය කැරැවීමට ඉදිරිපත් වූයේ මාතර සී. ඒ. ආරියතිලක මහතාය.

මෙහි අයිතිය කිසිවකුට උරුම කර දී නැත. එහෙත් කැමැති භවතකුට නැවැත මුද්‍රණය කැරැවීමට අවසර ලබා ගත හැකිය.

මට, නාරද

2493

1949.10. 1

බම්බලපිටියේ වජිරාරාමයේ දී ය.

කියවන්නාට වචනයක්

මේ පාරමී බණ පොත ලියූ පූජ්‍ය තාරද මාහිමිපාණෝ කොළඹ, බම්බලපිටියේ , වජිරාරාමයේ ආරම්භක අධිපතිව වැඩ වුසූ පරම පූජ්‍ය පැළෑණේ සිරි වජිරඤාණ මහනාහිමිපාණන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ ශිෂ්‍ය රත්නයෙකි.

බණ දහමී මෙන්ම භාෂා ශාස්ත්‍ර ඥානයක් ලබාගෙන එය පුහුණු කොට හෙළ බසින් මෙන් ම ඉංග්‍රීසි බසින් ද සිය දහස් ගණන් දේශනා පවත්වා, පත්පොත් ලියා ශාසනයටත්, සමාජයටත් උසස්, උතුම් සේවාවක් කළ පැවිදි උතුමාණ කෙනෙකි තාරද මාහිමිපාණෝ.

උන්වහන්සේ අවුරුදු හැටක් පමණ කාලයක් විදේශයන්හි සැරිසරා යමින් ධර්ම දූත මෙහෙයෙහි යෙදුණා පමණක් නොව එයටත් වැඩි කලක් මේ ශ්‍රී ලංකාවාසීනට ද අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කළහ. අවුරුදු අසූහයක් ආයු වළඳ 1983 ඔක්තෝබර් 02 වැනි ඉරිදා හිමිදිරි පාන්දර මෙලොව ජීවිතය හළහ.

තාරද මාහිමිපාණන් විසින් සිංහල, ඉංග්‍රීසි බසින් ලියැවුණු වටිනා පොත් කීපයෙකි.. පාරමී හෙවත් දස පැරුම් දම් ඉන් එකකි.. සියළුම බෞද්ධයන් විසින් පාරමී(පාරමිතා) පිළිබඳ හොඳ අවබෝධයක් ඇතිකැර ගත යුතුය. දසපාරමිතා නුපුරා රහත් බෝධියවත්, පසේ බෝධියවත්, සම්මා සම්බෝධියවත් ලබාගත නො හැකිය.

සම්මා සම්බෝධිය සඳහා මහත් අධිෂ්ඨානයෙන්, තිරදිරින් යුතුව අපගේ බෝසතාණන්වහන්සේ පිරු පාරමිතා දසය, දසමහායෝධයෝ වැන්නාහ. එදා ඇසතු ගස යට(දැන් බෝධිය) සම්මා සම්බෝධිය ලබාගත් අවස්ථාවේ මේ දසබල පාරමිතාවෝ

මුර්තිමත් වූහ. සියළු කෙලෙසුන් නසා වනසා අනුත්තර සම්මා සම්බෝධිය ලබා ගැනීමට ඉවහල්වුවාහු මේ දසපාරමිතාවෝ බව මෙනෙහි කරනු මැනවි.

ලෝකෝත්තර පැත්ත, ආගමික පැත්ත, පසෙක තබා ලෝකය පිළිබඳව වූ දිගුණුව කරා යන කෙනෙකුට වූවද මේ පාරමිතා දසය ඉතා අවශ්‍ය බව දැන ගනු මැනවි. මුද්‍රිත පාරමි පොත් සියල්ලම සැදැහැවුණු අතට ගිය හෙයින් පොතක් සොයා ගැනීම කථනික සොයන්නාක් මෙන් අසීරු වැඩෙක් විය.

ඒ පාඩුව ගැන සලකා බැලූ දෙහිවල නැදීමාලේ, ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානයේ අධිපති සුජ්‍ය කීර්ති විමලජෝති මාහිමියෝ මේ බණ පොත බැතිමතුන් අත නැබීම සඳහා නැවැත මුද්‍රණය කිරීමේ කැමැත්තෙන් අපගේ අවසරය ද ලබා ගත්හ. හොඳ නිමාවකින් ඉතා මැනවින් මුද්‍රණද්වාරයෙන් පොත බිහි කිරීම ගැන අපගේ නොමඳ සතුට මෙයින් පවසමු. සභාය දුන් හැමටම පින් පිරිනමමු.

**“කයිනුත් සුවැන්නෝ - කිසිත් උවදුරු නැත්තෝ
වෙත්වා සියළු සත්ත්‍ව -සුවපත් වූ සිතැත්තෝ”**

වජිරාරාම විහාරාධිකාරී
පියදස්සී නායක ස්ථවිර.

පටුන

1. ප්‍රාරම්භ කථා	1.....19
2. දාන පාරමිතාව.....	21.....34
3. ශීල පාරමිතාව.....	35.....46
4. නෛශ්ක්‍රමය පාරමිතාව.....	47.....64
5. ප්‍රඥා පාරමිතාව.....	65.....76
6. වීර්‍ය පාරමිතාව.....	77.....88
7. ක්‍ෂාන්ති පාරමිතාව.....	89...100
8. සත්‍ය පාරමිතාව.....	101...112
9. අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව.....	113...124
10. මෛත්‍රී පාරමිතාව.....	125...140
11. උපෙක්‍ෂා පාරමිතාව.....	141...151
අවසානය.....	152...154

පාරමි හෙවත් දස පැරැමි දම්

නමො තසස හගචනො අරහනො සමමා සම්බුද්ධස්ස..

1 වන පරිච්ඡේදය

පාරමහ කථා

පාරමිහු වනාහි සියලු බෞද්ධයන් විසින් අවශ්‍යයෙන් පුරුදු කටයුතු වූ ගුණ ධර්මයෝ වෙත්.

ලොවුතුරා බුදුවීම, පසේ බුදුවීම, රහත්වීම යන බෝධිත්‍රයෙන් තමහට අභිමත බෝධියකට පැමිණීමට ද පාරමිහු බොහෝ කාලයක් සකසා පුරුදු කට යුත්තාහ. රහත් බව පතා පුරන කල්හි "සාවක පාරමි" යයි ද, පසේ බුදු බව පතා පුරන කල්හි "පච්චෙක බෝධි පාරමි" යයි ද, ලොවුතුරා බුදු බව පතා පුරන කල්හි " සමමා සම්බෝධි පාරමි" යයි ද පාරමිහු වෙන වෙන නම් ලබති.

ත්‍රිවිධ බෝධිය යි කියනු ලබන්නේ මෙකී සාවක බෝධි, පච්චෙක බෝධි, සමමා, සම්බෝධි යන තුනට බව සැලැකිය යුතු.

බෝධී යනු ඥානයට නමෙකි. "සාවක" (සංස්කෘත-ශ්‍රාවක- සිංහල- සවු) යනු අසන්නා යන අර්ථයයි. කෙතරම් සහජ තුවණ ඇතත් යටත් පිරිසෙයින් සෝවාන් වීමට පවා අනුන්ගෙන් බණ ඇසීම තම් වූ "පරතෝඝෝෂ ප්‍රත්‍යය" අවශ්‍යය. එසේ අනුන්ගෙන් දහම් අසා ම නිවන් අවබෝධ කරගත යුතු බැවින් සෝවාන්, සෙදගැමි, අනැගැමි, රහත් යන ආයතීයන් වහන්සේ "ශ්‍රාවක" නම් වෙත්. එබඳු සවුචන්ගේ තුවණ "සාවක බෝධී" නම්

අනුන්ගෙන් දහම් නො අසා යම් කිසි කරුණක් නිමිති කොට ගෙන පටිච්ච සමුප්පාදය මෙනෙහි කොට තනියම නිවන් අවබෝධ කරන උතුමෝ "පච්චෙක බුද්ධ" නම් වෙත්. එබඳු පසේ බුදුවරයන්ගේ තුවණ "පච්චෙක බෝධී" නම්. අනුන්ගෙන් දහම් අසා නිවන් අවබෝධ කරගත් ශ්‍රාවකයනට නම් පරහට දහම් දෙසා නිවන් අවබෝධ කැරැවිය හැකිය. පසේ බුදුවරයනට එසේ කළ නොහේ. සාමාන්‍ය ධර්මාවාදයක් දිය හැකි නමුත් පරහට නිවන් අවබෝධ කැරැවීමට උන්වහන්සේ සමත් නො වෙති.

ශ්‍රාවකයන් පහළ වන්නේ බුද්ධෝත්පාද කාලයෙක්හි මය. පසේ බුදුවරයන් පහළ වන්නේ අබුද්ධෝත්පාද කාලයන් හි ය. සවයම්භුඥානයෙන් නිවන් අවබෝධකොට, පරහට නිවන් අවබෝධ කැරැවීමට සමත් උතුමෝ "සම්මා සම්බුද්ධ"* නම් වෙති. උන්වහන්සේගේ තුවණ "සම්මා සමෙබ්බධී" නම්.

"සම්මා" යනු මනා කොට, "සං" යනු තමන් වහන්සේ යන අර්ථයයි. සම්මා යි වෙසෙසන ලද්දේ පරහට ද නිවන් අවබෝධ කැරැවිය හැකි බැවිනි.

*. මහායාන වාදීන් විසින් 'සම්මා සමෝධිය' මහායානය යි කියනු ලැබේ. විශාල යානය යන තේරුම යි. ඔවුන්ගේ මතය නම් හැම දෙන ම බුදු බව පැකිය යුතු බවයි. ජේරවාද මනානුකූලව තමහට කැමැති බෝධියක් පැකිය හැකිය. එහිලා නියමයෙක් නැත. සාධකීය වර්තානුකූලව අභිමත බෝධිය තෝරා ගැනීමට තමහට නිදහස ඇත.

එක වරකට එක් ලොවුකුරා බුදුවරයෙක් පමණක් පහළ වෙයි. දෙනමක් පහළ නො වෙති. එහෙත් පසේ බුදුවරයන්ගේ ගණනෙහි සීමාවක් නැත.

පාරමී ප්‍රකීර්ණක කථා වර්ණනා කරන වයඹාපිටකාඪී කථාවායඹියෝ ප්‍රශ්න සොළසක් උපදවති.

හේ මෙසේ යි:-

1. පාරමීහු කවරහුද?
2. කවර අතර්ථයකින් පාරමී නම් වේ ද?
3. පාරමීහු කීවුදැරුම් වෙන් ද?
4. පාරමී ධර්මයන්ගේ ක්‍රමය කවරේ ද?
5. පාරමී ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහු ද
6. පාරමී ධර්මයනට ප්‍රත්‍යය වන්නේ කුමක් ද?
7. පාරමී ධර්මයනට කිලුට නම් කවරේ ද?
8. පාරමී ධර්මයන්ගේ පිරිසිදු බව කුමක් ද?
9. පාරමී ධර්මයනට විරුධ පක්ෂය කවරේ ද?
10. පාරමී ධර්මයන්ගේ පිළිවෙත කුමක් ද?
11. පාරමී ධර්මයන්ගේ විභාගය කෙසේ ද?
12. පාරමී ධර්මයන්ගේ සංග්‍රහය කවරේ ද?
13. පාරමී ධර්මයන් සම්පාදනය කිරීමෙහි උපාය කවරේ ද?
14. කෙතෙක් කලෙකින් සම්පාදනය වේ ද?
15. පාරමී ධර්මයන්ගේ අනුසස් කවරහු ද?
16. පාරමී ධර්මයන්ගේ ඵලය කුමක් ද? යනු යි.

මේ හැම මෙහි සැකවින් වැණිණා කරනු ලැබේ.

1. පාරමිහු කවරහු ද?

යන ප්‍රශ්නය විසඳන වයඹාපිටකාඪී කථාවායඹියෝ “තණ්හාමාන දිට්ඨිති අනුපහතා කරුණුපාය කොසලෙන පරිග්භිතා දානාදයෝ ගුණා පාරමියෝ” යි කීහු

තෘෂ්ණා ය, මාන ය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ය යන මේ තෙවැදෑරුම් කෙලෙසුන් හා නො හැසුණු, කිලිටි නොවූ, කරුණායෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් (-දෙලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ නුවණින්) මොනවට රැකගත් දානාදී ගුණ ධර්මයෝ පාරමිහු නම් වෙති යනු එහි භාවය යි. පැරුම් පුරන කල යට කී කෙලෙස් තුනෙන් වෙන් විය යුතුය. කරුණායෙන් හා නුවණින් ආරක්ෂා විය යුතුය.

භවභොග සම්පත් හෝ කීර්ති ප්‍රශංසා ලබන අටියෙන් ගුණ දම් නො පිරිය යුතුය. ගුණ දහම උතුම් කොට සලකා, ක්‍රියාව උසස් කොට තකා, පැරුම් පිරිය යුතුය. උතුම් ක්‍රියා වෙකින් උතුම් ඵලයක් ලැබේ. එහෙත් ඵලයට ගිජු නො විය යුතුය. කීර්තියට හෝ ප්‍රශංසාවට තමා සුදුසු නම් එය තමා කරා එළඹේ. රොත් ඇති මල කරා බඹරුන් පැමිණෙන්නාක් මෙනි. පිරිසිදු අදහසින් පරහට වැඩ කරන විට නින්දා පැසසුම් දෙකි ම උපෙක්ෂක විය යුතුය. නිඤ්චට තමා ලක් වුවත්, තමාගේ උසස් මෙහෙය අනුන්ගේ ප්‍රශංසාවට භාජන නුවුවත්, අනුන් තමහට අකෘතඥ වුවත් මඤ්චසාහි නො විය යුතු. අධෛර්‍ය නො විය යුතු. පසුබට නො විය යුතු කවර හෙයින් ද යත් -ප්‍රශංසා ලබන අටියෙන් ගුණ දම් නො පිරු හෙයින්.

එසේ ම තමා උසස් කොට තකා අනුන් පහත් කොට සිතා උඩඟු බැවින් හෝ මමත්වයෙන් පැරුම් නො පිරිය යුතුය. මමායනාපහරණයෙන් ක්‍රියා කිරීම මාහාතමායෙකි. තමට වඩා ක්‍රියාවම උතුම් කොට සැලැකිය යුතුය. “මම” යන්න “සමූහයෙහි” බහාලීම මැනවි. මානය පහ කොට ගුණ දම ප්‍රකට කළ යුතුය.

කම්පල නැත යන මිසඳිටු සිතින් ද වෙන් විය යුතුය. හැම උතුම් ක්‍රියාවටම අනුසස් ඇත. එය කමියේ ඵලයෙකි. යම් හේතුවක් ඇතොත් එහි ඵලයක් ද ඇති විය යුතු.

හැම සතුන් කෙරෙහි පතලා වූ කරුණායෙන් ම පැරුම් පිරිය යුතුය. කරුණා පෙරදැරිව පැරුම් දම් පුරන්නේ, ඊෂ්ඨා කොට පරවශ ව අනුන් කුමක් කීවත් සිතුවත්, කියන කරන නිසි දෑ නොනැවතීම කෙරෙයි.

කරුණායෙන් ඇතැම් විට මුළු ක්‍රියා ද කළ හැකි බැවින් නුවණින් ද ආරක්‍ෂා විය යුතුය. නුවණ ඇති විට අධ්‍යක්ෂකියෙන් හෝ මෝඩ කමින් පැරුම් දම් යි සිතා අනුවණකම් නො ම සිදු වේ.

ප්‍රඥානුකූල වූ කරුණානවිත ක්‍රියාවෝ සඵලප්‍රකාරයෙන් ම ශ්‍රේෂ්ඨය හ යි සිතිය යුතු.

2. කවර අත්පියෙකින් පාරමී නම් වේ ද?

පාරමී යනු "පාරං" ශබ්දය උපපද කොට ඇති "ඉ" ධාතුවෙන් සිද්ධයි. පාරං යනු පරතෙරට හෙවත් තමන් රුජ්නා "සමෝධි" නම් වූ පරම කෝටියට (-ඉහළම කොතට) නමෙකි. "ඉ" යනු ගමනාත්ථි වාචී ධාතුවෙකි. එයින් පරව යෙදුණු ප්‍රත්‍යය කරණකාරකයෙහි වේ. එහෙයින් පාරමී යන්නෙහි අත්පිය නම් "සමෝධි සංඛ්‍යාත වූ පරතෙරට යෑමට අතිශයින් උපකාර වන ගුණධර්මයෝ" යනු යි.

තව ද සත්වෝත්තම හෙයින් බෝසත්හු "පරම" යි කියනු ලැබෙති. පරම නම් වූ මහබෝසතුන්ගේ ගුණයෝ ය, ක්‍රියාවෝ ය, භාවයෝ ය, යන අත්පියන්හි ද පාරමී ශබ්දය යෙදේ. එම අරුත්හි ම "තා" ප්‍රත්‍යය වීමෙන් පාරමීතා යි සිද්ධයි,

3. පාරමිහු කීවැදැරුම් වෙන් ද?

පාරමිහු දස වැදැරුම් වෙති.

වදාරන ලද මැයි :-

දානං සීලඤ්ච නෙක්ඛමමං-

පඤ්ඤා විරියෙන පඤ්චමං.

බන්ති සච්ච මධ්විඨානං-

මෙන්තු පෙක්ඛා' නි මෙ දසං.

- 1. දානය, 2. ශීලය, 3. නෛෂ්ක්‍රමය(=නික්මීම) ය,
- 4. ප්‍රඤා(=නුවණ) ය, 5. වීර්යය ය, 6. ක්‍ෂාන්ති(=ඉවැසීම) ය, 7. සත්‍යය, 8. අධිෂ්ඨාන ය, 9. මෛත්‍රී ය, 10. උපෙක්‍ෂා(=මැදහත් බව) ය යන මේ දශය බුද්ධිකාරක ධර්මයෝ හෙවත් පාරමිහු වෙති.

දත් සිල් නිකුම් පැණ-විරිය කැත් සත් සමඟින

ඉටත් මෙන් උපෙ යි මේ- දස දම් පැරුම් දන්නේ.

මේ එක එක පාරමිය, පාරමී, උප පාරමී, පරමාණී පාරමී වශයෙන් ගත් කල තිස් වැදැරුම් වේ.

4. පාරමී ධර්මයන්ගේ ක්‍රමය හෙවත් පළමු ව දානය දෙවනු ව ශීලය යන ආදීන් පැවැති පිළිවෙළ කවරේ ද යත් :-

සුමෙධ තාපස කලැ දාන ශීලාදී පිළිවෙළින් සවයම්භුඤානයෙන් තමන් වහන්සේ විසින් ම සොයා දැන, එසේ ම පුරුදු කොට බුදු වී එපරිද්දෙන් ම වදාළ බව ක්‍රමය නම් වේ.

තව ද දානය සියලු සත්ත්වයන්හට සාධාරණ බැවින් ද සවල්ප ඵල අති බැවින් ද පුරුදු කිරීමට පහසු බැවින් ද පළමු ව වදාරන ලදී.

දායක ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ හෙවත් දෙන-ලබන- අයගේ පිරිසිදු බව හේතු කොට ගෙන දානය මහත් ඵලදායී බැවින් ද, දානය හෝග සම්පත්තියට හේතු වන බැවින් ද, ශීලය සුගති ආදී භවසම්පත්තිනට හේතු වන බැවින් ද, දානයට අනතුරු කොට දෙවනු ව ශීලය වදාරන ලදී.

නෛෂ්ක්‍රමයෙන් ශීලය සුරැකි ව පිරිය හැකි හෙයින් ද ශීල සම්පත්තිය සිඬවන හෙයින් ද, ශීලයෙන් කය වචන දෙකේ පිරිසිදු බව හා නෛෂ්ක්‍රමයෙන් සිත්හි පිරිසිදු බව ඇති වන හෙයින් ද, පිරිසිදු සිල් ඇත්තාහට ම ධ්‍යාන සැපයෙන හෙයින් ද, ශීලයට අනතුරු කොට තෙවනු ව නෛෂ්ක්‍රමය වදාරන ලදී.

නුවණින් මෙහෙයනු ලැබූ නෛෂ්ක්‍රමය විපුල ඵල ඇති වන හෙයින් ද, එහි ඇල්මක් ඇති කොට පිරිසිදු ව මහණ දම් රැකිය හැකි හෙයින් ද, නෛෂ්ක්‍රමයෙන් ගැනෙන සමාධිය හා ප්‍රඥාව ඔවුනොවුන් හා සම්බන්ධයක් ඇති ධර්ම යුගලයක් හෙයින් ද, ප්‍රඥාවට සමාධිය ළං ව ම තිබිය යුතු හේතුව(පදට්ඨාන) හෙයින් ද, එමෙන් ම සමාධිය ප්‍රඥාවට වැටුහෙන ආකාරය(පච්චුපට්ඨාන) කොට ඇති හෙයින් ද, සමාධිසංඛ්‍යාත නෛෂ්ක්‍රමයට අනතුරු කොට සිව්වනු ව ප්‍රඥාව වදාරන ලදී.

වීයඝීයෙන් තොරව ප්‍රඥායෙන් කට හැකි දේ සිදු නො කට හැකි හෙයින් ද, ප්‍රඥාව අනු ව ගියාවූ වීයඝී සියලුම අත්ථි සිද්ධිය ලබා ගැනීමට අග්‍ර හස්තයක් වන බැවින් ද, ප්‍රඥාවට අනතුරු කොට පස්වනු ව වීයඝීය වදාරන ලදී.

වීයඝීය ඇත්තනුට ම ඉවැසීම මොනවට පිහිටන හෙයින් ද, සත්ව සංස්කාරයන් ගෙන් ඇති වන අපරාධ ඉවැසිය හැකි

8

හෙයින් ද, ඉවැසීම හේතු කොට ගෙන නොකඩ වැ උත්භාස කරන හෙයින් ද, ඉවැසීම කරණ කොට ගෙන අධික වියභීය මැඩ පවත්වන හෙයින් ද, වියභීයට අනතුරු කොට සවනු ව ක්ෂානකීය වදාරන ලදී.

අවිසංවාදය හෙවත් තොරැවටීම හේතු කොට ගෙන ඉවැසීම බොහෝ කලක් පුරුදු කට හැකි බැවින් ද ක්ෂානකීයට අනතුරු කොට සත්වනු ව සත්‍යය වදාරන ලදී.

අධිෂ්ඨානය පොරොන්දු කඩ නො කොට අනුත් නො රවටා වුවක් ම කියා සත්‍යය පුරුදු කිරීමට ඉවහල් වන බැවින් සත්‍යයට අනතුරු කොට අටවනු ව අධිෂ්ඨානය වදාරන ලදී.

මෙත්‍රීය කරණ කොට ගෙන පරෝපකාරය පිණිස පවත්නා අවල සමාදානය සිද්ධ වන හෙයින් අධිෂ්ඨානයට අනතුරු කොට නවවනු ව මෙත්‍රීය වදාරන ලදී.

උපෙක්‍ෂාව කරණ කොට ගෙන මෙත්‍රීයගේ පිරිසිදු බව ඇතිවන හෙයින් මෙත්‍රීයට අනතුරු කෙට දසවනුව උපෙක්‍ෂාව වදාරන ලදී.

මේ ආදී නයින් පාරමිතා ක්‍රමය දත යුතුයි.

5. පාරමි ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහු ද?

හැම පාරමීහු අනුතට අනුග්‍රහ කිරීම ලක්ෂණ(=සාමාන්‍ය ස්වභාවය) කොට ඇත්තාහ.අනුතට උපකාර කිරීම රස(=කෘතය) කොට ඇත්තාහ. හිනෙමිභාවය හෙවත් හැම සතුන් කෙරෙහි වැඩ කැමැති බව ප්‍රත්‍යුපස්ථාන(=පවුළුපට්ඨාන= වැටුහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තාහ- නොහොත් බුදු බව ප්‍රත්‍යුපස්ථාන (=ඵල) කොට ඇත්තාහ. හැම සතුන් කෙරෙහි නිරවශේෂයෙන් පතලා වූ මහා කරුණාව හෙවත් මහා කරුණෝපාය කෞශල්‍යය පදස්ථාන (=පදවිධාන= ආසන්න කාරණය) කොට ඇත්තාහ.

අනුනට අනුකම්පාකිරීම පාරමී පුරන අයගේ ස්වභාවය වේ. අනුන් දුකින් වෙසෙන කල තමන් ගේ සිත නිතැකින් ම හුණු වේ. එහෙයින් ම ඔවුන් දුකින් මුදාලන්නට කැමැති වෙති. ඔවුන් දුකින් මුදනා තුරු තමන්හට ප්‍රීතියකුදු නැත. තමන් ගෙන් උපකාරයක් නො ඉල්වා ම ඔවුනට උපකාර කිරීමට ඉදිරිපත් වෙති. තමන් ගේ අනුකම්පා සහගත චිත්තය එ පමණ උදාර බැවිනි.

නිරවශේෂයෙන් හැම දෙන කෙරෙහි ම ඔවුන් ගේ හිතවත් බව පවතී. තමන් හා අනුන් හා වෙනසක් නො කොට තමන් ගේ යහපතට මෙන් අනුන් ගේ යහපතට ද ඔවුහු කැමැති වෙති.

සියලු සත්වයන් කෙරෙහි පතලා වු හුදු කරුණාව ම ඔවුන්ගේ පරෝපකාරයට ප්‍රධාන කරුණ වේ. කරුණාව බෝසතුන්ගේ විශේෂ අංගයෙකි. ඔවුන් ගේ සිත කුළුණින් බර වු කරුණා පිණිඩයෙකි. මුවින් පිටවන වචනය ද කරුණා සහගතය. ක්‍රියාව ද කරුණාත්විතය. අභ්‍යන්තර කරුණාව ඔවුන්ගේ කුළුණුබර නෙතින් ප්‍රකට වෙයි.

6. පාරමී ධර්මයනට ප්‍රත්‍යය හෙවත් උපකාර වන්නේ කුමක් ද යත්.-

“මනුස්සත්තං ලිංග සම්පත්ති” යන ආදිත් වදාළ

1. මිනිසත් බවය, 2. පිරිමි බවය, 3. උපනිශ්‍රය සමපත්තිය හෙවත් එම අත්බවිහි ම රහත් බවි ලැබීමට වුවත් හේතු සම්පත් ඇති බවය. 4. බුදු කෙනෙකුන් දැකීමය, 5. පැවිදි විමය, 6. අෂ්ට සමාපත්ති හා පඤ්චාහිඤා ගුණ සම්පත්තිය, 7. අධිකාරය හෙවත් බුදුකෙනකුන්හට දිවිපිදිම තරම් මහත් කුශලයක් කිරීමය, 8. බුදුකුරු දහම් ලැබීම පිණිස පවත්නා මහත් ඡන්දය හෙවත් ඕනෑකමය- යන අෂ්ට ධර්ම සමවධානයෙන් (=අට කරුණු

එක්තැන් කිරීමෙන්) සැපයිය යුතු වූ අභිනීභාරය යි හෙවත් මුල් පැතිමයි. එනම් බුදුකෙනකුත් හමුවෙහි ප්‍රථම නියත විචරණය ලබන අවස්ථාවෙහි මම ද බුදුවී පරහට ද චතුස්සත්‍යාවබෝධ කරවන්නෙමැයි යන ආදීන් කරන මුල් ප්‍රාණීතාවයි.

මෙසේ සියලු ම පාරමී ධර්මයනට මහාභිනීභාරය ප්‍රත්‍යය හෙවත් උපකාර වන්නේය.

එයින් කීහ.- "බුදො"හං බෝධධිස්සාමී
මුනෙතෝ"හං මෝචයේ පථේ
නිඤ්ඤෝ"හං තාරධිස්සාමී
සංසාරෝසා මහබ්භයා"

"පිළිවිදෑ මම පළමු -සෙස්සතුදු පිළිවිදුවමි

මිදුණෙමි මුදුම් අනුතුදු- දැඩිතර සසර බැඳුමෙන්

තැරී ගොරතර සසර -මහ වතුර මම පළමු වැ,

පැසළ අනුතුදු තරවමි -එ බිහිසුණු මහ වතුරින්

මම පළමුව සිව්සස් අවබෝධ කොට පසුව අනුත් අවබෝධ කරවන්නෙමි. මම පළමුව මිදුණෙමි පසුව අනුත් මුදන්නෙමි.

මම පළමු මහ බියැති සසර වතුරෙන් එතෙර වූයෙමි, පසුව අනුත් එතෙර කරන්නෙමි.

7. පාරමී ධර්මයනට කිලිට හෙවත් -පැරුම් දම් කෙලෙසෙන්නේ කෙසේ ද යත්.-

සාමාන්‍යයෙන් කියතහොත් තෘෂ්ණාමාතදෘෂ්ටීන් විසින් කෙලෙසුණු බව පාරමීන්ගේ කිලිට වේ. විශේෂයෙන් කියතහොත්

දෙන වස්තූන් පිළිබඳ ව ද දන් ලබන්නවුන් පිළිබඳ ව ද පවත්නා විකල්පයෝ දාන පාරමියට කිලිට වෙත්. සත්ඵ කාල විකල්පයෝ හෙවත් මම සතුන් නොමරමි, මෙතෙක් කල් සිල් රකිමි යන ආදී වශයෙන් පවත්නා සත්ඵ කාල පිළිබඳ විකල්පයෝ ශීල පාරමියට කිලිට වෙත්. කාම භවයෙන් ඇලීම කාමවාපශමයෙහි නො ඇල්ම යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමියට කිලිට වෙත්. මමය මාගේය යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ ප්‍රඥා පාරමියට කිලිට වෙත්. ලිනුද්ධච්ච හෙවත් කුසීන බව හා නො සත්සුන් බව යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ වීර්ය පාරමියට කිලිට වෙත්. තෙමේ ය මෙරමා ය යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ ඤානනි පාරමියට කිලිට වෙත්. අදෘෂ්ට අභ්‍රූත (නුදුටු) නො ඇසු) ආදී විෂයයෙහි දෘෂ්ට භ්‍රූත ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ සත්‍ය පාරමියට කිලිට වෙත්. බුදුකුරු දහම් පිළිබඳ දොස් හා ඊට විපක්‍ෂ ධර්ම යන් පිළිබඳ ගුණ යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ අධිෂ්ඨාන පාරමියට කිලිට වෙත්. මොවුහු හිතයහ, මොවුහු අභිතයහ යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ මෛත්‍රී පාරමියට කිලිට වෙත්. මේ ආලම්බනයෝ ඉෂ්ටයහ. මේ ආලම්බනයෝ අනිෂ්ටයහ. යන ආදී වශයෙන් පවත්නා විකල්පයෝ උපෙක්‍ෂා පාරමියට කිලිට වෙත්.

8. පාරමි ධර්මයන්ගේ පිරිසිදු බව කුමක් ද යත්.-

තෘෂ්ණාදීන් විසින් නොකෙලෙසුණු බව හා ඒ ඒ විකල්පයන් නැතිබව පාරමි ධර්මයන්ගේ පිරිසිදු බව තම වේ.

9. පාරමි ධර්මයනට විරුද්ධපක්‍ෂය කවරේ ද යත්.-

සාමාන්‍යයෙන් සියලු සංකේලේශ ධර්මයෝත් අකුලයෝත්

විරුද්ධතම වෙත්. විශේෂයෙන් ලෝභ, දෝෂ, මෝහාදීහුත් ඒ ඒ පාරමිතට සෘජුව ම (=කෙලින්ම) විරුද්ධ ධර්මයෝත් ප්‍රතිපක්‍ෂ නම් වෙත්.

10. පාරමි ධර්මයන්ගේ පිළිවෙත කුමක් ද යනු ඒ ඒ පාරමි ධර්මයන්ගේ විස්තර බලා දත යුතුයි.

11. පාරමි ධර්මයන්ගේ විභාගය හෙවත් බෙදා දැක්වීම කෙසේ ද යත්.-

දශ පාරමි ය, දශ උප පාරමි ය, දශ පරමාණු පාරමි ය යි පාරමිහු තිස් වැදැරුම් වෙත්.

පාරමි, උප පාරමි, පරමාණු පාරමි වශයෙන් තෙවැදැරුම් වූ මේ පාරමීන් පිළිබඳ මත කිපයක් වරියාපිටකටද්කථා යෙහි දක්වා තිබේ. එයින් සචලයක් මෙහි දක්වනු ලැබේ.

1. i අකුසලයන් හා මිශ්‍ර වූ දානාදී ගුණධර්මයෝ පාරමිහු නම් වෙති. ii එසේ අකුසලයන් හා මිශ්‍ර නො වූ හුදු දානාදී කුසල ධර්මයෝ උප පාරමිහු නම් වෙති. iii අකුසලන් නුවූ කුසලන් නුවූ බුදු වූ පසු පැවැති දානාදී දර්මයෝ පරමාණු පාරමිහු නම් වෙති.

2. i අභිනිභාරයට හෙවත් මුල් ප්‍රාණභාවට පෙර ඉතා මුල්කල්හි පුරනු ලබන දානාදී ධර්මයෝ පාරමිහු නම් වෙති. ii අභිනිභාරයට පසු බොධිසත්තව භූමියෙහි පුරනලද දානාදී ධර්මයෝ උප පාරමි නම් වෙති. iii බුද්ධ භූමියෙහි සිට පිරු දානාදී ධර්මයෝ පරමාණු පාරමිහු නම් වෙති. නොහොත්

i බෝසත් බිම්හි පැවැති දානාදීහු පරවැඩ සලසන හෙයින් පාරමිහුය. ii අත්වැඩ සලසන හෙයින් උප පාරමි හුය. iii බුද්ධ භූමියෙහි අත්වැඩ පරවැඩ දෙකම සලසන මෙයින් පරමාණු පාරමිහුය.

3. i ශ්‍රාවකයන්ගේ පැරැමි පාරමිතිය.ii පසේ බුදුවරයන්ගේ පැරැමි උප පාරමිතිය. iii සම්මා සම්බුදු වරයන්ගේ පැරැමි පරමාර්ථ පාරමිතිය.

4. i මන: ප්‍රණීධියෙහි පටන් වාක්ප්‍රණීධිය දක්වා පැවැති දානාදීහු පාරමිතිය,ii වාක්ප්‍රණීධියෙහි පටන් කායප්‍රණීධිය දක්වා පැවැති දානාදීහු උප පාරමිතිය. iii තමන් විසින් ම කිරීම් වශයෙන් පැවැත්තාහු පරමාත්ම පාරමිතිය.

5. i අනුන් කළ දානාදී පින් අනුමෝදන්වීම් වශයෙන් පැවැත්තාහු පාරමිතිය.ii අනුන් ලවා කරවීම් වශයෙන් පැවැත්තාහු උප පාරමිතිය. iii තමන් විසින් ම කිරීම් වශයෙන් පැවැත්තාහු පරමාත්ම පාරමිතිය.

6. i සසර සුව ඵලවත්තා වූ පුණ්‍යයෝ පාරමිතිය. ii නිවන් සුව ඵලවත්තා වූ පුණ්‍යයෝ උපපාරමිතිය. iii අන්තභව සසර සුව හා නිවන් සුව සලසන්නාවූ පුණ්‍යයෝ පරමාත්ම පාරමිතිය.

12. මේ පාරමි ධර්මයන්ගේ සංග්‍රහය හෙවත් පිඬු කොට හකුළුවාගන්නා හැටි කෙසේ ද යත්.-

යටකි පරිදි මේ පැරැමි නිස්වැදැරුම් වුවත් දානාදී වශයෙන් දසවැදැරුම් වන්නාසේ 1 දාන 2 ශීල 3 ඝෞතනි 4 වීයඝී 5 ධ්‍යාන 6 ප්‍රඥා වශයෙන් මොවුහු සවැදැරුම් වෙති. නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා කොමෝ පැවිද්ද වශයෙන් ලැබෙන තැන්හි ශීල පාරමියෙන් ද, නිවරණයන්ගෙන් වෙන්වීම වශයෙන් ලැබෙන තැන්හි ධ්‍යාන පාරමියෙන් ද, අකුශල යන්ගෙන් නික්මෙන කුශල වශයෙන් ලැබෙන කල්හි මේ දානාදී සයෙන් ම ද සංගෘහිත වේ. සත්‍ය පාරමිතා කොමෝ වාග්චරිනි සත්‍යය ලැබෙන තැන්හි ශීල

පාරමියගේ එක දේශයෙක් වේ. ඥාන සත්‍යය ලැබෙන තැන්හි ප්‍රඥා පාරමියෙන් සංගෘහිත වේ. අධිෂ්ඨාන පාරමිකා තොමෝ මේ සයින් ම සංගෘහිත වේ. සැකෙවින් කියතහොත් සියලු ම පාරමිහු කරුණා ප්‍රඥා දෙකින් සංගෘහිත වෙති.

(වැඩි විස්තර වරියා පිටකටයකපායෙන් බලා දතයුතු.)

13. පාරමි ධර්මයන් සම්පාදනය කිරීමෙහි උපාය කවරේ ද යත්.-

i අනවශේස සම්හරණය හෙවත් ඒ දානාදී සියලු ධර්මයන් එකක්වත් නො හැර ඉතිරි නො කොට සම්පාදනය කිරීමය. ii සක්කවල කාරිත්‍යය හෙවත් දානාදී ධර්මයන් අදර බුහුමන් ඇති ව සකසා ම සම්පාදනය කිරීමය. iii සාතවල කාරිත්‍යය හෙවත් නො කඩව තිරතුරු ව ම පුහුණු කිරීම් වශයෙන් සම්පාදනය කිරීමය. iv විරකාලාභියෝගය හෙවත් අතරකදී නො සිට බොහෝ කාලයක් පුරුදු කිරීම් වශයෙන් සම්පාදනය කිරීමය යන සිව් වැදෑරුම් අංගයෙන් යුක්තවීම සම්පාදනෝපාය වේ.

14. කෙතෙක් කලෙකින් සම්පාදනය වේ ද යත්.-

යටත් පිරිසෙයින් චතුරසංඛ්‍යයක් හා මහා කල්ප ලක්ෂයෙකින් ද, මැදිම් පිරිසෙයින් අෂ්ටාසංඛ්‍යයක් හා මහා කල්ප ලක්ෂයෙකින් ද, උඩත් පිරිසෙයින් ෂෝඨශාසංඛ්‍යයක් හා මහා කල්ප ලක්ෂයෙකින් ද, බුද්ධ බෝධිසත්ත්වයන්ගේ පාරමි

සම්පාදනය සම්පූර්ණ වන්නේ ය. * මෙපරිද්දෙන් කාලය පිරිසිදුන ලද්දේ (1) ප්‍රඥාධික (2) ශ්‍රද්ධාධික (3) වියඝාධික බෝධිසත්වයන්ගේ ප්‍රභේද වශයෙනි.

* කල්ප විභාගය ධම්ප්‍රදීපිකාවෙහි මෙසේ දක්වා තිබේ..

“ත්‍රිවිධ කල්ප නම් කවරැ යත්.- අන්ත: කල්ප යැ, අසංඛ කල්ප යැ, මහා කල්ප යැ,” යන මේ යි.

මෙහි අන්ත: කල්ප නම් කවරැ යත්.- දස ඇවිරිදි මිනිසුන් කෙරෙහි පටන් ගෙන මනුෂ්‍යයන්ගේ ආයුෂ්ක්‍රමයෙන් නැගී අසංඛයට පැමිණ අසංඛයෙහි සිටි ආයුෂ ක්‍රමයෙන් බැස දස හවුරුදු වන තැන් දක්වා මේ දෙ අතුර එක් අන්ත: කල්පයක් නම් වෙයි. හේ පොළව එක් යොදුන් තුන් ගව්වක් වඩනා කලි.

හේ රෝගාන්ත: කල්ප යැ. ශස්ත්‍රාන්ත: කල්ප යැ, දුර්ගික්‍ෂාන්ත: කල්පය යි ත්‍රිවිධ වේ. එහි අන්ත: කල්පයා පෙර ලෙන කාලයෙහි ජනයාට ලෝභාධික වී නම් සත්වයෝ රෝගයෙන් නසිති. දවේෂාධික වී නම් ශස්ත්‍රයෙන් නසිති. මෝහාධික වී නම් දුර්ගික්‍ෂයෙන් නසිති.

අසංඛ කල්ප නම් කවරැ යත්.- එක් සංවර්තයක් එක් අසංඛ කල්පයක් නම් වෙයි. හේ විසි අන්ත: කල්පයක් පමණ කලි. හේ චතුර්විධ වෙයි. සංවර්ත යැ, සංවර්ත-ස්ථායී යැ, විචර්ත යැ, විචර්තස්ථායී යයි.

මොහු “අසංඛ කල්ප” නම් කුමට වුහු යත්.- මෙතෙක් වම්භ හ, මෙතෙක් වම්භ සහස්‍රය හ මෙතෙක් වම්භ ශතසහස්‍රය හ යන සංඛ්‍යා නො කට හැක්කෙන් “අසංඛ කල්ප” නම් වු හු.

මහා කල්ප නම් කවරැ යත්.- සතර අසංඛ කල්ප යෙක් එක් මහා කල්පයක් වෙයි මහා කල්පයාගේ ආයුෂ්‍ය පරිමාණයෙන් යොදුම් පමණ අයම් විතර උස ඇති හෙළ සිදුහතුරැසක් උපමා කොට දක්වන ලද්දේ යි. මෙසේ සම්පොපමායෙන් හා පච්චොපමායෙන් කල්පිත වන බැවින් “කල්ප” නම් වේ.

බෝධිසක්ත යනු බුදු බැව් හි ඇළුණු තැනැත්තා යන තේරුම යි. පාලිභාෂානුකූල ව සකු බසින් "බෝධිසක්ත" යි කිය යුතු නමුත් "බෝධිසඤ්ච" යි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ.

නියම වශයෙන් බෝධිසඤ්ච යන ගරු නමට යමකු හිමි වන්නේ ප්‍රථම නියත විවරණයෙන් පසුව ය.

හැම දෙනෙහි ම බුදු වන්නට බුද්ධාගමයෙහි ඉඩ තිබේ. බුදුවරු පිපුණු මල් වැනිය හ. බුදු වනු කැමැත්තෝ මල් කැකුළු වැනිය හ. බුදුවීමේ ශක්තිය හැම දෙනා තුළ ම අන්තර්ලීන ව පවතී. බුදුකරු දම් පුරුදු කළහොත් කාහටත් බුදු විය හැකි ය. ස්ත්‍රියක නම් ප්‍රථම කොට පිරිමි බව ලබාගත යුතු ය.

සමහර බෝධිසතඤ්චයන්හට නුවණ වැඩි ය. ඔවුහු "ප්‍රඥාධික" නම් වෙති. සමහරුනට ශ්‍රද්ධාව වැඩිය. ඔවුහු

"ශ්‍රද්ධාධික" නම් වෙත්. සමහරුනට වියඝීය වැඩිය ඔවුහු "වියඝීධික" නම් වෙත්. *

(1) ප්‍රඥාධික බෝධිසතඤ්චයන්ගේ ශ්‍රද්ධාව මදය. වියඝීය මැදුම් පමණය. උන්වහන්සේගේ පාරමී සම්පාදනය චතුරසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයෙකින් සම්පුර්ණ වන්නේය. (2) ශ්‍රද්ධාධික බෝධිසතඤ්චයන්ගේ වියඝීය මදය. ප්‍රඥාව මැදුම් පමණය. උන්වහන්සේගේ පාරමී සම්පාදනය අෂ්ටාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයෙකින් සම්පුර්ණ වන්නේය. (3) වියඝීධික බෝධිසතඤ්චයන්ගේ ප්‍රඥාව

* හිඤ්ඤා ධර්මයෙහි ද මෙකී ත්‍රිවිධ බෝධිසතඤ්චයන්හට සමාන ව යොගීන් තිදෙනකු ගැන විස්තර වේ. ඔවුහු නම්

පිළිවෙළින් - ඥානයෝගී, භක්තියෝගී, කම්යෝගී යනු යි.

කතෝලික භක්තිකයන් අතර ද ශු. ජොශෆට් (st. Josphat) යනු යෙත් කියෑ වෙන්නේත් මේ "බෝධිසතඤ්ච" යන නාමය යි.

මදය. ශ්‍රද්ධාව මැදුම් පමණය. උන්වහන්සේගේ පාරමී සම්පාදනය
ෂෝඨෂාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයෙකින් සම්පූර්ණ වන්නේය. ප්‍රඥාදී
ගුණ ධර්මයන් ගෙන් කොපමණ දියුණු භාවයකට හෝ ඝීන
භාවයකට පැමිණියත් යට පිරිසිඳින ලද කාලයට පෙර හෝ
ඔබ්බෙහි ලොවුතුරා බුදුවීමක් නොවන්නේය.

15. මේ පාරමී ධර්මයන්ගේ අනුසස් කවරහු ද යත්.-

නියත විචරණ ලත් බෝසතුන් සසර සැරිසරනාතාක්
කල් මුළුල්ලෙහි “අවිච්ඡිති නුපපජ්ජන්ති” යන ආදීන් වදාළ පරිදි
අවිච්ඡෙහි නුපදීම ය, ලෝකාන්තරික නරකයන්හි නුපදීම ය.
නිජ්ඣාමතණහාදි ප්‍රේතසංනීන්හි නුපදීම ය, තිරිසන් දුගතියෙහි
උපදනා කල වටුවකුට වඩා කුඩාව හෝ ඇතකුට වඩා මහත්
ව නුපදීම ය. මනුෂ්‍යයන් අතර උත්පත්තියෙන් ම අද ගොලු
බිහිරි ව නුපදීම ය. උභතෝඛ්‍යක්ෂණ, පණ්ඩකාදීන් මෙන් නුපදීම
ය, ආනන්දයාචී

පාපකම්යන් නොකරන සුලු බව ය. නියත මිත්‍රයාදාෂ්ටිය
නොගන්නා බව ය, සුගතීන්හි උපදනා කල අසක්කු කල යෙහි
හා ශුඛවාසයන්හි නුපදනා බව ය. කුසි පුරයෙන් ව්‍යුත ව බුදු
වන අත්බවිහි සිහිනුවණින් යෙදී මවු කුස පිළිසිඳ ගැනීම ආදී
සොළොස් ආශ්වයාචී අද්භූත ධර්මයන් සිදුවීම ය. මවු කුසින්
බිහිවන කෙණෙහි දෙතිස් පෙර නිමිති පහළවීම ය. බෝසතුන්ගේ
අදහස් සිත සිත පරිදි සිදුවීම ය. හැම සත්තට වැඩ පසස්නා
බැවින් හැම දෙනහට පියකු හා සමවන බව ය. දක්ෂිණාභීවන
බැවින් ගරු බුහුමන් කටයුතු වන බව ය. නොයෙක් ගුණ
ධර්මයන් හේතුකොට ගෙන උතුම් පින් කෙතක් වන බව ය.
බොහෝ සෙයින් මනුෂ්‍යයන් හට හා අමනුෂ්‍යයන්හට ප්‍රියවන
බව ය. දෙවියන් විසින් රක්තා ලබන බව ය. නිරතුරුව මෙමුත්‍රී

කරුණා සහගත සිත් සතන් ඇති බැවින් කොටි වලස් ආදී වණ්ඩ මෘගයන් ගෙන් අනතුරු නොවන බව ය. යම් යම් ජාතීන්හි උපදනා කල ඒ ඒ ජාතීන්හි රූප ශෝභාවෙන් ද, යසසින් ද, සැපතින් ද, බලයෙන් ද, ආධිපත්‍යයෙන් ද, සෙසු හැම සත්ත්වයන් මැඩ පවත්වන බවය, ලෙඩ අඩු බව ය. පිරිසිදු වූ ශ්‍රධා වීයඝී සමෘති සමාධි ප්‍රඥා ඇති බව ය, කෙලෙස් අඩු බව ය, කීකරු වන බවය, අවවාදානුශාසනයන් ගෞරවයෙන් පිළිගන්නා බවය, ඉවසන සුලු බවය, සුරතභාවය, ප්‍රිය මෘදු වචන ඇති බවය, පිළිසඳර කථා පැවැත්වීමෙහි දක්ෂභාවය, ක්‍රෝධ නොකරන බවය, බඳනාලද වෛර නැති බවය, ගුණමකු නොවන බවය, තමනට උසස් අය හා සමයෙමැයි සිතා යුගග්‍රාහ නොකරන සුලු බවය, ඊෂ්ඨා නැති බවය, මසුරු නැති බවය, ශය කපට නොවන බවය, මායා නැති බවය, අවවාදයෙහි නොනැමෙන දැඩිකම් නැති බවය, උඩගු නැති බවය, පළිගැනීම් වශයෙන් එකට එක නොකරන සුලු බවය, යම් ගමක හෝ රටක වෙසෙනොත් එහි වැසියන්හට නුපත් භයාදී උවදුරු බොහෝ සෙයින් නුපදිනා බවය, උපන් උවදුරු සංසිඳෙන බවය, යම් හෙයෙකින් උත්සදනිරයෙක උපනත් සෙසු සත්ත්වයන් මෙන් දැඩි දුකින් තරයේ නොපෙළෙන බවය, බොහෝ සෙයින් සංවේගයට පැමිණෙන සුලු බවය, ආයුෂ්‍ය සම්පත්, රූප සම්පත්, කුල සම්පත්, ඵෙශවයඝී සම්පත් ලබන බවය, ආදර ගෞරවයෙන් පිළිගතයුතු වචන ඇති බවය, මහ අනුභව් ඇති බවය, යන ආදීහු පාරමීන්ගේ අනුසස් වෙති.

(-ගුණයෝ වෙති.)

16. මේ පාරමීන්ගේ ඵලය හෙවත් බලපොරොත්තු වන ප්‍රධාන ප්‍රයෝජනය කුමක් ද යත්.-

සැකෙවින් කියතොත් සම්මා සම්බුදු බව මේ පාරමීන්ගේ ඵලය වේ. විස්තර වශයෙන් වනාහි දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ, අසු අනුවාසඤ්ඡන, ව්‍යාමප්‍රභාදී අනේක ගුණ සමූහයෙන් බලෙන්තාවූ මේ රූපකාය සම්පත්තිය ආධාර කොට පවත්නාවූ දශබල චතුර්වේශාරද්‍ය ෂඩ් අසාධාරණ ඥාන, අෂ්ටාදශ ආවේණික බුධධර්මී යන මොවුන් ආදිකොට ඇති අනන්තාපරිමාණ ගුණ සමූහයෙන් හොබනා යම් ධර්මකාය සමපත්තියක් ඇද්ද, බුදුකෙනෙකුත් වහන්සේ විසිනුදු කපක් මුළුල්ලෙහි වදාළත් නොගෙවෙන තරම් බුදුගුණයෝ වෙත් ද මේ හැම පාරමීන්ගේ ඵල නම් වේ.

2 වන පරිච්ඡේදය

දාන පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා උපායයෙහි දක්ෂ වූ නුවණින් රක්ෂා ලැබූ සිය දිවි හා උපකරණයන් දීමෙහි පැවැත්තාවූ අලෝභ වේතනා නොමෝ "දාන පාරමි" නම්.

"වේතනා'හං හික්ඛවෙ කම්මං වදාමි" යනුයෙන් මහණෙහි වේතනා නොමෝ කම්මයයි මම කියමි. යි වදාළ පරිදි කම්ම වන්නේ ස්වකීය වේතනාවය හෙවත් සිහිවිල්ල ය. හොඳතරක දෙක ගිණිනු ලබන්නේ වේතනාවගේ ස්වභාවයෙන් ය. හොඳ වේතනාවෝ කුශල කම්මයෝ වෙත්. තරක වේතනාවෝ අකුශල කම්මයෝ වෙත්. සියල්ලන්ට ම ප්‍රධාන සිත බව මෙයින් හැඟේ.

දාන ශබ්දයෙන් දීම යන අර්ථයක් ප්‍රකාශ වේ. දීම යනු කුශලයෙකි. එහෙයින් ම සිත පිළිබඳ වේ. පරමාත්ම වශයෙන් එය ද වේතනාවකි. කවර වේතනාවක් ද යත්.-

වස්තූන්හි ඇලීම නම් වූ ලෝභ නමැති අකුශලයට විරුද්ධවූ අලෝභ නම් වූ කුශල වේතනාවකි. ඒ එසේමැයි. දීයකි ඒතායා'කි දානං- යමක් කරණකොට ගෙන දෙනු ලැබේ ද ඒ අලෝභ වේතනා නොමෝ දානය නම් වේ.

බුද්ධව ලබා ගැනීමට උපකාර වන පළමු වන ගුණධර්මය දානය වේ. හේ දෙලෝ දියුණුවට හේතු වූ උතුම් මංගලයෙකි. සතර සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන් ප්‍රථම වස්තුව වේ. පුණ්‍ය ක්‍රියාවන්

ගෙන් ද ප්‍රථම පුණ්‍යය වේ. හැම ගුණයනට ම මූලින් දානය සිටියි. දුප්පත් පොහොසත් හැම දෙනහට ම පහසුවෙන් පුරුදු කළ හැකි ප්‍රධාන ගුණයෙක් ද වේ.

දානයෙහි පරමාත්මය වනාහි කිව නොහැකි කලෙකැ පටන් සවකීය සන්තානයෙහි නොනැසී පවතින දැඩි ලෝභය නැති කිරීම වේ. එහෙත් දන්දීම කරණ කොට ගෙන ආයුෂ, වණිණ, සුඛ, බල, ප්‍රඥා වශයෙන් අනුසස් පසෙක් නිරායාසයෙන් ලැබේ. එසේ වී නමුදු මෙකී පංචානිසංසයෝ අප්‍රධානයහ. මෙවැනි ඵලයන් කැමැත්තෙන් ම දන් දෙන්නේ නම් ඵය පොලී ලබන අදහසින් මුදල් ණයට දීමක් වැනිය.

දන් දිය යුත්තේ ලෝභය නැති කොට නිවන් ලබන අවියෙනි. එවිට ඵය සසර කොට වීමට හේතු වූ "ච්චට්ටගාමී" පිනක් වේ. හවහෝග සමපත් ලබන අවියෙන් දෙන කල සසර දික්වීමට හේතු වූ "ච්චට්ටගාමී" පිනක් වේ.

දෙයාකාරදානය:-

දීම පුජා බුද්ධියෙන් ද අනුකම්පා බුද්ධියෙන්ද සිදුවේ. මේ තැනැත්තේ පිදිය යුත්තේය, ගරු කටයුත්තේය යි සිතා බුදුනට හෝ සහනට හෝ දෙමාපියනට හෝ සිල්වත් ගුණවත් අයට දන්දීම පුජා බුද්ධියෙන් දීම වේ. මේ තැනැත්තේ අනුකම්පා කටයුත්තේය යි සිතා දුගී මගී යාවකයනට දන්දීම අනුකම්පා බුද්ධියෙන් දීම වේ. සරු බිමැ වපුල බිජුවටින් විපුල සසා ලැබේ. එමෙන් ම නිර්දෝෂවූ උතුමන්හට ම දුන් දන මහත් ඵල මහත් ආනිසංස ගෙන දෙයි. සඳෙස් වූ හෝ ගුණ හීන වූ දුප්පත් අයට පිරිසිදු සිතීන් දන් දීමෙන් පින් නොලැබේය යි නොසිතිය යුතු. ගවරවලැ හෝ මොහොලෙහි හෝ කාණුවලැ හෝ වසන පණුවෝ මෙයින් යැපෙත්වයි බඳුන් සෝදා දිය දැමීමෙනුදු පින් සිදුවේය යි ධර්මයෙහි ප්‍රකාශිත ය. එබැවින් මිනිස්නට දීම ගැන කියනු ම කවරේ ද?

සිල්වත්තට දුන් දන් මහත් ඵල වන පරිදි අංකුර හා ඉඤ්ඤ නම් දිවා පුත්‍රයන්ගේ කථා වස්තුවෙන් දනසුතුය. අංකුර වනාහි දොළොස් යොදුනක් ලිප් බඳවා දස දහසක් දවස් මහ දන් දින. හෙතෙමේ සිල්වත් ප්‍රතිග්‍රාහකයන් නොලදී. ඉඤ්ඤ වනාහි පෙර කල දුගී පුරුෂයෙක් ව ගෙයකට සිභා වැඩි අනුරුද්ධ ස්ඵට්ටියන්හට දෙවී. ඒ ස්වලප කුශලයෙන් දෙවී ලෙවිහි අංකුර දිවා පුත්‍රයන් අභිභවා මහානුභාවසම්පන්නව උපත * කියනලද මැයි ලෝවැඩ සභරාවෙහි.-

සිහපත් එකෙක් පෙර අනුරුදු තෙරුන් දැ ක
තමලත් බතින් දුන්නේ එක ම සැන්ද ක
බලවත් එයින් සුරපති විය ඉන්ද ක
නැණුවත් කරවි දන් පින් පල මෙයින් දැ ක

එසේ වී නමුදු ලෝභය නැති කිරීම ම පරමාත්මී කොට ගෙන දීම යුතුකමක් මෙන් සලකා දෙන තැනැත්තෝ

යටිකුරු කරන ලද කළය මෙන් හීන, මධ්‍යම, උත්තම යන සියල්ලන්හට ම නිරවශේෂයෙන් දන් දෙයි. නිරායාෂයෙන් ලැබෙන අනුසස්වලට හෙතෙමේ උපේක්ෂක වෙයි. නොවස්තා වලා සෙයින් කිසිවක්හට වුවත් නොදෙන බැවින් අවර්ෂී සංඛ්‍යාවටද නොපැමිණ, ඇතැම් තැනෙකිහි වස්තාවලා සෙයින් පක්ෂයකට පමණක් දෙන බැවින් ප්‍රදේශ වර්ෂී සෙයින් හැම දෙනහට ම නිරවශේෂයෙන් දෙන බැවින් සචිත්‍රවර්ෂී සංඛ්‍යාවට ම පැමිණ හෙතෙමේ නිකාය හෙද, ජාතිහේද, කුලහේද, වණිණහේද , ආගමිහේද ඇති නොකොට දීම නමැති උතුම් ගුණය ම පෙරදැරි කොට ගෙන දානය කෙරෙයි.

* ධම්ප්‍රදිපිකාව - පිටු 91 බලනු.

ත්‍රිවිධ දානය :-

දානය වනාහි ආමිස දානය, අභය දානය, ධම් දානය කියා දියයුතු වස්තු වශයෙන් තෙවදැරුම් වේ.

තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිත් විසින් ආමශීනය කරනු ලබන උපහෝග පරිහෝග කටයුතු වූ ආහාරපාන වස්තු යාන වාහන ගෘහ ක්ෂේත්‍ර වස්තු ආදී සියල්ල ආමිස නම්. හෙද "අජ්ඣත්තික" (තමාගේ ශරීරයෙහිමවූ) "බාහිර" (පිටතවූ) යි දෙවැදැරුම් වේ. බාහිර වස්තු වනාහි දශවිධ වේ. කියන ලද මැයි :-

* "අන්තං පාතං යානං වත්ථං- මාලාගඤ්ච විලේපනං
සෙය්‍යාවසථ පදීපෙය්‍යං- දාන වත්ථු ඉමෙ දස්"

යනුයි.

ආහාරය, පැන්ය, යානය, වස්ත්‍රය, මාලාය, සුවඳය, විලවුන්ය, සෙනසුන්ය, ආවාසය, පහතට තෙල් හා වැටිය යන මේ දශය දාන වස්තූහු නම් වෙති.

රූප සද්ද, ගඤ්ච, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම යි අරමුණු වශයෙන් ද හේ ෂට්ප්‍රකාර වේ.

දාන ප්‍රතිපත්තිය :-

බෝසත් උතමෝ බාහිර වස්තු දේන්තාහු යමෙකිත් යමකුට ප්‍රයෝජන වේද එය ඔහුට ම දෙති. අනුත් විසින් නො ඉල්වන ලදුවෝ ම සිය කැමැත්තෙන් ම දෙති. ඉල්වනු ලබන කල්හි කියනු ම කවරේද? ආලය සිද දමා ත්‍යාග චිත්තය පෙරදැරිකොට පීඩාවකුදු නොකොට දෙති. දිම යහපත් වුවත් ආයුධ, විෂ, මද්‍ය ආදිය නො දෙති. එසේම ගිලනුන්හට අසප්පාය

* "අන්තං පාතං ඝරං වත්ථං- යානං මාලාවිලෙපනං
සෙය්‍යාවසථ පදීපෙය්‍යං-දානවත්ථු ඉමෙ දස්" යි ද මේ ගාථාව දක්වා තිබේ.

පාන, හෝපනාදිය නො දෙති. ප්‍රමාණවත් ව සප්පාය වූම අන්ත පානාදිය දෙති. ගිහියනට නම් ඔවුනට සුදුසු වූ දෑ ද පැවිදි වුවනට නම් ශ්‍රමණ සාරූප්‍ය දෑ ද දෙති. ඉල්වන ලදුවෝ නමුදු ගිහියනට කඩු කිරිවිච් ආදිය ද පැවිද්දනට මුදල් ආදි අකැප වසතු ද දීම බෝසත් සිරිතක් නො වේ. ප්‍රණීත දේ තිබියදී රුක්‍ෂ දේ නො දෙති. බුදු බව හැර අන්කිසි ඵලයක් කැමැති නොවෙති.

අප බෝසත් තෙමේ විසයන සිටු කල ප්‍රමාණ රහිතව දන් දින. මෙය දුටු සක්දෙව් රජ තෙමේ බෝසතු පිරික්සනුයේ සියලු සැපත් අතුරුදන් කෙළේය. දීමට කිසිවක් නොමැති බැවින් ලණුවක් හා දැකැත්තක් රැගෙන තණ කොළ කපා මිටි බැඳ විකුණා කොටසක් මහදී දන් දී කොටසක් ගෙන යන්නේ යාවකයකු ඉල්ලු බැවින් එයද දන් දී හිස් අතින් ගෙදර ගොස් සිය බිරින්ද සමග නිරාහාරව සිටියේය සත් දිනක් ම මෙසේ කොට අන්තයෙහි දී ක්ලාන්තව වැද හොත්තේ ය. සක්දෙව් රජ මෙය දැක කුමකට මෙසේ දුක්විඳ දන් දෙහි දැයි පිළිවිසී. සක්දෙව් රජ බව ලැබීමට හෝ අන්කිසි සැපතක් ලැබීමට නොව ලොවුතුරා බුදු බව ලැබීම පිණිස මැ දන්දෙමි යි පිළිවදන් දින.

මෙසේ කම්පල අදහා බුදු බව ම පතා බොධිසත්තවයෝ දන් දෙති. යාවකයන් හෝ දාන වස්තූන් හෝ පිළිකුල් කොට නො දෙති. පරොස් බසින් ඉල්වන අසංයත යාවක යනට පවා ගසා දමා දෙන්නාක් මෙන් නො ව අනුසස් සලකා ම ප්‍රසන්න වූ සිතින් ම අනුකම්පා අදහසින් ම ගෞරවයෙන් දෙති. එසේම යාවකයන් ලවා උපස්ථාන කරවා ගැනීම් ආදී මෙහෙගෙන හිංසා පීඩා නොකොට දෙති. රවටන අටියෙන් හෝ බිඳුවන අටියෙන් හෝ වසන කොට උපකාර ගන්නා අටියෙන් හෝ නො දෙති. පරොස් වදන් නො බෙණෙමින් මුව මුකුලිත නො කෙරෙමින් ප්‍රිය කෙපුල් ම බෙණෙමින් තමාම පෙරටුව කථා කොට ආදරයෙන්

දෙති. බොහෝ කල් පරිහෝග කළ බැවින් හෝ මනෝදෙ බැවින් හෝ යම් වස්තුවකට අධික ලෝභය ඇතිවුවාහු නම් ලෝභය හැරපියා යාවකයන් සොයා සතුටින් වහා එය දෙති. දියයුතු වස්තු මදවූයේ ද යාවකයෙක් එළඹ එය ඉල්වන්නේ නම් ඒ ගැන නොසිතා තමන් පීඩා විඳ එය දී යාවකයාහට ගෞරව කෙරෙති. මේ පිළිබඳව අකිත්ති බ්‍රාහ්මණ ජාතකය (480) බැලිය යුතු. එසේම ස්වකීය දූදරු දැසි දස් පිරිස නො සන් සිඳුවා දුකට පමුණුවා යාවකයනට නො දෙති. දෙන්නාහු ද දැන දැන යක් රකුසු ආදීනට හෝ කුරු කර්මාන්ත ඇති මනුෂ්‍යයනට ද නො දෙති. වෙසතුරු අත්බවිහි ප්‍රථම කොට දූ දරුවන් කැමැති කරවා බමුණාගේ කුරු භාවය නො දැන බෝසත් තෙමේ ඔවුන් දානය කෙළේය. මංගල බෝසත් තෙමේ ද රකුසකු බව නො දැන බමුණු වෙසින් ආ බැවින් ස්වකීය දරුවා දන් දින. පසුව රකුසු වෙස් මවා දරුවා කඩාපියා ලේ වගුරුවා කන කල කණස්සලු නොවී පහන් සිතම උපදවා ඒ කුශලයෙන් සියලු ම දෙන දරුවන් මෙන් සැලකීමට හේතු වේවා යි පැනී. රාජ්‍ය දානය දෙන්නාහු ද. ලොකයාගේ අහිත පිණිස අවුඩ පිණිස අතර්ථය පිණිස පිළිපදනා අයට නො දෙති.

බාහිර දානය පිළිබඳව බෝසතුන්ගේ ප්‍රතිපත්තිය යටකී පරිද්දෙන් දන යුතුයි.

අධ්‍යාත්මික දානය :-

අධ්‍යාත්මික දානය ද මතු දක්වන පරිදි දන යුතුයි. හේ කෙසේ ද යත්.- යම් සේ කිසි සත් පුරුෂයෙක් සාගිනි නිවා ගැනීම පිණිස හෝ තමා අනුනට කැපවේ ද, දාස භාවයට පැමිණේ ද, එමෙන් ම බෝසත්හු සම්බෝධිය ලබනා අටියෙන් නිරාමිෂ චිත්ත ඇත්තෝ ව සත්වයන්ගේ ම අනුත්තර වූ හිත සුව කැමැත්තාහු අනුනට කැප වෙති. දාස භාවයට හෝ පැමිණෙති. අත් පා ඇස් ආදිය වුවත් වුවමනා අයට එවැනි ප්‍රස්තාවයන්

දුලබ බැවින් සිය කැමැත්තෙන් නො ඇලුණු සිත් ඇති ව අකම්පිත ව දෙති. එහෙත් ප්‍රයෝජනයක් නො තකා හිංසා පීඩා කරන අටියෙන් ඉල්වන අයට දැන දැන ඔවුන්ගේ ම අනන්‍යතාවයට හේතුවන බැවින් නො දෙති.

අභය දානය :-

අභය දානය වනාහි රජුන් ගෙන් සොරුන්ගෙන් ගින්නෙන් ජලයෙන් වෛරී පුද්ගලයන් ගෙන් සිංහ ව්‍යාඝ්‍ර ආදී මෘගයන්ගෙන් නා යක් රකුසු ආදීන් ගෙන් සත්වයනට භය පැමිණි කල්හි ඊට පිහිටවීම වශයෙන් දත යුතුය. ජලයේ ගිලෙන සත්වයකු ගැලවීම අභය දානයෙකි. මරුමුවට පත් අය එයින් මුදා ලීම, වෙදුන් රැ ගෙනවුත් ගිලන් අය සුවපත් කැරවීම, ආරෝග්‍යශාලා පිහිටුවීම, සතුන් නොමරව යි අණබෙර හැසිරවීම, දැල් පළවා දැමීම, බන්ධන ගත පක්‍ෂීන් නිදහස් කිරීම් ආදිය ද අභය දාන සංඛ්‍යාවට ගැනේ. නිග්‍රෝධමීග ජාතකය(12) අභය දානයට නිදහීනයෙකි.

අප බෝසත් තෙමේ නිග්‍රෝධමීග ව උපන් කල ගැබ්ගත් මුවැත්තියකට අභය දානයදී සිය දිවි පුදන්නට සැරසි පසුව දුකට පත් සියලු ම දෙනා මුදවා ගති.

මේ අභය දානය හේතු කොට ගෙන සච්ඤයන් වහන්සේට දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්‍ෂණයන් ගෙන් එකක් වූ වක්‍ර ලක්‍ෂණය ලැබුණු බව ලක්ඛණ සූත්‍රයෙහි සඳහන් වේ.

ධම්ම දනය :-

ධම්ම දනය වනාහි නො කිලිටි සිත් ඇත්තහුගේ අවිපරිත වූ දහම් දෙසීම වේ. අවවාදානුශාසනය ද මීට ම ඇතුළත් වේ. සස්තෙහි ඇතුළත් නො වූ අය ධාර්මික ලෙස ඊට බස්වා ගැනීම ද ඇතුළත් වූ අය මුහුකුරුවීමද ධම් දානයෙකි. සංකෂප වශයෙන් දාන, කපා, ශීල කපා, සග්‍ය කපා කාමයන්ගේ ආදීනව, පැවිදි වීමෙහි අනුසස් ප්‍රකාශ කිරීම ද, විස්තර වශයෙන් වනාහි ශ්‍රාවක

බෝධියෙහි ඇලුණු අයට සරණගමන ඉන්ද්‍රිය සංවර ශීලාදිය පිළිබඳව ද, පව්වේක බෝධියෙහි සම්මා සමෙබ්බාධියෙහිද ඇලුණු අයට ඊට සුදුසු දානපාරමිතා ආදිය පිළිබඳවද දහම් දෙසීම ධර්මදානය නම් වේ. එහෙයින් වදාරන ලද මැයි.-

“සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති”

(ධර්ම දානය හැම දන් පරදවා දිනයි.)

පංචමහා පරිත්‍යාග වශයෙන් ද දනය පංචප්‍රකාර වේ. පංචමහා පරිත්‍යාගයෝ වනාහි ධන (වස්තු) සුත (දුදරු) හරියා, අංග (ශරීරාවයව) ජීවිත යන මොවුහු වෙත්.

දානපාරමිතා ලක්ෂණ :-

මෙකී දාන පාරමිතාවගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහයන්? දානපාරමිතා තොමෝ(1) පරිත්‍යාග කිරීම ලක්ෂණකොට හෙවත් සාමාන්‍ය ස්වභාව කොට ඇත්තිය.(2) දියයුතු වස්තුවෙහි ලෝභය දුරු කිරීම රස කොට හෙවත් කෘත්‍ය කොට ඇත්තිය. (3) වස්තුවෙහි නො ඇලීම පවිච්චපට්ඨාන කොට හෙවත් වැටුහෙන ආකාරය කොට ඇත්තිය. නොහොත් හවසම්පත් නිවන් සම්පත් පවිච්චපට්ඨාන කොට හෙවත් ඵලය කොට අත්තිය. (4) පරිත්‍යාග කටයුතු වස්තුව පදට්ඨාන කොට හෙවත් ආසන්න කාරණය (ළංවම තිබිය යුතු හේතුව) කොට ඇත්තිය.

අප බෝසතුන් සසර වසන කල මෙකී දාන පාරමිතාව කෙසේ පුරන ලද ද කිවහොත් උන්වහන්සේ ගෙන් දන් නො ලැබූ කෙනෙකුත් තුන් ලෙවිහි ම සොයා ගැනීම පවා දුර්ලභ යයි කිවහැකිය. තවද උන්වහන්සේගේ දාන පාරමිතාව පිළිබඳව ජිනාලංකාරයෙහි මෙසේ වචනාකර තිබේ.

"සෝ සාගරේ ජලධිකං රුධිරං අදාසි
 භූමිං පරාජිය සමංසමදාසි දානං
 මේරුජපමාණං මධිකංච සමෝලි. සීසං
 බේ තාරකාධිකතරං නයනං අදාසි"

බෝසතුන් දන්දෙන පරිදි :-

සාගරයෙහි ජලයට වඩා උන්වහන්සේ ලේ දන් දුන්සේක. පොළොව පස් පරදවා ඇඟ මස් සහිත දන් දුන්සේක. මේරු පච්ඡායට වඩා උස් පමණකට ඔටුනු සහිත හිස් දන් දුන්සේක. අහස්හි තරුවලට වඩා ඇස් දන් දුන් සේක.

බෝධිසත්වයෝ වූකලී නිරන්තරයෙන් ම දානයෙහි නිරතවූවාහු වෙති. දීමට නිතොර ම කැමැති වෙති. ඉල්ලීමට බොහෝවිට මැලි වෙති. වහන් සහලක් හා පණිවිජත්‍රයක් උවමනාවී දොළොස් වසක් ම එය ස්වකීය දායක වූ රජුහට නොකී බව බ්‍රහමදත්ත ජාතකයේ (323) සඳහන් වේ. එසේ ම යමක් දී මුළුසන් මෙන් ඊට ප්‍රත්‍යුපකාර බලාපොරොත්තු නො වෙති. යමක් තිබිය දී කිසිවිටෙකත් නැතැයි නොකියති. යමකුට යමක් උවමනා යයි දැනගත හොත් නොඉල්වන ලදුව ම එය සතුටින් දීමට සැරැසෙති. ඉල්ලුවිට කියනු ම කවරේද? එසේ වුවද කිසිවක්හට පීඩාවන අවියෙන් දන් දීමට කැමැති නොවෙති. එමෙන් ම අවැඩට හෙතු වූ යමක් නිරවශේෂයෙන් ක්‍රවණින් තොර ව නො දෙති. දීම හොඳ වුවත් උණ රෝගියකුට බත් දීම පාරමීයක් නොවේ. මුදල් ලැබුව හොත් මත් පැන් පානය කරන්නේ යයි සිතිය හැකි අයකුට මුදල් දීම කරුණෝපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිගෘහිතවූ (අරක්ගත්) දාන පාරමීයක් නො වේ. දෙන දෑ ද පහත් සිතින් ප්‍රිය වචන යෙන් යුක්ත ව බුදු බව හැර අන්කිසි එලයක් නොපතා ගෞරවයෙන් දෙති.

බෝසතුන් පතන පිළිවෙළ :-

දානාදිය දීමෙහි බෝධිසත්තවයන් ප්‍රාභූතා කරන පිළිවෙළ සමබකධව වරියා පිටකටය කථායෙහි මෙසේ දක්වා තිබේ.

සත්තවයන්හට ආයුෂ වණිණ සුඛ බල ප්‍රතිභාන ආදී සමපත් ද, අග්‍ර ඵල සමපතති සංඛ්‍යාත අභීත්තවය ද, නිපද වන්නෙමැයි සිතා ආහාර දන් දෙති. සත්තවයන්ගේ කාම කෙල්ශ පිපාසාවන් සංසිදවනු පිණිස පැන් දානය කෙරෙති. රන්වන් පැහැය පිණිස ද හිරි ඔතප් නමැති අලංකාරයන් නිපදවනු පිණිස ද වසන්ත දන් දෙති. ඉද්ධිවිධ හා නිවන් සැපත් නිපදවනු පිණිස සුවඳ දන් දෙති. බුද්ධගුණ ශෝභාව නිපදවනු පිණිස මල් විලවුන් දන් දෙති. බෝධිමණ්ඩාසනය නිපදවනු පිණිස ඇඳන් ආදි ශෙය්‍යාවන් දන් දෙති. ශරණ භාවය නිපදවනු පිණිස ආවාස දන් දෙති. පසුපස් ලැබීම පිණිස ප්‍රදීප දන් දෙති. ව්‍යාමප්‍රභාව නිපදවනු පිණිස රූප දානය කෙරෙති. බ්‍රහ්ම ස්වරය නිපදවනු පිණිස සද්ද දානය කෙරෙති. සකල ලෝකයාහට ප්‍රිය භාවය පිණිස රස දානය කෙරෙති. සකල බුද්ධ සුකුමාල භාවය නිපදවනු පිණිස පොටයබබ දානය කෙරෙති. අපරාමර භාවය පිණිස බෙහෙත් දන් දෙති. සියලු සත්තවයන් ආයඹී ජාතියෙන් තමන්ගේ පුත්‍ර භාවයට පමුණුවන පිණිස සුත්‍රයන් දන් දෙති. සියලු ලෝක යාගේ ස්වාමි භාවයට පැමිණීම පිණිස භායභාවන් දන්දෙති. ධම්මරාජ්‍යය ලබනු පිණිස රාජ්‍යයන් දන් දෙති. යන ආදී වශයෙනි.

බෝධිසත්තවයෝ වනාහි බාහිර වස්තු දීමෙන් තෘප්තියට නොපැමිණ සිය අභපසභ වුවත්, සිය දිවි වුවත් පිදීමට කැමැති වෙති. වෙසතුරු අත්බවිහි දී අට අවුරුදු වයසැති බෝසත් ළදරුවා මෙසේ සිතීල.-

“අහං බාහිර දානමෙව දේමි, තං මං න පරිතෝසේති. අජ්ඣන්තික දානං දාතුකාමෝමිහි. සචේ මං කෝචි හදයං

යාවෙය්‍ය උරං හිනදිත්වා හදයං නීහරිත්වා දදෙය්‍යං. සවෙ අකබ්නි යාවෙය්‍ය අකබ්නි උපචාටෙත්වා දදෙය්‍යං.සවෙ සරිර මංසං යාවෙය්‍ය සකල සරිරතෝ මංසං ඡේත්වා දදෙය්‍යන්ති.”

මම ශරීරයෙන් පිටත්වී ඛාහිර වසතු ම දන්දෙමි.එය මා සතුව නො කෙරේ. ශරීරයට අයත් අජ්ඣක්තික දානයක් දෙනු කැමැත්තෙමි. ඉදින් මගෙන් යමෙක් හෘදය ඉල්වන්නේ නම් ළය පළා හදවත රැගෙන දෙන්නෙමි. ඉදින් ඇස් ඉල්වන්නේ නම් ඇස් උපුටා දෙන්නෙමි. ඉදින් ඇහ මස් ඉල්වන්නේ නම් සකල ශරීරයෙන් මස් සිඳ දෙන්නෙමි යනු එහි අර්ථයි.

ත්‍රිවිධ පාරමි :-

දානය තෙමේ දාන පාරමිතා, දාන උප පාරමිතා, දාන පරිමාණී පාරමිතා වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ.

තමන්ගේ සන්තානයෙන් පිටත්වූ පුත්‍ර භාය්‍යීා ධන ආදී පණ ඇතිවූ ද පණ නැතිවූ ද වස්තූන් පිදීම දාන පාරමිතා නම් වේ. තමාගේ අභපසභ පිදීම දාන උප පාරමි නම් වේ. සිය දිවි පිදීම දාන පරිමාණීපාරමි නම් වේ. මේ වර්ග පිටකටිය කථානය වේ. ජාතකටය කථාවෙහි මීට විපය්‍යීස්තව පාරමි උප පාරමි ද්වය දක්වා තිබේ. සිය අභපසභ පිදීමට වඩා පුත්‍ර දාරාවන් පිදීම දුෂ්කරවන හෙයින් එසේ දක්වා තිබේ. යයි සිතිය හැකිය.

පුත්‍ර භාය්‍යීා ධන ආදිය පිදීම දාන පාරමි නම් වේ. මනා සුදස්සන, ශංඛ බ්‍රාහ්මණ, අකිත්ති, නිමි, කුමමාසදණ්ඩ ආදී ජාතකාදීන්හි අප බෝසත් තෙමේ බොහෝ ධන වියදම් කොට මහදන් දින. වෙසතුරු අත්බවිහි දු දරුවන් හා භාය්‍යීාවන් දන් දින. ජාලිය හා කණභාජිනා නමැති සවකීය ප්‍රිය ළදරුවන් බමුණුහට දන්දුන්නේ චීතමුදු පුත්‍ර ප්‍රේමය කොපමණ බලවත්දැයි කිවහොත් කඩුව රැගෙන බමුණා මරා දරුවන් ගෙන ඒමට සිතී. එහෙත් උපේක්‍ෂා වඩා නැවැත සිත පහදවා ගත. ඒ අත්බවිහි ම බමුණු වෙස්ගත් ශක්‍රයාට මද්දිදේවී නම් වූ ප්‍රිය බිරිත්ද සොමිතස් සිතින් දන්දී දාන පාරමිතාව මඤ්ඤාප්ත කරගන්නේය.

අත් පා ඇස් ආදී ස්වකීය ශරීරාවයව වුවමනා ජනයනට පිදීම දාන උප පාරමී නම්. සිව් (499) ජාතකය ඊට නිදහීන යෙකි. මේ අත්බවිහි අප බෝසත්තුගේ දානාධ්‍යාය කොපමණ බලවත් ව පැවැත්තේ ද කිවහොත් උන්වහන්සේ ස්වකීය ඇස් උපුටා දත් දුන්නේක.

ස්වකීය ජීවිතය පිදීම දාන පරමාණී පාරමී නම් වේ. බණ පදයක් අසනු පිණිස අප බෝසතාණන් සිය දිවි පුදන්නට සැරසුණු බව රසවාහිණියෙහි සඳහන් වූ දහම්සොඬ කථායෙන් පෙනේ. ජාතක මාලාවෙහි ප්‍රකාශිත ව්‍යාඝ්‍රී ජාතකයෙහිද අප බෝසතාණන් දුකට පත් වූ කොට්ඨේනක හා සාගින්නෙන් පෙළෙන පැටවුන් තිදෙනකුත් නිසා ප්‍රපාතයකින් වැටී සිය දිවි පිදූ බව සඳහන් වේ.

සස ජාතකය :-

සස ජාතකයෙන් ද බෝසතුන්ගේ පරමාණී පාරමීතාව මොනවට අවබෝධ වේ.

පෙර එක් කලෙක අප බෝසතාණෝ සස (හා) යෝනි යෙහි ඉපිද වදුරෙක, සිව්ලෙක, මස්කාවෙක යන යහළුවන් තිදෙනකුත් සමඟ වනයෙහි වූසුහ. මොහු සතර දෙන තැනින් තැන ගොස් ගොදුරු සොයමින් කා දස දවසකට වරක් එක තැනෙකට පැමිණ මිහිරි කථා කෙරෙති. සාවාණෝ "දන් දෙව, සිල් රකුව, පෙනෙවස් වසව" යි නිකොරම අවවාද කෙරෙති. දිනක් සාවාණෝ පුත්සද දැක සෙට පොහො දින යයි දැන "හෙට පොහො දින හෙයින් සිල් රකුව, සිල්වත්ව සිට දුන් දනෙහි විපාක මහත. එහෙයින් තමා සමීපයට පැමිණි යමෙක් ඇත්නම් තමන් ලත් අහරින් යමක් දෙව" යි අවවාද කළහ.

යහළුවෝ තිදෙන ද එම ඔවා පිළිගෙන අහර පිණිස යමක් සපයා ගෙන පොහෝ දින සිල් ඉටාගෙන උත්භ. සාවාණෝත් හී තණ ස්වල්පයක් සපයා සිල් මෙනෙහි කෙරෙමින් හුන්නාහු "ඉදින් අද මා සමීපයට යාවකයකු පැමිණියහොත් ඇඟ මස් ඔවුනට දන් දෙමි" යි ඉටා ගත්භ.

ඔබගේ ශීල තෙජසින් ශක්‍රයාගේ පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය හුණු විය. මේ කිමෙක්දෝ හෝයි සක්දෙවි තෙමේ බලන්නේ ඒ කාරණය දැක බෝසතාණන් පරීක්ෂා කෙරෙමි යි සිතා බමුණු වෙස් ගෙන පළමුව මස්කාවා සමීපයට ගියේය.

"බමුණ, කුමක් නිසා පැමිණියේදැ" යි මස්කාවා ඇසී.

"මිතුර, යම්තම් ආභාරයක් ලදින් නම් මමත් නුඹ වහන්සේ සේ ම පෙහෙවස් රකින්නෙමැ " යි කීය.

එවිට මස්කාවා තමන් සපයාගත් රේමසුන් සන්දෙන දීමට කැමැති විය.

එහෙත් සක්දෙවි තෙමේ "දැන් උදෑසනය, පසුව එමි" යි කියා සිවලා සමීපයට ගියේය. සිවලා ද තමන් සොයා ගත් කරවල මසුන් දෙන්නකු හා පැලහු ගොයකු හා දී ගෙඩියක් දීමට කැමැති විය.

මී හට ද හෙනෙමේ යට කී ලෙස කියා වඳුරා සමීපයට ගියේය. වඳුරා ද තමන් ලත් මී අඹ ගෙඩිය පිදීමට කැමැති විය.

එහෙත් එය ද යටකී පරිදි පිළිකෙවි කොට සාවාණන් සමීපයට එළඹ ආභාරයක් ඉල්වී.

සිත් පරිදි දිවි පිදීමට ඉතා දුලිභ ප්‍රස්තාවයක් ලත් සාවාණෝ මහත් සතුටකට පැමිණ "බමුණ, අහර සොයා මා සමීපයට පැමිණි ගමන ඉතා යහපත. පෙර නුදුන් විරු දතක් අද මම තොපට දෙමි. තොපි දර කඩා රැස් කොට ගිණිගොඩක් මොළවාපියා මට කියව. මම ගිනි මැදට පැමිණ මා දිවි තොපට පුදමි. මා ඇඟ මස් පැසී ගිය කල අනුභව කොට සිල්

රකුව" යි හිත සිතින් කීහ.

සක්දෙව් තෙමේ ද තමන් ගේ ආනුභාවයෙන් ගිනි ගොඩක් මොළවාපියා සාවාණන්හට දැන්වීය.

සාවාණෝ ත් නභා පිරිසිදු වී හීන් වූ යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්නම් ඔවුහු නො මියෙත්ව' යි සිතා තුන්විටක් කිලිපොළාපියා දිවි පුදන අවියෙන් ම කිසි පැකිලීමක් නොමැතිව ගිනි මැදට පැත්තාහ. ශක්‍රානුභාවයෙන් රෝම කුපයෙකුදු නො දැවී.

කිරිසන් වුවත් දානයෙන් පරතෙරට පැමිණි සස පණ්ඩිතයන්ගේ ආශ්වයඝීය දුටු සක්දෙව් රජ තෙමේ බෝසතාණන්ගේ ගුණ මහිමය නොමැකී මේ කප මුළුලෙහි පවතීවා යි සඳ මඩලෙහි සස ලපය ඇන්දේල.

අප බෝසතාණන්ගේ දාන පරමාත්මී පාරමීය මේ ජාතකයෙහි මුදුන්පත් විය. එහෙයින් ම ලොවුතුරා බුද්ධත්වයට පැමිණ මෙසේ වදාරන ලදී.

හික්බාය උපගතං දිස්වා

සකත්තානං පරිච්චජිං

දානේන මෙ සමෝ නත්ථී

එසා මෙ "දාන පාරමී"

හික්ඛා පිණිස සම්පයට එළඹී බමුණන් දැක සවකීය ජීවිතය පරිත්‍යාග කෙළෙමි. දානයෙන් මට සමවූවෙක් නැත. මෝ තොමෝ මාගේ දාන පාරමී නමි.

අහර සොයා ආ බමුණා දුටුයෙ මි

මිහට කුළුණෙන් සිය දිවි පිදුයෙ මි

දීමෙන් මා හා සමයකු නොදකි මි

මේ මගෙ පරමත් "දාන පැරුම් ද මි"

දාන පාරමීතාව පිලිබඳ මහා සුදසසන (95) සස (316) සංඛ බ්‍රාහ්මණ(442) අකිත්ති බ්‍රාහ්මණ(480) පිවි(499) (541)වෙස්සන්තර (547) ආදී ජාතක බැලිය යුතු.

3 වන පරිච්ඡේදය

ශීල ආරම්භාව

කරුණායෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් (දෙලෝ) වැඩ සලසන මහ සලසා ගැනීමෙහි දක්ෂවූ නුවණින්) රක්තා ලැබූ කාය චාන් සුවර්තය "ශීල පාරමී" නම්.

කවර අත්පියෙකින් සීල නම් වේද යත් :-

සීල තේරුම :-

(1) සමාධානාත්පියෙන් ද (11) උපධාරණාත්පී

යෙන් ද සීල නම් වේ.

කායික වාචසික ක්‍රියා නො විසිරියදී මනාකොට තැබීම සමාධාන නම්. එහෙයින් කය වචන දෙකෙහි හික්මීම සීල නම් වේයයි කිය යුතු ය.

කුශල ධර්මයන්ට ආධාර බව හෙවත් පිහිට වන බව උපධාරණ නම්. සියලු ගුණධර්මයන්ට ශීලය මුල්වන බැවින් උපධාරණාත්පියෙන් ශීල නම් වේයයි සැලැකිය යුතු.

තවද නිවැරදි ගුණ නමැති ශරීරයට හිසක් වැනි නුයි ශීල නම් වේ. හිස යන අත්වත් "සීස" ශබ්දයාගේ ස කාරය හට ල කාරය වී "සීල" වියයි ද සලකනු ලැබේ. යම්සේ හිස් සුන් කල්හි ශරීරය විනාශයට යේද එමෙන්ම සිල් සුන් කල්හි සෙසු ගුණයෝ ද විනාශයට යෙත්.

කෙලෙස් නමැති දාහය හෙවත් විධා සන්සිදුවන අත්පියෙන් "සීතල" යි කිවයුතු තැනැ "ත" හට ලොපවී සීල යි සිද්ධයයිද සලකනු ලැබේ. මේ ආදී නයින් ශීල ශබ්දයාගේ අත්පී දතයුතු.

සීලය ම තමහට කැමැති වූ සමේබාධි නමැති පර තෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාර වන හෙයින් පාරමී නුයි සීල පාරමී නමි. සීල පාරමීතා යනු ද එම අන්වීයි. සංස්කෘතානුසාරයෙන් "ශීල පාරමීතා" යි කියනු ලැබේ. මෙකී ශීල පාරමීතාවගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහයන්?

ශීල පාරමීතා ලක්ෂණ :-

ශීල පාරමීතා තොමෝ ශීලනය හෙවත් කාය වාක් කමීයන් නොවිසිරියදී පවත්වන බව හා කුශල ධර්මීයනට ආධාර බව ලක්ෂණ (=සාමාන්‍ය සවිභාවය) කොට ඇත්තීය. දුශශීල භාවය නැති කිරීම රස (=කෘත්‍යය) කොට ඇත්තීය. නොහොත් නිවැරදි ගුණ රස (=සම්පත්) කොට ඇත්තීය. කායාදීන්ගේ පිරිසිදු බව පවිචුපට්ඨාන (=වැටුහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය. හිරි ඔනප් හෙවත් ලජ්ජා භය පදවිධාන (=ආසන්න කාරණය හෙවත් ළංචම තිබෙන හෙතුව) කොට ඇත්තීය.

ශීලය තෙමේ වාරිත්‍ර(සිරිත්) වාරිත්‍ර (චිරිත්) වශයෙන් දෙවැදෑරුම්.

වාරිත්‍ර ශීල :-

කටයුතු වත් පිළිවෙත් පිරිම වාරිත්‍ර ශීල නමි. හේ ශ්‍රද්ධායෙන් හා වීයඝීයෙන් පිරිය යුත්තේය. නොකටයුතු පාපධර්මීයන් ගෙන් වැළකීම වාරිත්‍ර ශීල නමි. හේ හුදු සැදැහැයෙන් ම රැකිය යුත්තේය. සිරිත් චිරිත් විසින් දෙ වැදෑරුම් වූ මේ ශීලය සඵබලධාරී දෙවියකුට බියෙන් හෝ කරුණාවත් උතුමකුගේ ප්‍රසාදයක් ලබා ගැනීම පිණිස හෝ කිසිවකුගේ මෙහෙයීම කින් හෝ නොව ස්වකීය යුතුකමක් යයි සිතා ම ආත්ම ගෞරවය උපදවා සිය කැමැත්තෙන් ම රක්ෂා කටයුත්තේය.

වාරිත්‍ර ශීලය නොබිඳ රක්තා බෝසත්හු දෙමව්පියන් කෙරෙහි ද, ගුරුවරුන් කෙරෙහි ද, අඹු දරුවන් කෙරෙහි ද,

කුලදෙටුවන් කෙරෙහි ද, සහෝදර සහෝදරියන් කෙරෙහි ද, නෑ මිතුරන් කෙරෙහි ද, උපකාරකයන් කෙරෙහි ද, මෙහෙකරුවන් කෙරෙහි ද, ස්වාමිවරුන් කෙරෙහි ද, අමුත්තන් කෙරෙහි ද, ගිලනුන් කෙරෙහි ද, දුගී මගී යාවකයන් කෙරෙහි ද, අසල්වැසියන් කෙරෙහි ද, රජුන් කෙරෙහි ද, රජ ඇමැතියන් කෙරෙහි ද, වැඩිමහල්ලන් කෙරෙහි ද, පැවිදි උතුමන් කෙරෙහි ද, ස්වකීය ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි ද යන ආදී වශයෙන් සියලු දෙන කෙරෙහි තමා විසින් පැවැත් විය යුතු සම්මාන මනාසේ පවත්වති. මෙවැනි ශිෂ්ටාචාර ධර්මයන් ගෙන් සමලංකක ව වැඩෙනා බෝසත් උතුමෝ පරමාත්ම වශයෙන් ම මහත්මෝ නම් වෙති.

හැම ජාතීන්හි ම බෝසත්හු දෙමාපියනට විශේෂයෙන් ගරු බුහුමන් කෙරෙති. ඇතැම් ජාතීන්හි දෙගුරුන් උදෙසා පරම යුතුකමක් මෙන් සිතා සිය දිවිද පුදති.

ජයද්දිස ජාතකයෙහිදී (513) අප බෝසත් අලිතසත්තු කුමාර තෙමේ ආදරණීය ස්වකීය පියාණන්වූ ජයද්දිස රජුන් උදෙසා මිනීමස් කන නර රකුසකුට සොම්නස් සිතින් ජීවිතය පුදා පිය රජුන් ද මරණින් මුදා නර යකු ද දම් දෙස්නෙන් දමා මහණ දමිහි ලොල ඇති කැරැවී.

තවද අප බෝසත් තෙමේ නන්දිය (ජා.222) නම් වදුරු ව උපන් කල මහලු වැදිරි මෑතියන් සිය සොහොයුරා සමග පෝෂණය කරන්නේ දිනක් දුච්ච මව් මරනට ආ වැදිහට මෑණියන් මරණින් ගලවන්නට අයැද ඇය වෙනුවෙන් සිය දිවි පිදී. එසේ ම මාතුපෝසක (455) සාම (540) අසානමත්ත (61) යන ආදී ජාතීන්හි මනාසේ දෙගුරුනට උවැටුන් කෙළේය.

දෙමාපියනට උපස්ථාන කිරීම පමණක් නොව ශ්‍රධා ශීලාදී ගුණයන් ගෙන් ඔවුන් දියුණු කිරීමට බෝධිසත්තවයෝ උත්සාහ දරති. දෙමාපියනට යම්සේ උපස්ථාන කෙරෙත් ද, ගුරුවර ආදී සෙස්සන් කෙරෙහි ද තමා විසින් පැවැත්විය යුතු සියලුම

යුතුකම් නොපිරිහෙලා සිදු කෙරෙති. නිදහ්න පාමින් ඒ හැම මෙහි විස්තර කිරීම උගහට බැවින් ගුරුපසේවය පිළිබඳ ව ජවසකුණ ජාතක(309) කාරණ්ඩිය ජාතක(356) තක්කාරිය ජාතකාදිය ද (481) පුත්‍රදාරාවන් පෝෂණය කිරීම පිළිබඳ ව සුවණ්ණහංස ජාතකාදිය ද (136) ගිලානෝපසථානය පිළිබඳ ව දසන්ත ජාතක(399) කාමජාතකාදියද, (467) උපකාරකයනට ප්‍රත්‍යුපකාර කිරීම පිළිබඳ ව ගුණ ජාතක(157) කුරුංග මිග ජාතක (21) මහා අස්සාරොහ(302) පසාල ජාතකාදිය ද, (307) තෑ මිතුරු පිරිසට සංග්‍රහ කිරීම පිළිබඳ ව කාක(140) හදුසාල ජාතකාදිය ද, (465) පැවිදි උතුමනට උවටැන් කිරීම පිළිබඳ ව කුම්භකාර ජාතක(408) හික්බාපරම්පරා ජාතකාදිය ද; (496) බලා දැනගත යුතුයි.

වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්තිය :-

වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති තොමෝ මෙසේ දතයුත්තිය :-

බෝසත් උතුමෝ පිදිය යුත්තත් සුදුසු පරිද්දෙන් පුදති. ගිලනුට ශක්තිප්‍රමාණයෙන් උවැටැන් කෙරෙති. සුභාසිත වචන අසා සතුටින් සාධුතාද පවත්වති. තමන් ගුණ සහවති. අනුන් ගුණ නොසහවා ඊෂ්ඨා රහිත ව වණිනා කෙරෙති. අනුන් දොස් නොකියති. තමන් දොස් හෙළි කෙරෙති. වරද වරද වශයෙන් දැක එය සහදැමියනට ප්‍රකාශ කොට මත්තෙහි මනාසේ පිළිපදිති. නිග්‍රහ කටයුත්තනට කල්වේලා බලා රොස් බසින් වැළැකී වරදින් මුදන අටියෙන් නිග්‍රහ කෙරෙති. එසේම සංග්‍රහ කටයුත්තනට ධම්මානුකූල ව සංග්‍රහ කෙරෙති. අනුන් කළ අපකාර ඉවසති. මද උපකාර ද මහත් කොට සිහි කෙරෙති අනුන් පින් සතුටින් අනුමෝදන් වෙති. තමන් පින් ලොවුතුරා බුදුබව පිණිස ම පිරිනමති. හැම කල්හි ම කුසල් දහම් රැස්කිරීමෙහි අප්‍රමාද වෙති. තමහට අනුරූප වූ සත්ත්වයනට හිතවූ කටයුතු පැමිණි කල්හි අනලස්ව එය කිරීමෙහි උනන්දුවෙති. තෑ වූ හෝ නොතෑ

වූ හෝ සත්ත්වයනට රෝදුක් පැමිණි කල්හි සුදුසු පරිද්දෙන් ප්‍රතිකර කරන්නාහු වෙති. ශෝකී සත්ත්වයන් අස්වසමින් නිශ්ශෝක කෙරෙති. දුඃඛිත සත්ත්වයන් නිදුක් කෙරෙති. දැඩි ලෝභයෙන් වෙන් ව ලද දෙයින් සතුටු වෙති. විවේකී ව වෙසෙති. දුක් ඉවසමින් අනුන් භයට නොපමුණුවමින් උඩඟු නො ව සංසුන් ඉඳුරන් ඇති ව කය හෝ ජීවිතය පිළිබඳ ව ආසා රහිත ව වෙසෙති. සභායයනුක් ශ්‍රද්ධා ශිලාදී ගුණයෙන් දියුණු කෙරෙමින් දුශ්චරිතයෙන් මුදවා ලමින් තමනුක් සුවරිතයන් පුරුදු කෙරෙමින් ගුණ දහම් රකිමින් වෙසෙති.

චාරිත්‍ර ශීලය :-

චාරිත්‍ර ශීලය නොකඩවා පවත්වන්නාක් මෙන් ද බොහෝ සෙයින් හැම ජාතීන්හි ම ශීල හේද නො කොට බෝධිසත්ත්වයෝ වසන්නාහයි නොසිතිය යුතු. අප බෝසත් තෙමේ එක් සමයෙකහි හොර නැකතකින් ඉපිද යොරකමින් ජීවත් වියයි කණුවේර ජාතකයෙහි (318) සඳහන් වේ. මේ සාමාන්‍ය රිතිය නොව ව්‍යභිචාරයක් පමණෙකි.

ඉදින් ගිහි ව බෝසත්හු වසන්නාහු තම පිරිසිදු ව පන්සිල් රක්තාහ. පැවිදි වූවාහු තම වතුපාරිශුඬි ශීලය නිමිල ව රක්තාහ. යම්සේ කිරළක් දිවි හා සමකොට තම බිඳුවට රකීද? යම්සේ සෙමරෙක් දිවි යතත් තම වල්ගය රකී ද, එමෙන් ම බෝසත්හු ජීවිතය දෙවන කොට සිල් රක්ෂා කෙරෙති. සචකීය ශරීරාවයවයන් රක්තා පිණිස කෙනෙක් ධන වියදම් කෙරෙති. ශරීරය රක්තා පිණිස අත්පා ආදී අවයවයන් කපා දැමීමට සැරසෙති. සදහම් සිහිකරන්නාවූ මහසත් උතුමෝ වූ කලී සමාදන් වූ උතුම් ශීලය උදෙසා ධනය ද ශරීරාවයවයන් ද ස්වකීය ජීවිතය ද යන මේ සියල්ල ම පිදීමට කැමැති වෙති. කියනලද මැයි :-

ධනං වජේ යො පන අංගනේතු
 අංගං වජේ ජීවිතං රක්ඛමානෝ
 අංගං ධනං ජීවිතං වා පි සබ්බං
 වජේ තරෝ ධම්මමනුස්සරත්තෝ

බෝසත්හු පවිත් වැළැක්මට උත්සාහ දරති. සතුන් නොමරති. නොමරවති. මැරීමට ද අනුබල නොදෙති. සොරසිතින් අනුන් අයත් කිසිවක් නොගනිති. පරදාර සේවනය අමේධ්‍යසේ පිළිකුල් කොට කාමයෙහි වරදවා නොහැසිරෙති. බොරු නොතෙපලති. කේළාම් නොකියති. පරොස් බස් නොබෙණෙති. හිස් වදන් නොදොඩති. බිත්තූ මාත්‍රයකුදු රහමෙර පානය නොකෙරෙති.

මෙසේ පස්පවිත් දුරු වූ අප බෝසත් තෙමේ ශීලය කොපමණ උසස් ව තැකුද යනහොත් සීල විමංසන ජාතකයෙහි (362)

මෝසා ජාති ච වණෙණා ච සීලමේච නිරුත්තමං
 සිලේන අනුජේතස්ස සුත්තෙතෙවෝ තච්ඡජති යි කිය.

(කෂත්‍රියාදි කුලයන්හි ඉපැදීම හිස්ය. ශරීර වණිය ද හිස්ය. ශීලය ම එකාන්තයෙන් උතුම්. ශීලයෙන් යුක්ත නොවූවුහුගේ ඉගෙනීමෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත්තේය යනුයි.) බුදුවීද උත්වහත්සේ මෙය අනුමත කෙරෙමින්,

“අපදාන සෝභීති පඤ්ඤා” යනුයෙන් ප්‍රඥාතොමෝ වරිතයෙන් හොබිතියයි ද වදාළහ.

බෝසතුන් සසර සැරිසරනා කල දික්වූ විලුම් (ආයතපණ්ණි) දිගැහිලි (දීගාංගුලි) බ්‍රහ්මයාට බදු සැපුව ශරීරය

(බ්‍රහ්මච්ඡරාමය) යන මහා පුරුෂ ලක්ෂණයද, මුසවායෙන් වැළැක්වීම හේතු කොට ගෙන එකෙකී රෝමකුපයෙන් එකෙකීරෝම(එකෙක ලොම) උෂ්ණරෝම ධාතුව යන ලක්ෂණද්වය ද, කේළාමී කීමෙන් වැළැක්වීම හේතු කොට ගෙන සමසතලීස් දත් විවර නොවූ දත් යන ලක්ෂණද්වය ද, හිස් බසින් වැළැක්වීම හේතු කොට ගෙන සිංහයකුගේ හනු වට බඳු වූ හනුව ද (සිංහ හනු) ලැබෙනැයි ලක්ෂණ සූත්‍රයෙහි ප්‍රකාශ වේ.

පාණාතිපාතයෙහි දොස් පිළිබඳව මතකහත්ත ජාතක(18) ධෝතසාබ ජාතකාදිය (353) ද, අදත්තාදානයෙහි දොස් පිළිබඳ ව තුන්වන සිලවිමංසන ජාතක (86) පස්වන සීල විමංසන ජාතකාදිය(305) ද, පරදාර සමාගමයෙහි දොස් පිළිබඳ ව ලෝභකුමිති ජාතක(314) මහා නාරද කස්සප ජාතකාදිය(544) ද, මුසාවායෙහි දොස් පිළිබඳ ව චේතිය ජාතක(422) කක්කාරු ජාතකාදිය(326) ද, පිසුනවචනයෙහි දොස් පිළිබඳ ව වණ්ණරෝහ ජාතක (3617 සන්ධිහෙද ජාතකාදිය(349) ද, පරුෂ වචනයෙහි දොස් පිළිබඳ ව තන්දිවිසාල ජාතක(28) සුජාත ජාතකාදිය (352) ද, සම්ප්පලාපයෙහි දොස් පිළිබඳ ව තිත්තර ජාතක(37) අකාලරාවි ජාතකාදිය(119) ද, සුරාපානයෙහි දොස් පිළිබඳ ව කුම්භජාතක (512) හදුසට ජතකාදිය(291) ද බැලිය යුතු.

වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති :-

වාරිත්‍ර ශීලය සමබන්ධ බෝසතුන්ගේ ප්‍රතිපත්ති තොමෝ මෙසේ දත යුත්තිය.

හැම සතන් වෙත කරුණා මෙහි උපදවා ඔවුන්ට අභය දානයදී සතුන් මැරීමෙන් බෝසත්හු වැළැකෙති. සිහිනෙහුද කිසිවකුට ක්‍රෝධ නො කෙරෙති. එහෙයින්ම මෙහි භාවනා පහසුවෙන් ම උපදවති. ලෙඩ දුක් රහිත වෙති. දීඝියු ලබති.

දෝස වාසනාව ද මුල් සිදු නසති. අනුන් අයත් දේ පරෝපකාරයෙහි නියත බැවින් සපීයන් මෙන් තකා ආමශීනය ද නො කෙරෙති. නුදුන්දේ ගැනීමෙන් වැළැකීම හේතුකොට ගෙන සොර සතුරන් විසින් පැහැර නොගත හැකි වස්තු ලබති. අනුන් විසින් සැක නො උපදවන ප්‍රිය වූ මනාපවුවෝ වෙති. වස්තු සමපත්තීන්හි නො ඇලුණු සිත් ඇත්තාහු වෙති. ලෝභ වාසනාව ද මුල් සිදු නසති. ගිහි වුව ද පැවිදිවුවන් මෙන් සප්ත මෙඵන ධර්මයන් ගෙන් දුරු වෙති. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම ගැන කියනුම කිම? පවිටු අදහසින් කිසි සත්‍රියක දෙස නොබලති. මෙසේ පහත් හැසිරීමෙන් වැළැකීම හේතුකොට ගෙන ඇලුම් නැත්තාහු සංසුන් කාය චිත්ත ඇත්තාහු වෙති. හැම සත්තට ප්‍රියද වෙති. තීරෝග දු දරුවන්ද ලබති. නෛෂ්ත්‍රමයෙහි ඇලුණු සිත් ඇත්තාහු ද වෙති. බණන විට සත්‍ය වූ ද, හිත වූ ද, ප්‍රිය වූද, ප්‍රමාණවත් වූ ම දැහැමි කථාවක් ම කියති. මුසාවයෙන් වැළැකීම හේතුකොට ගෙන ඇදහිය යුතු වචන ඇත්තෝ වෙති. ප්‍රිය භාවය නැති කරන කේළාම් බිණීමෙන් වැළැකීම හේතු කොට ගෙන නොබිඳිය හැකි පිරිස් දැඩි මිත්‍රයෝ ද ඇත්තාහු වෙති. පරොස් වදනින් වැළැකීම හේතු කොට ගෙන මිහිරිවූ තෙපුල් ද මධුර වූ ස්වරය ද ඇත්තාහු වෙති. සම්භාවනිය ද වෙති. හිස් බසින් වැළැකීම හේතු කොට ගෙන මහේශාකාය ද වෙති. මහානුභාව සම්පන්න ද වෙති.

අනුන් අයත් වස්තූන් කෙරෙහි අභිද්‍යා නැති හෙයින් කැමැති කැමැති දෑ වහ වහා ලබන්නාහු වෙති. අන්‍යයෝ දුකට පැමිණෙත්වායි යන ව්‍යාපාද සිත නොමැති හෙයින් ප්‍රිය දශීනිය වෙති. ප්‍රසාදකර වෙති. මෙහි බහුල වෙති. මිථ්‍යදෘෂ්ටිය නොවැලඳ කෝතුහල මංගලික නො ව කම් පල අදහන නුවණින් යුක්ත බැවින් කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් ලබන්නාහු වෙති. සද්ධර්මයෙහි මුල්

බැසගත් සැදැහැ ඇත්තෝ වෙති. උපනුපත් ජාතින්හි අග්‍ර ව ම උපදිති. උදාර සම්පත් ලබන්නාහු වෙති. මෙසේ සතර අපා දුකට මහ වූ පාපධර්මයන් ගෙන් වැළැක්වී සගමොක් මහට හිත වූ කුසල් දහම් රැස් කිරීමෙහි ම නිතොරම ප්‍රෝක්සාහී වෙති.

සිරිත් විරිත් විසින් දෙවැදෑරුම් වූ මේ ශීලය (1) ශාසනයාගේ මූල වේ. (2) විපිළිසර නොවීම් ආදී ගුණ ඵලවන බැවින් කල්‍යාණ ද වේ. (3) පුළුන්විවාසානුසමෘති ඥානය දිව්‍යවක්‍ෂුරහිඥානය, ආශ්‍රවක්‍ෂයකරඥානය යන ත්‍රිවිද්‍යාවනට කාරණ වේ. (4) කාමපුබ්බලිකානු යෝග සංඛ්‍යාත අත්තය බැහැර කරන්නේ වෙයි. (5) සතර අපායයන් ඉක්මිමට උපායයෙකි. (6) තදංගප්‍රභාණ වගයෙන් ක්ලේශයන් ප්‍රහීන කෙරෙයි(7)ක්ලේශයන්ගේ ව්‍යති ක්‍රමයට ප්‍රති පක්‍ෂය.(8) දුශ්චරිත ක්ලේශයන්ගේ පිරිසිදු කෙරෙයි (9) සෝවාන් සෙදගැමි බවට කාරණ ද වේ.

ශීල ඵල :-

මෙකි ශීලයාගේ ඵලයෝ කවරහයන්? කියන ලද මැයි. ගුරුඵගෝමීන් විසින්.- "සිල් නම් බිය මුහුදු තරන මහනැව, රු තවරන වණ වැටිය, කුසල සඳ දිනු කිරිමුහුද, කුසල් ධම් හටන බිජුවල, ගුණරුවන් පිරු වීදුරු දෙණ, බුහුමන් බිගු මුළු වකුළ කුසුම් කැන, හැම සැපත් කැඳවන අත්සන, මරණ නොබන පුරිසර, මුළුලෝ දස්කළ පත්කරණ, සගමහරුක් හැමිනු දෙරණ, නා දෙවි බඹගජ මුදුන් නමන අකුස්ස, දෙවිලෝ මහපහා අරන රුවන් හිණ, සතුන් සිරුරු පහයන රසයින, දහම් සක්විතියහට කිරුළ කළ, හැම මනදොළ පුරන කපරුක, සසුන් මහවිල්හි පුබුදු ගුණ ගඳ වහන මහ පියුම, තුනුරුවන් උපන් මහසයුර, හැද හැවිලි හස් මුළු සරන පියුම්විල, දුගී අඳුරු හරන සරාහිර, මෙන් ඌෟල් සිලියෙන වසාවිට, කෙලෙස් ගජකුඹු පළන සීනිය පඳුර, නිවන් පුරවදුක් එක් යහන, සසර සයුර තරන මහ හෙය,

රජ මුළු කිරුළ කුළුණි රැස්නි දෝ පාපිළ, සිවු අවයව මහ හඟුළ, දෑ ජරමරණ මහගිම් නිවනුවට මහ මේය, හැම සත්තට අබාදා දහම් රජ, අට අකණ අඳුරු දුරු කරන සරාගිර, අට අරි කෙළෙඹියන් අත් සරිය, බුදුසසුන් රක්තා මහ මතුරි ඒ එසේ මැ යි.

ශීලය තෙමේ කෙලෙස් මල හරතා පිරිසිදු ජලයෙකි. උඩු සුළඟට ද යටි සුළඟට ද සම ව හමනා අසම සුවදෙකි. මිණි අබරණ පරයන මාහැනි ආහරණයෙකි. සසර දික් මහට ඉවහල්වූ මාගෝපකරණයෙකි. දෙවිලෝ නැහිමට හිණිමහෙකි. නිවන් පුර වදනට දොරෙකි.

මේ ආදී අනුසස් ඇති ශීල පාරමිතාව වනාහි බෝසත්තු පින් පිණිස හෝ දෙවිලෝ සුව පිණිස හෝ මිනිස්ලෝ සුව පිණිස හෝ කීර්ති ප්‍රසංශා පිණිස හෝ භවසම්පත් පිණිස හෝ රක්තානු නොවෙති. ආත්ම මොක්ෂය පිණිස ද රක්තානු නොවෙති. තමාගේත් අනුන්ගේත් මිදීම තම් වූ උභය මෝක්ෂය පිණිස ම හුදු බුදු බව ම ඵලය කොට රක්තානු වෙති.

ශීල පාරමිතා නොමෝ ශීල පාරමී, ශීල උප පාරමී, ශීල පරමාසථී පාරමී වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

- (1) පුත්‍ර දාරාදීන් හේතු කොට ගෙන ද ශීලය කඩ නොකොට රැකීම ශීල පාරමී නම්.
- (2) අහ පසහ හේතු කොට ගෙන ද ශීලය නොකඩ ව රැකීම ශීල උප පාරමී නම්.
- (3) ස්වකීය ජීවිතය හේතු කොට ගෙන ද ශීලය නොකඩ ව රැකීම ශීල පරමාසථී පාරමී නම්.

ශංඛපාල ජාතකය :-

ශංඛපාල ජාතකය (354) මීට නිදර්ශනයෙකි. අප බෝසත් තෙමේ එක් සමයෙක්හි නාග භවනෙහි

“ශංඛපාල” නමින් මහ බලැති නාගරාජයෙක් ව උපන්නේ ය. හෙතෙමේ නාලෝ සැපතට කළකිරී එම අත්බැවින් මිඳෙනු පිණිස නාලෙව්හි සිල් රැකීම අමාරු හෙයින් මිනිස් ලොවට පැමිණ පෙනෙවස් රකියයි. අමාවක් පසළොස්වක් පොහොයෙහි සිල් රැක පැළවීය දවස් නාගභවනයට යයි. දිනක් සිරිත් පරිදි එක් මාවතක් හා පියවර සටහන් ඇති මහක් අතර පිහිටි එක් තුඹසක් වෙලා ගෙන පෙනෙවස් ඉටාගෙන “මාගේ සමීන් ප්‍රයෝජන ඇත්තාහු මස් සම් ඇට ආදිය ඇර ගනින්නවා” යි සිතා වැද හොත්තේය.

එකල වනයෙහි දඩයම් පිණිස ආවුධ ගත් අත් ඇතිව ගිය හෝඵ පුත්‍රයෝ සොළොස් දෙනෙක් කිසි සතකු මරනට නොලැබ පෙරලා එන්නාහු තුඹස මතුයෙහි හෝනා නාරජ දැක මරා කනු පිණිස ඇත කොටා දුච්ල කොට අල්වා ගනිමුයි සිතා ලභට පැමිණියහ.

දනමුඛයෙහි ජීවිතය ලා පෙනෙවස් රක්තා බෝසත් තෙමේ ඔවුන්ගේ පා හඩ අසා උල් ගත් අත් ඇතිව තමන් කරා පැමිණෙන වැදි පුත්‍රයන් දැක අද මා මනදෙළ සිදුවන්නේය යි සතුටු ව හුලින් විදිනා කල්හි ද සැකිත් කොටන කල්හි ද සිල් කඩ නොකොට රකිමී යි තරයේ ඉටා හිස දරණ අතුරෙහි හොවා වැද හොත්තේය.

හෝඵ පුත්‍රයන් නාරජ කරා පැමිණ නඟුටින් අල්වා බිම දමා හුලින් ඇත සැකිත් කොටා අට තඩියෙකින් බැද ඉවසිය නොහැකි දුක් දෙමින් ගෙන ගියහ. නාරජ තෙමේ කිසි විටෙකත් කෝපයෙන් නො බැලී. මෙසේ ගෙන යන්නාවූ නා රජුන්ගේ හිස බිම වැද ගත්තේය.

එවිට ඔවුහු නා රජුන් බිම හොවා දැඩි හුයක් ගෙන නාසාපුටයෙන් ද අමුණා එහි ලණුවක් ඇද හිස ඔසවා තඩ කෙළවර එල්වා නැවැත ඔසවා ගෙන ගියහ.

එකල ආලාර නම් කෙළෙඹේ පුත්‍රයෙක් පන්සියයක් ගැල් පටවා ගෙන සුව පහස් ඇති එක් යානාවෙක්හි හිඳ යන්නේ මේ වැදි පුත්‍රයන් ගෙන යන නා රජුන් දැක කරුණාවෙන් තෙත්වූ සිත් ඇත්තේ ඔවුන් සොළොස් දෙනට ම මුදල් වස්ත්‍රාභරණාදිය දී දුකට පත් නා රජුන් ගලවා පීය.

ඉක්බිති නා රජතෙමේ ද නාග භවනයට ගොස් කල් නොයවා ම පිරිවර සහිත ව ආලාර නම් කෙළෙඹේ පුත්‍රයා සම්පයට අවුත් නාගභවනයට ගෙන ගොස් මහත්වූ සම්පත් දී දිව්‍ය වූ කාම සැපතින් සතුටු කෙළේය.

බෝසත් කල එසේ පිරිසිදුව සිල් කඩ නොකොට රැක බුද්ධත්වයට පැමිණ උන්වහන්සේ මෙසේ වදාළහ.

“සුලේඛි පි විජ්ඣායන්තේ
කොට්ටියන්තේ පි සක්කිහි
භෝජපුත්තේ න කුප්පාමි
එසා මේ සිල පාරමි.”

හුලින් විදිනු ලබන කල්හි ද, සැතින් කොටනු ලබන කල්හි ද, වැදි පුත්‍රයන් කෙරෙහි මම නො කිපියෙමි. මෝ තොමෝ මාගේ ශීල පාරමිතා නමි.

ශීල පාරමිතාව පිළිබඳව සිලවනාග (72) ලෝමනංස(94) කුරුධම්ම(276) ගංගාමාල(421) රුරුමීග(482) හිස(488) වම්පෙය්‍ය(506) ඡද්දනක(514) භුරිදත්ත(543) යන ආදී ජාතක බැලිය යුතු.

4 වන පරිච්ඡේදය

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් (දෙලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්වූ නුවණින්) රක්තා ලැබූ කාමයන්ගේ හා හවයන්ගේ ආදීනවයන් දැකීම පෙරදැරි කොට ඇති ඒ කාමහවයන් ගෙන් නික්මෙන කුශල විනෝදාත්පාදය හෙවත් සිත "නෙක්ඛමම පාරමි" නම්.

.තෝරුම :-

නෙක්ඛමිම යනු නික්මීම යන අර්ථයි. කුමකින් නික්මීම ද යත්.- කාමයන් ගෙන් හා හවයන්ගෙන් නික්මීම වේ.

කාමයද වසා කාමය, ක්ලේශ කාමය යි දෙවැදෑරුම් වේ. පැවිදිවීම හෙවත් ගිහි සැපත් හැරීම වසතුකාමයන් ගෙන් නික්මීම නම් වේ. නිවරණයන් යටපත් කිරීමෙන් ලබනාඩු ප්‍රථමධ්‍යානාදිය ක්ලේශ කාමයෙන් හා කාමහවයෙන් නික්මීම නම් වේ. රහත් මහට පැමිණ කෙලෙසුන් මුල් සිද නසා සසරින් මිදී නිවනට පැමිණීමට හේතුවන හෙයින් විදහිතා කොමෝ සකලක්ලේශයන් හා හවයන් ගෙන් නික්මීම නම් වේ. ඒ මේ නෙක්ඛමිමයම නම හට අභිමත වූ සමෙබ්බි නම් වූ පරකෙරට යෑමට උපකාරවන හෙයින් පාරමිතූපි නෙක්ඛමිම පාරමි නම් වේ. එම අර්ථයෙහි ම තා ප්‍රත්‍යය වී නෙක්ඛමිම පාරමිතා යි සිද්ධය. සංස්කෘතානුසාරයෙන් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා යි කියනු ලැබේ.

නෛෂ්‍යක්‍රමය :-

පබ්බජ්ජා පටමං ඝට්ඨානං-නිබ්බානං ච විපස්සනා
සබ්බේ පි කුසලා ධම්මා- නෛක්ඛම්මන්ති පච්චවති-

යී පැවිදිවීම, පළමු ධ්‍යානය, නිව්වාණය, විදේශිතාව, සියලු කුසල ධර්ම "නෛක්ඛම්ම" යයි කියනු ලැබේ. යනුයෙන් දක්වා තිබේ.

මෙහි පැවිදිවීම වනාහි ගිහි සැපතින් නික්මීම හෙයින් ද, ධ්‍යානය නිවරණයන්ගෙන් නික්මීම හෙයින් ද, නිව්වාණය සංසාරයෙන් නික්මීම හෙයින් ද විදේශිතාව ක්ලේශයන්ගෙන් නික්මීම හෙයින් ද, මේ පස ම නෛෂ්‍යක්‍රමය වශයෙන් සලකනු ලැබේ. ලක්ෂණාදිය :-

නෛෂ්‍යක්‍රමය පාරමිතාවෙහි ලක්ෂණාදීහු කවරහයන්?

නෛෂ්‍යක්‍රමය පාරමිතා තොමෝ කාමයන්ගෙන් හා භවයන්ගෙන් නික්මීම ලක්ෂණ (සාමාන්‍ය සවභාවය) කොට ඇත්තීය. කාමයන්ගේ ද භවයන්ගේ ද ආදීනව සලකා බැලීම රස(කෘත්‍යය) කොට ඇත්තීය. කාමයනට හා භවයනට මූණ නොපාන බව හෙවත් පිටුපානා බව (විමුඛභාවය) පවිච්චපට්ඨාන(වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය. සංවේගය හෙවත් සසරට කළ කිරීම පද්ධතිය(ලංචම නිබ්බිය යුතු වූ හේතුව) කොට ඇත්තීය.

නෛෂ්‍යක්‍රමය පුරුෂ තැනැත්තේ කාමයන් ගෙන් හා භවයන්ගෙන් නික්මෙන ස්වභාව කොට ඇත්තේය. ඔවුන්ගේ ආදීනව සලකා බලන්නේද වේ, ඔවුනට මූණ නොපාන්නකු මෙන් ද හැඟේ, නෛෂ්‍යක්‍රමය පිරිමට සසර කළකිරීම ඔහුට ප්‍රධාන හේතුවද වේ.

පැවිදිවිමට හේතු :-

රට්ඨපාල ස්ථවිරයන් වහන්සේට කෝරව්‍ය රජු කී පරිදි ඇතැම්හු කරුණු සතරක් නිසා ගෘහවාසය හැරපියා පැවිදි වෙති. එනම්, (1) ජරා පාරිජුක්කු හෙවත් ජරා වෙන් පිරිහීම, (2) ව්‍යාධි පාරිජුක්කු හෙවත් ලෙඩ උකින් පිරිහීම, (3) හොඟ පාරිජුක්කු හෙවත් වස්තුවෙන් පිරිහීම (4) ඤාති පාරිජුක්කු හෙවත් නූයන් ගෙන් පිරිහීම යනුයි.

කෙනෙක් තරුණ වියෙහි කුසල් දහමිහි නොහැසිර තමන් මැරෙන බව මොහොතක් නොතකා කම්සුව සිත්සේ අනුභව කොට යම්සේ ගොපලු තෙමේ දඩුවෙන් තළ තලා ගවයන් තණ බිමට ගෙන යේ ද එමෙන් ම ජරාව විසින් තමා මරණ නමැති තණ බිමට පමුණුවන කල්හි සිත්සේ කම් සැපත් අනුභව කිරීමට නොහැකි බැවින් ද ඇස්, කන්, නාසාදී ඉඳුරන් දුබල බැවින් ද එහෙයින්ම දෙවෙනි ළදරු අවසථාවට පැමිණි බැවින්ද තමන් අයත් ධන දියුණු කිරීමට හෝ රැකබලා ගැනීමට අසමත් බැවින්ද පරලොව පිළිබඳ සිහිය ඉපිද කාලය විසින් තමන් මැරෙන බව සිහි කරනු ලැබ ජරාවෙන් මෙහෙයන ලදු ව නිරුත්සාහයෙන් ම ගුණ දහම් රැකෙන මහළු වියෙහි නෛෂ්ක්‍රමය පිරීමට සැරසෙති. ඔවුහු ජරා පාරිජුක්කුයෙන් පැවිදි වුවාහු වෙති.

අයෙක් තීරෝග ව වසන කල තමන් ලෙඩදුක් ආදියට භාජනවන බව නොතකා කැමැති කැමති පරිදි දිවි පවත්වා පස්කම් සුව අනුභව කොට තරුණ වියෙහි හෝ මහළු වියෙහි රෝගයෙන් පීඩිතව සුවසේ යා නොහැකි ව කා නොහැකි ව වැද නොහැකි ව සිට නොහැකි ව නක්‍ෂත්‍ර දෝෂයක් නිසා එයින් මිඳෙනු කැමැත්තෙන් හෝ දැඩි ගිලන් බව නිසා හෝ පරලොව යෑම පිණිස කුසල් දහම් රැස්කිරීම පිණිස නෛෂ්ක්‍රමය පිරීමට සැරසෙති. ඔවුහු ව්‍යාධි පාරිජුක්කුයෙන් පැවිදි වුවාහු වෙති.

සමහරු දුඃඛ ලක්ෂණය ගැන මඳකුක් නො සලකා වස්තුව ඇතිතාක් විදිය හැකි තාක් කම් රස වළඳා සොර සතුරන් හේතු කොට ගෙන හෝ රාජ දණ්ඩාදිය හේතු කොට ගෙන හෝ ජලයෙන් හෝ ගින්නෙන් විනාශවීම හේතු කොට ගෙන හෝ පින්ඵල ගෙවීම හේතු කොට ගෙන හෝ යම්කිසි කාරණයෙකින් වස්තුව විනාශ වීමෙන් ජීවනොපායයක් නොමැති බැවින් දුප්පත් කම සිවුරෙන් වසා නෛෂ්ක්‍රමය පිරීමට සැරසෙති. ඔවුහු හෝග පාරිච්ඡේදයෙන් පැවිදි වුවාහු වෙති.

ඇතම්හු සියල්ලම තස්තා බව කලපතා නොකොට තැයන් හා මිතුරන් විසින් පිරිවරන ලදු ව ගිහි සැපක් එකිහුක ව සතුවීන් වළඳා ක්‍රමයෙන් තෑ මිතුරන් ගෙන් පිරිහීමෙන් හුදෙකලාව විසීමෙන් ගිහිගෙයි සැපතක් නොමැති බැවින් නෛෂ්ක්‍රමය පිරීමට සරසෙති. ඔවුහු ඥාති පාරිච්ඡේදයෙන් පැවිදි වුවාහු වෙති.

පැවිදි වීමට නියම හේතු :-

බෝදිසත්තියෝ වූකලී යටකී පිරිහීම් හේතුවෙන් පැවිදි වන්නාහු නොවෙති. රටඨපාල සඵචිරයන් වහන්සේ වදාළ පරිදි කරුණු සතරක් අරභයා පැවිදි වෙති. එනම්:-

(1) ලෝවැසි තෙමේ ජරාව විසින් ගෙන යනු ලබන්නේය. බොහෝ කල් නොපවත්නේය, කොපමණ තරුණ වියෙහි සිටියත් කිසි කලෙක ජරාවට පැමිණෙන්නේය, ගස් වලින් ගෙඩි වැටෙන්නාක් මෙන් සත්තියෝ තරුණ වියෙහි හෝ මැදිම වියෙහි හෝ මහළු වියෙහි මරණයට පැමිණෙති.

(2) ලෝවැසි තෙමේ ආරක්ෂාවක් නැත්තේ වෙයි. කිසි පිහිටකුදු නැත්තේ වෙයි. අසාධ්‍ය ලෙඩකින් පීඩිතවූ කල්හි හෝ මරණය ළංවූ කල්හි ඔවුන් ගෙන් පිහිටක් තමහට නොවෙයි.

(3) තමා සතු කිසි වසතුවක් නැත්තේය. සියල්ලම අත්හැර යායුතුය. තමන් අයත් කිසි ලෝකික වසතුවක් මීය කල්හි තමන් හා පරලොච නොයන්නේය.

(4) ලෝවැසි තෙමේ හැම කල්හි ම අසම්පූර්ණ ය. පමණ නොකට හැකි වස්තුව ලැබුවත් මහා සාගරය මෙන් කිසි කලෙක සෑහීමකට නො පැමිණේ. තව තවත් රැස් කිරීමට කැමැති වෙයි. එහෙයින් තෘෂ්ණාවට දාසව සිටියි.

මේ කරුණු සතර තුවණින් සලකා බලා තරුණ වියෙහි හෝ මහළු වියෙහි ගිලන් වුවාහුද පිරිවර ඇත්තාහුද නැත්තාහු ද හුදු සැදැහැයෙන්ම බෝසත්හු ගෘහවාසය හැරපියා නෛෂ්ක්‍රමය පුරති.

තවද අප සඵඤයන් වහන්සේ පබ්බජනා සූත්‍රයෙහි

‘සම්බාධෝ’යං ඝරාවාසෝ -රජස්සා’ යතනං ඉති

අබ්භේරිකාසෝ’ව පබ්බජනා - ඉති දිස්වාන පබ්බජී’

වදාළ පරිදි මේ ගෘහවාසය දු දරු ආදීන් කරණ කොට ගෙන බාධා සහිතය, කෙලෙස් නමැති දුට්ඨිවලට උත්පත්ති ස්ථානයෙකි. පැවිද්ද වනාහි අභ්‍යවකාශය මෙන් නිදහස් ය. නිරවුල් ය- යන ආදී වශයෙන් කාමයන්ගේ අනේකප්‍රකාර ආදීනව හා නෛෂ්ක්‍රමයෙහි නානාප්‍රකාර අනුසස් විමසා බලා බුද්ධෝත්පාද කාලයෙක්හි වුවහොත් ශ්‍රමණ ප්‍රව්‍ර්තයා වෙන් ද අබුද්ධෝත්පාද කාලයෙක්හි නම් තවුස් වෙසින් ද නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පුරති.

කාමයන්ගේ ආදීනව කවරේ ද යත්:-

වදාරන ලද මැයි:-

කාමාදිනව :-

1" අටඨිකංඛලපමා කාමා, 2 මංස සේසු පමා කාමා, 3 තිණුක්කුපමා කාමා, 4 අංගාර කාසුපමා කාමා, 5 සුපිනකුපමා කාමා, 6 යාවිත කුපමා කාමා, 7 රුක්ඛඵලපමා කාමා 8 අසිසුනුපමා කාමා, 9 සත්තිසුලුපමා කාමා, 10 සප්පසිරුපමා කාමා, 11 අග්ගිකඛණ්ඩපමා කාමා" ති.

(1) අල්පස්වාදයක් (අල්පරස විදගැන්මක්) ඇති බැවින් කාමයෝ ඇටසැකිල්ලක් හා සමානයහ. යම්සේ බඩසයින් පීඩිත වූ දුච්ච වූ සුතබයෙක් තෙමේ ගවයන් මරන තැනකට ගියේ මනාකොට කපනලද මස් රහිත වූ ලෙයින් වැගුරුණා වූ කටුවක් තඟට උඩ දමා බුර බුරා කන්නේ නමුදු සාගිනි නොනිවේ ද, පීඩාවකට ම බලවත් දුකකට ම පැමිණේ ද එමන් ම කාමයෝ මෙලෙවිහි ද පරලෙවිහි ද බොහෝ දුක් ඵලවන බැවින් බහු දුක්බයහ. මේ අත්බවිහි ද සෙසු අත්බවිහි ද දැඩි දුකට හේතුවන බැවින් බහුපායාසයහ. මෙලෝ පරලෝ උපද්‍රව යනට පිහිට බැවින් බන්වාදිනවයහ.

කියනලද මැ යි ලෝවැඩ සභරාවෙහිද :-

"මස් ලේ නැති ඇට බලු ලෙව ක න්නේ
කුස් පිරුමක් පලයක් නො ලබ න්නේ"

(2) බොහෝ දෙනකුට සාධාරණ බැවින් කාමයෝ මස් කැබැල්ලක් හා සමානයහ. යම් සේ මස් කැටියක් ඩැහැගත් උකුසෙක් සෙසු උකුසන් විසින් පිරිවරනු ලැබ එය ඩැහැගැනීමට තැත් කරන කල්හි එය වහා නොහළ හොත් විනාශයට පැමිණේ ද, එමෙන් ම කාමයෝ බොහෝ දෙනහට සාධාරණ බැවින් බොහෝ ආදිනව ඇත්තාහ. කියන ලද මැයි:-

“මස් කැටියක් ගත් උස්සකු අහ සේ
 මස් නොදැමුව උස්සන් ගෙන් වැනැ සේ”

(3) යම්සේ පුරුෂයෙක් තෙමේ ගිනිගත් තණ සුළක් උඩු සුළඟට හැර ගෙන යන්නේ එය ඉවත නොදැමුවහොත් අත හෝ යම්කිසි ශරීරාවයවයක් දවා ද ඒ හේතුවෙන් මරණයට ද පැමිණේ ද එමෙන් ම කාමයෝ දැවීම කිසි කරන බැවින් තණ සුළකට සමානයහ.

“උඩුසුළ ඟට අල්වා ගෙන ය න්නේ
 තණ සුළ නොදැමී නම් අත ද න්නේ”

(4) බලවත් පුරුෂයන් දෙදෙනකු විසින් ජීවත්වනු කැමැති පුරුෂයෙක් මිනිසකුගේ පමණට වඩා ගැඹුරු වූ දුම් තහන ගිනි අඟුරු වළක් සමීපයට ගෙන යනු ලැබ එහි බහා ලන්නට තැක් කළ හොත් හෙතෙමේ ඉන් වන මරණය දුක් දන්නා හෙයින් කය ඒ අත මේ අත සොලවන්නේ වේ ද එමෙන් ම කාමයෝ මහත් දාහය ඇති කරන බැවින් අඟුරු වළකට සමානයහ.

(5) සිහිනෙන් දුටු සිත්කළු අරම් -උයන්-බිම් -පොකුණු ආදිය පිබිදී කල්හි නො දක්නේ වේ ද, විදින ලද මිහිරි රසයක් අවදි වූ පසු නොවිඳින්නේ ද, එමෙන් ම ඉතා සුළු වේලාවක් පමණක් එළඹ සිටින බැවින් ද, වහා නස්නා සුලු බැවින් ද, අසාර බැවින් ද කාමයෝ සිහිනයක් හා සමානයහ.

(6) ඉල්වා ගත් බඩුව ස්වාමියා දුටු තැන ගන්නේ වේ ද එමෙන් ම කාමයෝ තාවකාලික බැවින් ඉල්වාගත් බඩු වැනියහ.

“පිරුළෙන් අරගත් අබරණ මඟුල ට

අදිමින් ගැනි වන අය මෙන් අනුන ට”

(7) යමිසේ එල කැමැති පුරුෂයකු පලගත් රුකක් දැක එහි නැග ගස උඩ සිට කැමැති පරිදි එල අනුභව කරන කල අන්‍යයකු එහි පැමිණ සිත්සේ පල කන අවියෙන් ගස මුලින් කපනට තැත් කළ හොත් පළමු පුරුෂයා ගසින් වහා නොබැස්සේ නම් අහ පසහ සිදීමට හේතුවේද, නැතහොත් මරණයට හෝ මරණීය දුඃඛයට පැමිණෙන්නේ වේ ද, එමෙන් ම අහ පසහ විනාශ කරන බැවින් කාමයෝ වෘක්‍ෂ එල වැනියහ.

“පල රස විඳ ගස උඩ උත් මිනි සා

මුල සිඳිනා තෙක් ඉදිදෝ නොබැ සා”

(8) අති කුට්ටනාඪයෙන් හෙවත් ඊ පිට කොටන අඪයෙන් කාමයෝ කොට කඩුවක් වැනියහ.

(9) විනිවිද යන බැවින් කාමයෝ උල් ආයුධයකට සමානයහ.

(10)හය එළවන හෙයින් කාමයෝ සඪී හිසකට සමානයහ.

(11)දැඩි කොට තැවීම් ඇති කරන බැවින් කාමයෝ ගිනි කඳකට සමානයහ.

තවද කාමයෝ මුවහත් දැලිපිහි අග තුබු මී බිඳ ලෙවිනා සෙයින් අලාභාදයහ. කටුක දුඃඛයහ. කම් සුව අබ ඇටක් සෙයින් නිවය. ඉත් වන දුක මේරු පඪිතය මෙන් උච්චය. කම්සුව පිනි බිඳක් මෙන් ප්‍රමාණ රහිත ය කම් සුව තල ඇටයක් සෙයින් කුඩා ය. ඉත් වන දුක මහ පොළොව සෙයින් මහත් ය. කම් සුව අබතුළ සෙයින් බාධා රහිත ය.

කාමයන්ගේ සවභාව පෙන්වීමට එක් උපමා කථායෙකි. ඒ මෙසේ ය:-

උපමාවක් :-

දිනක් වනයෙහි ගමන් ගත් මිනිසෙක් විය. මොහු දැක වනගත ඇතෙක් ලුහු බැඳ ආවේ ය. මරණ බියෙන් ද්‍රවන මිනිසා ලිඳක් දැක ඇතා ගෙන් මිදෙනු පිණිස ලිඳට පැනීමට අදහස් කෙළේය. අහෝ අභාග්‍රායෙකි ලිඳ පත්ලෙහි විෂ සොර සපීයෙක් වී ය. කරනට දෙයක් මිහට නොවීය. ගොඩ සිටියොත් ඇතා මරන්නේ ය. ලිඳට පැන්නොත් සපීයා කන්නේ ය. කුමකින් කුමක් කරමිදෝයි මබ මොබ බලනුයේ ලිඳෙහි පසෙක තුබූ කටු සහිත පළුරක් දැක පැන එය අල්ලා ගත. පළුරෙහි තුබුණු දඬු වෙල්බෑ මීයක් ගැස්සී මී ටික ටික අත දිගේ වැස්සෙන්නට වන. කළු හා සුදු මීයෝ දෙදෙනෙක් ද උඩින් වැලකති. මරණයට පත් මේ මිනිසා උඩින් සිටින ඇතා ද පතුළේ සිටින සපීයා ද වැල කන මීයන් ද තමන් එල්ලී සිටින බියකරු තත්වය ද නො තකා අර වැස්සෙන මී බිත්දු ලෙව කන්නට පටන් ගත.

"වනේ ගිජිය සිටියොත් වැනසේ ය
ලිඳේ පණිය පැන්නොත් උඹ කා ය
අතකින් කරවැලය අතකින් දඬුබෑ ය
මරණ තුනක් දැක මිනිසෙක් පැනී බෝ ය"

මෙය උපමාවකි. වනය නම් සංසාර ය. මිනිසා නම් සසර සැරි සරන සත්වයා ය. ඇතා නම් මරණ ය ය. සපීයා නම් ජරාව ය. කළු හා සුදු මීයන් දෙදෙනා නම් රෑ දවල් දෙකය. කටු සහිත පළුර නම් ජාතිය හෙවත් ඉපදීම ය. වැහෙන මී බිත්දු නම් කම් සෑපන ය.

ජරාවෙන් හා මරණයෙන් පිරිවරන ලදුව ජාතියෙහි එල්ලී මී බිඳු වැනි සුඳු රස විඳ ගැන්මක් ඇති කම්සුව විඳීම සභියාගේ ස්වභාවය වේ.

මෙසේ කාමයන්ගේ ආදීනව සලකා බලා කම් කවුලු ඇති ගිහි ගෙය සිර ගෙයක් මෙන් තකා නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් කප්‍රනා කොට බොධිසත්තවයෝ පැවිදි වන්නාහු වෙති.

ගිහි ගෙයි ස්වභාව :-

දූ දරුවන් කරණ කොට ගෙන ගිහි ගෙය බාධා සහිත ය. ඔවුන් නිසා සභියෝ සතුටට පැමිණෙති. එසේ ම ඔවුන් නිසා කිව නොහැකි තරම් දුක් හිරිහැර කරදර වලට ද පැමිණෙති.

දිනක් දේවතාවක් බුදුන් කරා පැමිණ "නඤ්ඤි පුත්තේහි පුත්තිමා" යනුයෙන් "පුත්‍රයන් ඇත්තේ පුත්‍රයන් කරණ කොට ගෙන සතුටු වේ" යි කීවා ය. එවිට බුදුහු "සෝචති පුත්තේහි පුත්තිමා" යනුයෙන් "පුත්‍රයන් ඇත්තේ පුත්‍රයන් කරණ කොට ගෙන ශෝක කෙරේ" යි වදාළහ.

පැවිදි බව :-

පැවිදි බව මෙවැනි බාධාවන් ගෙන් හිස් ය. එහෙයින් ම නිරවුල් ය. නිදහස් ය. ආලය සිඳ දමා වස්තුව අල හෙයින් පැවිද්දෝ කිසිවකට ආලය නො කෙරෙති. ආශායෙන් රැක බලා ගැනීමට හෝ වගකීමට ඔවුන්ට කිසිවක් නැත්තේ ය. පෝෂණය කිරීමට ඔවුන්ට දු දරුවෝ නැත්තාහ. ඔවුහු අතීතය ගැන ශෝක නො කෙරෙති. අනාගතය ගැන බලා පොරොත්තු නො වෙති. එදින එකෙණෙහි ලද දෙයින් යැපෙති. ලෞකික අනායාසී ධන කිසිවක් නොමැති නමුත් ශ්‍රධා ශීලාදී සප්තවිධ ආයාසී ධනයන් ගෙන් ආසාහ හෙයින් ද ලද දෙයින් සතුටුචීම නමැති පරම ධනයෙන් යුක්ත හෙයින් ද ඔවුහු නිතොරම "අහෝ

සුඛං අහෝ සුඛං ” යි අහෝ සැපතය, අහෝ සැපතය යනුයෙන් උදන් අනා නිරාමිෂ ප්‍රීතිය අනුභව කෙරෙති. යම්සේ පක්ෂිහු යම් තැනකට යෙන් ද එතැනට පියාපත් සමඟ ම පියාසර කෙරෙත් ද, එමෙන් ම පැවිද්දෝ කැමැති කැමැති පරිදි නිදහස් ව ඤාප වූ පිරිකර සමඟ ම වඩනාහු වෙති.

සැහැල්ලු පැවැත් මෙන් දිවි පවත්වා ගෙයක් පාසා පිඩු පිණිස ඇවිද සැදැහැයෙන් දුන් ආහාර වලදනාහු නමුදු කිසි අනතුරක් නො කොට මලින් රොන් ගන්නා බඹරුන් මෙන් ලෝකයාහට කිසි කරදරයක් නොකෙරෙති.

ලෝකයා ගෙන් වෙන් ව හුදෙකලාව වසන්නාහු නමුදු මඩින් හටගත් නෙලුම මඩ හා නො ගැටී සිටී ද එමෙන් ම ඔවුන් හා නුසුදුසු ගිහි සංසථීයෙන් නො ගැටී ඔවුන් ගෙන් ම යැපෙමින් යහපත් ආදර්ශයෙන් හා දෙලෝ වැඩ සැලැසෙන ධර්මාවාදයන් ගෙන් ඔවුනට සංග්‍රහ කෙරෙති

අනුන් නිසා දිවි පවත් වන්නාහු නමුදු තීව්‍ර භාවය දක්වා කිසිවකුට වහල් නොවෙති. එසේ ම අනුන්ගෙන් ගරු බුහුමන් ලබනාහු නමුදු ඉන් උඩගුව ස්වාමිභාවයක් සිත තුළ ඇතිකර නොගනිති.

කයින් වචසින් මනසින් ඔවුහු ශාන්තයහ. දාන්තයහ. මෘදු විය යුතු තැන ඔවුහු මලක් මෙන් මාදු වෙති. දැඩිවිය යුතු තැන ගලක් මෙන් දැඩි වෙති. හැම කල්හි ද හැම මොහොතෙහි ද මහණ දම් ගරු කෙරෙමින් සන්සුන් ඉඳුරන් ඇතිව නොමිලේ වැඩ කෙරෙමින් සිභා යැපෙමින් රාගයෙන් කෙක් නොවීමටත් දෝසයෙන් නොදැවීමට ත් මෝහයෙන් මුලා නොවීමට ත් උත්සාහ දරති.

අනේපිඩු මහ සිටුහුගේ ද්‍රවණිය වූ සුභද්‍රාවෝ ද,

සත්තිඤ්ඤා සත්තමානසා

සත්තං තේසං ගතං ධීතං

මක්ඛිත්ත වක්ඛු මිත භාණී

තාදිසා සමණා මම.

සත්සුත් ඉඳුරන් ඇත්තෝ ය. සත්සුත් සිත් ඇත්තෝ ය. උත්චහන්සේගේ ගමන ද, සිටීම ද, ශාන්තය. යට හෙළි ඇස් ඇත්තෝ ය. පමණින් යුත් තෙපුල් ඇත්තෝ ය. මාගේ ශ්‍රමණයෝ එබඳු ගුණ ඇත්තෝ ය.

කාය කම්මං සුචී තේසං

වාචා කම්මං අනාචීලං

මනෝ කම්මං සුචියුද්ධං

තාදිසා සමණා මම.

උත්චහන්සේගේ කාය කම්මය පිරිසිදු ය. වාක් කම්මය ද නො කැලැත් ය. මන: කම්මය ද ඉතා පිරිසිදු ය. මාගේ ශ්‍රමණයෝ එබඳු ගුණ ඇත්තෝ ය.

චිමලා සංඛ මුන්තාභා

සුද්ධා අන්තර ඛාහිරා

සුඤ්ඤා සුද්ධෙහි ධමෙමහි

තාදිසා සමණා මම.

උත්ච්ඡන්ද්‍රයේ නිමිලය හ. සක්මුතු වැන්නාහ. ඇතුළත පිටත පරිශුද්ධය හ. පිරිසිදු ධර්මයන් ගෙන් සම්පූර්ණය හ. මාගේ ශ්‍රමණයෝ එබඳු ගුණ ඇත්තෝ ය.

එසේ ම ලාභ -අලාභ-යස-අයස-නිදි-පැයසුම්-සුව-දුක් යන අෂ්ටලෝක ධර්මයන් හි කිසි වෙනසකට නො පැමිණ සමයේ වසන්නාහ යන ආදීන් පැවිද්දන් ගුණ වැනුණු.

කාම බන්ධනයෙන් මිදී ගිහි සැපත් හැරපියා නෛෂ්ක්‍රමයපුරන එබඳු සාධුන්ගේ දර්ශනය ත් මැනවි. එබඳු පිරිසිදු නිදහස් ජීවිතයක් ගතකිරීම ගැන කියනු ම කිම?

මහණකම වනාහි ගුණ දහම් නමැති බිජුවට වැපිරීමට සරු කෙතෙකි. කම් කෙලෙස් නමැති මල පිරිසිදු කරන නිමිල ජලයෙකි. වලාපටල නමැති කාමබන්ධනයෙන් මිදුණු සෞම්‍ය වූ පුත්සද මඩලෙකි. මේසකුට නමැති ගෘහසම්බාධයන් ගෙන් මුක්තවූ නිරවුල් අභයෙකි. හැම සත්තට සාධාරණ බැවින් ප්‍රසිඬි පැත්තොටෙකි. හැම සැපත් ගෙන දෙන හෙයින් සිතූමිණි රුවනෙකි. නා නා ජාතීන් එකීභූත කරන හෙයින් මහ සයුරෙකි. හැම සතුන් හිස් පිස්නා පාපිස්නෙකි. හැම සතුන් ළඟට කැඳවන රාජ මුද්‍රාවකි. හැම බල ඇදගන්නා කාන්දමෙකි. අවා මහ වසන යදොරකි. දෙවිලෝ යෑමට දිව්‍ය රථයෙකි. බඹලෝ යෑමට මහා යානයෙකි. නිවන් පුර වදනට වක් නොවූ එකම මහෙකි.

මෙසේ කාමයන්ගේ ආදීනව ද, නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් ද දැන පැවිදිව අබුද්ධෝත්පාද කාලයෙක දී නම් කම්චාදී ක්‍රියාවාදී තාපස වේශයෙන් ද බුද්ධෝත්පාද කාලයෙක වී නම් මහණ වෙස් ගෙන ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංචර ශීලය, ඉද්‍රිය සංචර ශීලය, ආජීව පාරිශුඬි ශීලය, ප්‍රත්‍යය සන්නිශ්‍රිත ශීලය යන සතර වැදෑරුම් ශීලය ද, තෙළෙස් ධුත ගුණ ද, සතළිස් කමටහන් ද යථා ශක්තීන් පුරුදු කිරීමට බෝසත්හු උත්සාහ කෙරෙති.

එහෙත් හැම ජාතීන්හි බෝසත් උතුමෝ පැවිදි වන්නාහු ය යි නො සිතිය යුතුයි. අප බෝසතුන් කුස රජු කල ශෝභාමත් පභාවකී දේවිය නියා කාමයට වහල් ව පමණ නොකළ හැකි දුකකට පත් වූ බව කුසජාතකයෙහි (531) සඳහන් වේ. ජෝතිපාල මාණවක කල පසුව මහණ වූවන් තම යහළු සටිකාරයා විසින් කාශ්‍යාප බුදුරජුන් දක්නට යෑමට කලා කළ විට "මය මුඩු මහණ දැකීමෙන් මට කවර ප්‍රයෝජනදැ" යි බැණ වැදුණු බව සටිකාර සුත්‍රයෙහි ප්‍රකාශ වේ. තව ද අප බෝසතුන් කාමයෙහි ඇලී ගැලී සිටි බව "දර්මබ ජාතකයෙහි" (378) සඳහන් වේ.

පෙර එක් කලෙක අප බෝසතුන් කාමුම්මත්තක ව රජ කරවන කල්හි තරුණ වියෙහි මිත්‍රව සිටි "දර්මබ" නම් බමුණු තෙමේ පසේ බුදු බවට පැමිණ පණස් වසකට පසු මිතුරා සිහි වී ඔහු කරා පැමිණ කාමයෙහි ආදීනව ප්‍රකාශ කොට පැවිදි වන්නට ය යි අවවාද කෙළේ ය. බුදු වන්නට සිටි අප බෝසත් තුමා එකල කොපමණ කාමයෙන් මත්ව සිටියේ ද කිවහොත් මිතුරු පසේ බුදු රජුන්හට මෙසේ පිළිතුරු දින.

"මම කාමයෙහි අතිශයින් නිමග්නව වෙසෙමි. ඒ කාම සම්පත් හරනට නො හැක්කෙමි. එසේ වී නමුදු බොහෝ කොට පින් කරන්නෙමි" යනු යි.

පසේ බුදු රජු තෙමේ එයින් අධෛය්‍යී නොවී මතු ද කාමයෙහි ආදීනව හා පැවිද්දෙහි අනුසස් ප්‍රකාශ කොට වැඩියේ ය. ඉක්බිති නුවණ මුහුකුරා සිටි බඹදත් රජතුමා තම කලාශ්‍රමිත්‍ර පසේ බුදුරජුගේ අවවාදනුකූල ව රාජ්‍යය වැඩුමල් පුත් රුවනට පාවා දී පැවිදි විය.

ඇතැම් ජාතීන්හි බෝසත්හු කොතරම් කාමයෙහි නිමග්නව වූසුවත් එක් පැසුණු හිසකේ ගසක් දැක පැවිදි වන්නට රුචි ඇති කෙරෙති. මධ්‍යදෙව ජාතකය (9) ඊට නිදසුන් වේ.

සුද්ධඤ්ජය කල මෙන් සමහර කලෙක බෝසත්හු පිතිබිඳු පමණක් දැක සසරට කළකිරී පැවිදි වෙති.

ත්‍රිවිධ පාරමිය :-

මෙපරිද්දෙන් කාමාදීනව සලකා බලා නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් මෙනෙහි කොට පුත්‍රදරාදීන් ද රාජ්‍යයන් ද ධන ධාන්‍යාදී වස්තූන් ද පිළිබඳ ආලය සිදු දමා පැවිදිවීම නෛෂ්ක්‍රමය පාරමී නම්. සිය අභ පසභ පිළිබඳ ආලය සිදු දමා පැවිදිවීම නෛෂ්ක්‍රමය උප පාරමී නම්. සිය දිවි පිළිබඳ වුවද ආලය සිදු දමා පැවිදිවීම නෛෂ්ක්‍රමය පරමාඤ්චී පාරමී නම්.

අප බෝසතාණන් සසර වසන කල නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිය පිරු ජාතකයෝ බොහෝ වෙත්. චූල්ල සුතසෝම රජු කල බෝසතාණන් වහන්සේ නෛෂ්ක්‍රමය පරමාඤ්චී පාරමිය විශේෂයෙන් පිරුසේක.

චූල්ල සුතසෝම ජාතකය :-

එක් සමයෙක්හි අප බෝසතාණෝ අපමණ යස ඉසුරු ඇති රජකුලයෙක්හි "සුතසෝම" නමින් උපන්හ. වැඩිවියට පැමිණ ශිල්ප ඉගෙන පිය රජුගෙන් රාජ්‍යය ලැබ දැහැමින් රාජ්‍ය කළහ. මේ දැහැමි රජකුමා පසු කාලයෙක්හි දු දරුවන් සමඟ වැඩෙන්නේ ගිහිගෙය කළකිරී වනයට ගොස් පැවිදි වනු කැමැති විය. හෙතෙමේ දිනක් කපුවා අමතා "යහළු කපුව, තෝ මා හිස යම් කලෙක පැසුණු කෙස දුටුවෙහි නම් දන්වන්නෙහිය" යි කිය.

හෙතෙමේ යහපතැයි කියා මෑත භාගයෙක්හි පැසුණු හිසකෙසක් දැක රජුට සැල කෙළේය.

“එසේ නම් එය උදුරා මා අත තබව” යි රජතුමා කිය.

කපුටා රන් අඩුවෙකින් එය උදුරා රජු අත තැබුවේය. රජතුමා පැසුණු හිසකේ දැක කළකිරීමට පැමිණ “ජරාව විසින් මඩතා ලද්දේමැ” යි සිතා තරකෙස අතින් ගෙන පහයෙන් බැස ඇමැති ආදී රට වැසි බොහෝ දෙන රැස් කරවා “එමිඛා මා හිස තරකෙස හටගත්තේය. මම මහලු වූයෙමි. මාගේ පැවිදි බව දනුව” යි කීය.

මෙ බස් ඇසූ දෙමව්පියෝ ද, බිසව ද, දරුවෝ ද නොයෙක් ලෙසින් හඬමින් වැළපෙමින් පැවිදිවීම නැවැත් වීමට උත්සාහ කළහ. එහෙත් රජතුමා ඒ කිසිවක් නො තකා හිස රැවුල් කප්පවා තවුස් පිරිකර ගෙන්වා පැවිදි වෙස් ගෙන පුත්‍රදරාවන් ද, දෙමව්පියන් ද, නෑ මිතුරන් ද, රාජ්‍ය ය ද, ධන ධාන්‍යාදී වස්තූන් ද, අඵයම හෙළු කෙළ පිඩක් මෙන් හැරපියා හිමවතට හුදෙකලාව ගමන් ගත.

ඉක්බිති මව්පිය දු දරු ආදී පිරිස ද, නුවර වැසියෝ ද, බෝසතාණන්ගේ ආදර්ශීය ගෙන උන්වහන්සේ වෙත ම පැවිදි වූහ.

එහෙයින් ම මේ ජාතකය නිමිති කොට ගෙන උන්වහන්සේ බුදු බවට පැමිණ මෙසේ වදළහ.

“මහා රජජං හත්ඵගතං

බේල පිණඩං ‘ව ඡඩ්ඛයිං

වජ්‍ජෝ න හෝති ලගනං

එසා මේ තෙක්ඛමම පාරමී”

අතට පත් මහා රාජ්‍යය කෙළ පිටික් සෙයින් හැර දැමූයෙමි. මහා රාජ්‍යය හරනා මට ඇල්මෙක් ඇති නොවීය. මෝ තොමෝ මාගේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමී නමි.

අත් පත් මහ රජ සිරි නොම තැකු යෙ	මි
අළුයම කෙළ පිටු මෙන් හැර දැමූ යෙ	මි
හළ ඒ රජයට ඇල්මක් නොකෙළෙ	මි
මේ මගෙ පරමත් "නිකමි පැරුමි" ද	මි

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිය පිළිබඳ ව මබා දෙව (9) කුද්දාළ (70) වච්ඡනබ(275) ලාභගරහ (287) සයහ (310) දර්මුබ (378) සුසිම(411) චුල්ල බෝධි(447) සුධක්ඝය(460) හිස (488) සොමනස්ස (505) හත්ථිපාල (525) සෝන (529) මහාජනක (539) ආදී ජාතක බැලිය යුතුයි.

ප්‍රඥා පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා මෙලෝ පරලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්‍ෂ වූ ක්‍රවණ නම් වූ උපාය කෞශල්‍යයෙන් රක්තා ලැබූ නාම රූප ධර්මයන්ගේ සාමාන්‍ය ලක්ෂණ හා විශේෂ ලක්ෂණ තතුයේ දන්නා ක්‍රවණ "පඤ්ඤා පාරමි" හෙවත් "ප්‍රඥා පාරමිතා" නම්.

(අනිත්‍යය දුඃඛය අනාත්මය යන මොවුහු සියලුම නාම රූප ධර්මයන්ට සාධාරණ බැවින් සාමාන්‍ය ලක්ෂණයෝ නම් වෙති. අරමුණ කරා නැමෙන හෙයින් නාම නම් වේ. ශීතොෂ්ණාදිය නිසා විනාශ වේ නුයි රූප නම් වේ. මේ ආදී නයින් දැක්වූ පොදු නො වූ තම තමන්ට අයිති වූ සවභාවයෝ විශේෂ ලක්ෂණයෝ නම් වෙත්.

ප්‍රඥා යනු සංසකෘත ශබ්දයෙකි. මීට පාලියෙන් පඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ. හෙළ බසට "පැණ" යි බිඳේ.

පඤ්ඤා යනු ප පුච්ච ඤා ධාතුවෙන් සිද්ධයි. විශිෂ්ට තේරුම දැනුම හෙවත් හරි හැටි බැලීම යන අන්වයයි. පඤ්ඤාව ම තමන්ට කැමැති වූ සම්බෝධි නම් වූ පරතෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාර වන හෙයින් පාරමි නුයි පඤ්ඤා පාරමි නම්. පඤ්ඤා පාරමිතා හෙවත් ප්‍රඥා පාරමිතා යනු ද එම අන්වයයි.

ප්‍රඥා පාරමිතා යනු දශ පාරමිතාවන්ගෙන් සතර වන පාරමිය වේ. ක්‍රවණින් මෙහෙයනු ලැබූ තෙක්බමමය (පැවිදි වීම) මහ අනුසස් ඇතිවන බැවින් ද තෛෂ්ක්‍රමය හා වීර්යියට

මැදිකොට ප්‍රඥා පාරමිතාව දෙශනා කරන ලද්දීය. පාරමිතා අතුරෙන් සතර වන කොට දෙසන ලද නමුත් ප්‍රඥාව සියල්ලන්ට ම ප්‍රධාන යයි කිව හැකිය. ප්‍රඥා බලයෙන් ම අවිද්‍යා අන්ධකාරය නසා බුදු බව ලබාගත යුතු හෙයින්.

එළි සතර :-

ලෙවිනි ආලෝකයෝ (එළි) සතරෙකි. ඔවුහු නම් සූරියා ලෝකය (ඉර එළිය), චන්ද්‍රා ලෝකය(සඳ එළිය), අභ්ගා ලෝකය (ගිනි එළිය), පඤ්ඤාලෝකය (නුවණ එළිය)- යන මොවුහු වෙත්. ඉර එළිය, සඳ එළිය, ගිනි එළිය යන මොවුනතුරෙන් ඉර එළිය උතුම්. එසේ වුවද ඉර එළිය සෑම තැනිති ම නොපැතිරෙයි. ප්‍රඥාලෝකය වූ කලි එසේ නොවේ. එය හැම තැනිතිම සම ව පැතිරේ. ප්‍රඥාලෝකයෙන් සුය්‍යාලෝකය ද මැඩැපැවැත්විය හැකිය. සුය්‍යාලෝකය එක ලෝකයක් හෙළි කෙරෙයි. ප්‍රඥාලෝකයෙන් අභිඥා උපදවා ලෝක දහසක් වුවත් හෙළි කට හැකිය. මූල කී ආලෝක තුනෙන් අන්ධකාරය නැති කළ හැකි නමුත් අවිද්‍යාන්ධ කාරය දුරු කට නො හැකිය. ප්‍රඥාලෝකයෙන් සාමාන්‍යන්ධකාරය පමණක් නොව අවිද්‍යාන්ධකාරය ද සම්පුර්ණයෙන් ම දුරලිය හැකිය. එහෙයින් සියලුම ආලෝකයනට වඩා ප්‍රඥාලෝකයම උතුම්.

නුවණ කිස :-

සත්තිස් බොධිපාක්‍ෂික ධර්මයන් අතුරෙන් ද ප්‍රඥාව පස් තැනෙකිනි වදාරා තිබේ. (1) ඉටු දෙය සිදුකර ගැනීමට උපකාරවන හෙයින් ප්‍රඥා තොමෝ (විමංසිඪිපාදය) සතර ඉඪිපාද යන්ගෙන් එකකි. (2) තමන් හා හටගත් ධර්මයනට ප්‍රධානතාවය පවත්වන හෙයින් ද අවිද්‍යාදී විරුද්ධ ධර්මයන් මැඩැපවත්වන හෙයින් ද ප්‍රඥා තොමෝ පඤ්චිත්‍රියයන් ගෙන් එකෙකි. (3) අවිද්‍යාව විසින් කම්පා නොකට හැකි පඤ්ච බල අතුරෙන් ප්‍රඥා තොමෝ

එක් බලයෙකි. (4) සජන සමෝඛරාධ්‍යංගයන් අතුරෙහි ධර්මයන් මොනවට පරික්ෂා කිරීම නම් වූ ධර්මවිචය යනුයෙන් ප්‍රඥාව ම සංග්‍රහ වන්නීය.(5) ආයඹී අෂටාංගික මාභීයෙහි සමමා දිට්ඨි යනුයෙන් ද ප්‍රඥාව ම ගැනේ. මෙසේ බලන කල ප්‍රඥා තොමෝ පස් දෙනකුගේ කටයුතු කරන නිලධාරියකු වැනිය.

තවද ශිලය යම්සේ ශාසනයාගේ මූල වේ ද, එපරිද්දෙන් ම ප්‍රඥාව ශාසනයාගේ අවසානය වේ. ඉෂ්ටානිෂ්ට දෙකේ සමභාවය පවත්වන හෙයින් ප්‍රඥාව කල්‍යාණය. සිව් පිළිසිඹියා ලැබීමට උපකාර ද වන්නීය. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙහි හැසිරීමට සිත නැඹුරු ද කෙරෙයි. සියලු භවයන් ගෙන් එතෙරවීමට ඉවහල් ද වේ. කෙලෙස් මුල් සිදු නැසීමට ද හේතු වේ. තමා සතන්හි නිදා සිටිනාක් මෙන් පවත්නා වූ අවිද්‍යාදි අනුසයයන්හට ප්‍රතිපක්ෂ ද (විරුද්ධ) වේ. මිත්‍රයාදෘෂ්ටි නමැති කිලිට පිරිසිදු කෙරෙයි. උතුම් වූ රහත් ඵලය ලැබීමට ද කාරණ වේ.

ලක්ෂණාදිය :-

මෙකී ප්‍රඥා පාරමිතාවන්ගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහයන්?

ප්‍රඥා පාරමිතා තොමෝ ධර්මයන් ඇති හැටියට දැනගැනීම(යථාස්ථභාව) ලක්ඛණ (සාමාන්‍ය සභාවය) කොට ඇත්තිය. නොහොත් දක්ෂ වූ දුනුවායකු විසින් විදින ලද හීයක් විද යන්නාක් මෙන් නොපැකිලි විද යෑම (අක්ඛලිත පටිච්ච) ලක්ඛණ කොට ඇත්තීය. විසයෝභාසනය හෙවත් පහතක් මෙන් ගොදුර (අරමුණ) භාත්පසින් එළිය කිරීම රස (කෘත්‍යය) කොට ඇත්තීය. පළාත මනා කොට දත් වනයට වත් මිනිසකු මෙන් මුළා නොවීම පච්චුපට්ඨාන (වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය. සමාධිය (එකඟ වූ සිත) නොහොත් චතුරායඹී සත්‍යය පද්ධිඨාන (ලංචම තිබිය යුතු හේතුව) කොට ඇත්තීය.

නුවණැති බෝසත්හු කරුණු හරිහැටි අවබෝධ කෙරෙති. අවබෝධ කටයුතු වූ යමක් තිබේ නම් ඒ පිළිබඳ මතුපිට

දැනගැනීමක් පමණක් ඇති නො කෙරෙහි. "කර තොත් කරපත් හරියට , බැරි නම් පලයන් අහකට" කීවාක් මෙන් අධාරව කිසිවක් නො ඉගෙන ගනිති. උගත යුතු දෑ සම්පුර්ණව ම ඉගෙන ගනිති. එහෙයින් ම කිසිවක්හි නොපැකිලී ඇතුළටම විනිවිද යති. මෝඩකම හෙතු කොට ගෙන මූලා නොවන්නන් මෙන් ඔවුහු වැටුහෙත්. මුළු ශ්‍රද්ධාව හේතුකොට ගෙන ආගම විරෝධී ක්‍රියා නො කෙරෙහි. "පක්ෂයා නපථි අජ්ඣායනෝ" යි වදාළ පරිදි එකඟ වූ සිත අවශ්‍යය. ප්‍රඥා නමැති පහන් දැල්ල සමාධි නමැති පහන් වැටියෙහි පවත්නේ වේ.

ත්‍රිවිධ ප්‍රඥාව :-

ප්‍රඥා නොමෝ වින්තාමය, සුතමය, භාවනාමය යි තෙවැදෑරුම් වේ.

1 අන් කිසිවකුගෙන් නො අසා යෝනියෝමතසිකාරයෙන් යෙදී තකීනුකුලව තමාගේ සිතීමෙන් ම කල්පනාවෙන් ම උපදවන නුවණ වින්තාමය ප්‍රඥා නම් වේ. ඒ ඒ අයගේ කම්මානුරූප ලෙස උත්පත්තියෙන් ම සියලු දෙනහට යම් කිසි ප්‍රමාණයක ඥාණයක් ලැබේ. මීට ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රඥා හෙවත් "පිළිසද නුවණ" යයි කියනු ලැබේ. ජාති ප්‍රඥාව (ජන්ම නුවණය) යනුද එයටම නම් වේ. පෙර කම් බෙලෙන් ලබෙන මේ ජන්ම නුවණ ඇති තැනැත්තේ "අලෝභ-අදෝස-අමෝහ" යන හේතු තුන ඇති "ත්‍රිහේතු ප්‍රතිසන්ධික" නම් වේ. එවැනි තැනැත්තේ ම නානා භාෂා ශාස්ත්‍ර ආදිය ඉගෙනීමෙහි ද, මාගී එලාදිය ලැබීමෙහි ද සුදුස්සෙක් වේ. ධර්ම ශාස්ත්‍ර නමැති පෝරවල ලා මේ සහජ නුවණ නමැති බීජය වැපිරිය යුතුය. එසේ වුවහොත් වැඩිමට පැමිණේ. තැනහොත් එය වදවන්නට පිළිවන. සිතීමෙන් උපදවා ගන්නා ප්‍රඥාවට උත්පත්තියෙන් ලැබූ ප්‍රඥාව විශෙෂයෙන් උපකාර වේ. එසේ ම ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රඥාව දියුණු කියුණු කර ගැනීමට වින්තාමය ප්‍රඥාව ද වෙසෙසින් ඉවහල් වේ. සිතීමෙන් උපදවාගත් ප්‍රඥාව ගලෙහි

කෙටු අකුරක් මෙන් වහා නොනැසී පවත්නේද වේ. ස්ථිර ද වේ. අප බෝසතාණෝ සුමේධතාපස කල වින්තාමය ප්‍රඥාව කරණ කොට ගෙනම කිසිවකු ගෙන් නො අසා සසරින් එතෙර වූ අජරාමරණ නිව්‍යාණයක් තිබිය යුතුයයි සිතූහ. මහොෂධ පණ්ඩිත කල ද උන්වහන්සේ විසින් උදුවත් විස්මිත කරන පරිදි කැරැ වූ උමග හා විදුලිය කම්‍යානාදිය වින්තාමය ප්‍රඥාවෙන් ම කරන ලදැයි සිතිය යුතුය. වකිමාන කාලයෙහි ද දක්නට ලැබෙන අහස් යාත්‍රා ආදී නවීන කම්‍යානයෝ ද වින්තාමය ප්‍රඥාව කරණ කොට ගෙන ම නිපදවන ලදහ.

2 නොයෙක් පණ්ඩිතයන්ගේ කථා ඇසීමෙන් හෝ පත් පොත් කියවා බැලීමෙන් ලබාගත් ඥානය ශ්‍රැතමය ප්‍රඥා නම්. ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ඉගෙන ගැනීමෙන් ද, ආගම ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීමෙන් ද, පොත් කියවීමෙන් ද, කථා ඇසීමෙන් ද, උගතුන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීමෙන් ද යන ආදී වශයෙන් ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාව ලබාගත හැකිය. යටත් පිරිසෙයින් සෝවාන්චීමට පවා පරකෝසෝෂ ප්‍රත්‍යය නම් වූ අනුත් ගෙන් බණ ඇසීම වුවමනා කෙරේ, මහ නුවණැති සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට පවා මහණ වන්නට පෙර අස්සඪි මහාස්ථවිරයන් වහන්සේ ගෙන් ධර්මය ශ්‍රවණය කරනතුරු සෝවාන් වන්නට බැරි විය. බෝසත් උතුමෝ සසර වසන කල යම් සේ හික්කුවක් උසස් පහත් හෙදයක් නො සලකා සිභා වඩනේ ද එමෙන් ම කිසි විශේෂයක් නොකොට ඉගෙන ගත හැකි කවරකු ගෙන් උවත් උගත යුතු දැ ඉගෙනීමට උත්සාහ කෙරෙහි. දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ යන් අතුරෙන් "සියුම් සිවිය" නම් වූ ලක්ෂණය ලැබීමට හෙතු වන්නේත් මෙසේ උගත් මහණ බමුණන් කරා එළඹ දැනගත යුතු දැ ඇසීමයයි ලක්ෂණ සුත්‍රයෙහි ප්‍රකාශ වේ. එහෙයින් ම උන්වහන්සේ නුවණින් සියලු සත්වයන්හට ශ්‍රේෂ්ඨ වන සේක. වින්තාමය ප්‍රඥාව ඇතැම්විට වරදින සුලුය. ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාව යහපත් ගුරු ආශ්‍රයාදියෙන් ලබාගත හොත් එසේ වරදින සුලු නොවේ.

3 ගමට විදේශිතා වශයෙන් භාවනායෙන් නිපත් ප්‍රඥාව භාවනාමය ප්‍රඥා නම්. මූල කී දෙක ශාසනයෙන් පිටත්තර වූ අයටත් ලබාගත හැකි නමුත් භාවනාමය ප්‍රඥාව ශාසනයෙන් බාහිර වූ අයට ලබාගත නො හැකිය. එසේ වුවද මෙය සියලු දෙන හට ම නොලැබේ. ප්‍රථමධ්‍යානාදියට පැමිණි අයට පමණක් ලැබේ. බෝසත් උතුමෝ ප්‍රථමධ්‍යානාදිය උපදවති. "අනිත්‍ය දූඛ අනාත්ම" යන තිලකුණු මෙනෙහි කෙරෙමින් විදේශිතාද වඩති. එහෙත් විදසුන් වඩා සෝවාන් මාභීදියට පැමිණීමට උත්සාහ නො කෙරෙති. එසේ වූ විට බුද්ධවය ලබා ගැනීමට නොහැකි වන බැවිනි.

තවද ආය, අපාය, උපාය කෞශල්‍ය වශයෙන් ප්‍රඥාව ත්‍රිවිද වේ.

1 ආය යනු දියුණුවට නමෙකි. දියුණුව ද අයහපත තැනිකිරීම යහපත උපදවා ගැනීම වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. දියුණුවෙහි දක්‍ෂ වූ තුවණ ආය කෝසලල ඤාණ නම්. මෙතම් ධම් මෙනෙහි කරන්නාහට නූපත් අකුශල ධම්‍යෝ නූපදිත්. උපත් අකුශල ධම්‍යෝ ප්‍රහීණ වෙත් (ගෙවෙත්)මෙනම් ධම්‍යත් මෙනෙහි කරන්නාහට නූපත් කුශල ධම්‍යෝ උපදිත්. උපත් කුශල ධම්‍යෝ වැඩීමට යෙත්. මෙසේ පැවැත්තාවූ ඤාණය ආය කෝසල්ල නම්.

2 අපාය යනු පිරිහීම වේ. හෙද හොද පිරිහීම නරක හටගැනීම වශයෙන් දෙවැදෑරුම්. පිරිහීමෙහි දක්‍ෂ වූ තුවණ අපාය කෝසලල ඤාණ නම්.

3 හැම කටයුත්තෙහිම දක්‍ෂ වූ තුවණ උපාය කෝසලල ඤාණ නම්. තැනට සුදුසු පරිදි ක්‍රියා කිරීමේ ඥානය සියලු දෙනහට ඇතිවිය යුත්තෙකි. ස්වකීය ශක්තියටත් වඩා මෙකී ඥානය ප්‍රයෝජන වන අවසථාවෝ ලැබෙත්. වලසා පැමිණිවිට මළාක් මෙන් වැදහොත් මගියාගේ කථාව මීට නිදසුනෙකි.

සෝමදක්ෂ ජාතක(211) විධුර පණ්ඩිත ජාතක (545) මහෝසධ පණ්ඩිත ජාතක (546) යන ආදී ජාතකයන් ගෙන් අප බෝසතුන්ගේ උපාය කෝසලල ඤාණය මොනවට පැහැදිලි වේ.

ඥාන ප්‍රභේදයෝ බොහෝ වෙත්. වැඩි විහාර දැනගනු කැමැත්තන් විසින් විශුද්ධි මාභීය බලා දත යුතුයි.

ඤාණය ලැබීමට හේතු :-

මෙකී ඥානය ලැබෙන්නේ කෙසේදැයි සැලැකිය යුතු වයස ඊට එක් හෙතුවෙකි. පෙරදිග පඬුවන්ගේ මතානුකූල ව වයස 40 ටත් 50 ටත් අතර කාලය ප්‍රඥා දශකය වේ. මේ කාලය තුළ ස්වකීය ඥානය මේරීමට යේ. සාමාන්‍යයෙන් මෙසේ දැක්වූ නමුදු නියම වශයෙන් නුවණ මේරීම පිළිබඳ සීමාවක් දැක්විය නො හැකි ය. ඇතැම් විට වයස 40 ට පෙර ද නුවණ මෝරන්නට පිළිවන. අප බුදු පියාණන් වහන්සේ වයස 35 හේ දී බුද්ධත්වයට පැමිණියේක. සමහරවිට වයස 50 පසු වී ද නුවණ මෝරන්නට පිළිවන.

යස, පිරිවර, දේපල, කැමි බිම් ආදිය ද නුවණ ලැබීමට විශේෂයෙන් ඉවහල් වේ. ගරීර ශක්තිය ද ඥාන ශක්තියට හේතු වේ. එහෙයින් ම නිරෝග ව සුවසේ වැඩුණු මුහුකුරා ගිය නුවණැති කුරුටවාසීන්හට ම ගැඹුරු ධර්මයක් වූ සතිපට්ඨාන සූත්‍රය දෙශනා කරන ලදී.

ප්‍රශ්න කිරීම්, සාකච්ඡා පැවැත්වීම්, උගතුන් හා කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් ආශ්‍රය කිරීම්, යෝනිසෝමනසිකාරය හෙවත් නුවණින් මෙනෙහි කිරීම්, සුදුසු දේශයන්හි වාසය කිරීම්, පොත් බැලීම්, දේශාටනය හෙවත් පිට පළාත්වල සක්චාරණය කිරීම් (ශිෂ්‍යයනට පෙරදිග පඬුවන් විසින් දෙනු ලබන අවසාන ඉගෙනීම මෙය වේ.) සූචී බුදුවරයන් සම්පයෙහි පුරුදු කරන ලද භාවනාදි කම්,

ශිල්ප ශාස්ත්‍රයන්හි දක්ෂ භාවය, නොයෙක් භාෂා ඉගෙනීම, විශේෂයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ශ්‍රවණය කිරීම, දහම් පොත් ලියවීම යන ආදී හේතූන් කරණ කොට ගෙන ද ප්‍රඥාව ලැබේ. ලබන ලද ඥානය ද දියුණු කියුණු බවට ද පැමිණේ.

පිරිහීමට හේතු :-

1 යට කී කරුණු තුළින් ලැබීමට හේතුවන්නාක් මෙන් අලස බව, සමූහයා හා එක්ව විසීම, බොහෝ කොට නිදන සුලු බව, නොසන්සුන් සිත් ඇති, බව, මුළු අය ආශ්‍රය කිරීම, පණ්ඩිතයන් සේවනය නොකිරීම, කිපෙන සුලු බව, ලෙඩ ඇති බව, හය විම, ශෝක කිරීම යන ආදීහු තුළින් පිරිහීමට හේතු වෙත්.

බෝසතුන්ගේ ස්වභාවය :-

මෙබඳු උපායයන්ගෙන් ප්‍රඥාව දියුණු කර බෝසත් උතුමෝ නිතොරම උත්සාහ දරති. තමන් දන්නා දේ ආචාර්ය මූෂ්ටිය නොතබා අගයක් නොකොට කිසිවකු හිරිහැරයකට නොපමුණුවා උගන්වති. හැම කල්හි ම ශිෂ්‍යයන් මෙන් ගුරුන් වෙත විසීම දුකකැයි සිතා තමන් උගත් නිරවද්‍ය ශිල්ප ශාස්ත්‍රාදිය ශිෂ්‍යයන්ට වහ වහා සකසා උගන්වති. මේ හේතුකොට ගෙන ම බුදු වූ කල වුවමනා දැ වහ වහා සකසා උගන්වති. මේ හේතුකොට ගෙන ම බුදු වූ කල වුවමනා දැ වහ වහා ලැබේ. දෙකිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණයන් අතුරෙන් **ඒණිපංස** (ඒණි මෘගයන්ට බඳු කකුල්) නැමති ලක්ෂණය ද ලැබේ. බෝසත්හු කොපමණ උගත් වුවත් තම පණ්ඩිත භාවය නො හහවති. එයින් උඩඟු බවට ද නො පැමිණෙති. නුගත් මුළු අය තුළින් කිසිවක් කිරීමට උත්සාහ දරති. තමන්ගේ ඤාණය අන්තට බෙදා දෙන කල මේ හිතවතා ය, මේ අහිතවතා ය, මේ මිතුරා ය, මේ සතුරා ය, මේ නෑයා ය, මේ නොනෑයා ය, මේ උපකාරකයා ය, මේ අනුපකාරකයා ය යන ආදී වශයෙන් කිසි

හේදයක් නො සලකති. නුවණ ඇති හෙයින් ම සියලු දෙන වරදිනසුලු බව දැන අනුන් අපකාර ඉවසති. උපකාර සිහි කෙරෙති. සෞභූෂණ නමැති ආයුධයෙන් සැරසී සිටින බැවින් කවර සහා මධ්‍යයකට වුවත් පැමිණීමට පැකිලීමක් නො ම කෙරෙති. නුවණැති හෙයින්ම ලාභ අලාභ ආදී අෂ්ටලෝක ධර්මයන්හි කම්පිත නො වෙති.

ප්‍රඥාව බෝසතුන් විසින් කොමපණ උසස් ව සලකන ලද ද යන හොක්:-

“සෙයෝ අමිතෝ මනියා උපේතෝ

නඤ්ච මිතෝ මනිවිප්පතීනෝ” යි

නුවණින් යුක්ත වූ සතුරා නුවණින් පිරිහුණු මිතුරාට වඩා උතුමැයි පෙර මෝඩ පුතකු මදුරුවා මරමැයි සිතා පියාගේ ඔළුව පැළ බව සඳහන් වන මකස ජාතකයෙහිදී (44) වදාරා තිබේ.

ඒ එසේ මැයි: ප්‍රඥාව වනාහි මිනිස්තට මහඟු රුවනෙකි. රූ නැත්තාහට රූ උපදවන වටිනා ආභරණයෙකි. විදේශයෙහි දී තමන් අත් නොහරණා මිතුරෙකි. දීන භාවය නැති කරන ධනයෙකි. හීන භාවය දුරු කරන බලයෙකි. මොහදුරු පහ කිරීමට එළියක් වැන්න. මුළු ලෝ හෙළි කරන ඉර මඬලක් වැන්න.. කෙලෙස් තවනට කියුණු කඩුවක් වැන්න. දනන් පිරිසිදු කරන අමාවතුරක් වැන්න.

ප්‍රඥාව ගැන දේශනා කරන බුදුරජාණන් වහන්සේ ආලවක නම් යක්‍ෂයාගේ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු දෙමින් “පඤ්ඤා ජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨං- පඤ්ඤාය පරිපුප්පධකි” යි ප්‍රඥායෙන් ජීවත්වන තැනැත්තහුගේ ජීවිතය ඉතා පැසැසිය යුතු ජීවිතය වේ ය යි ද, ප්‍රඥාව හේතුකොටගෙන සියලු කෙලෙස්වලින් පිරිසිදු

වේ ය යි ද වදාළසේක. "පඤ්ඤා නරානං රතනං" යනුයෙන් මිනිසුන්ගේ ඉතා ම උසස් රත්නය නුවණය යි ද වදාළසේක.

තවද "අපදාන සෝභිතී පඤ්ඤා" යනුයෙන් නුවණ නම් පිරිසිදු වර්තයෙන් ම හොඹනා ගුණයක් බව ද වදාළ සේක.

ප්‍රඥාවගේ වටිනාකම :-

ප්‍රඥායෙන් ම දෙනු ලබන දානය බොහෝ අනුසස් ගෙන දෙයි ප්‍රඥාව හා යෙදුණු ශීලය පිරිසිදු බවට පැමිණේ. කාමයන්හි ආදීනව හා පැවිද්දෙහි අනුසස් දැක තෛෂ්‍යමය පිරිමට ප්‍රඥාව ම හේතු වේ. ප්‍රඥාව අනුව ගියා වූ විශ්වයෙන් ලෝකයෙහි නොකට හැකි කිසිවක් නැත්තේය. ප්‍රඥා බලයෙන් ම අනුන් අපකාර ඉවැසීමට පිළිවන් වේ. ප්‍රඥාහේතුවෙන් සත්‍යය ඉක්මවා අනුන් රැවටීමට සිත නොයෙදේ. ප්‍රඥාව ම කුසල් දහමිහි නොසැලෙන අධිෂ්ඨානය තහවුරුකර ගැනීමට හේතු වේ. ප්‍රඥාව හැම සත්තට සම මෙත්සිත පැතිරීමට ඉවහල් වේ. ප්‍රඥාව කරණකොට ගෙන ම අෂ්ට ලෝක ධර්මයන්හි අවිකම්පිත ව උපේක්ෂාව පුරුදු කටහැකි වේ. මෙසේ සියලු පාරමිතාවන් පිරිමට ප්‍රඥාව ම හේතු වන්නිය. එහෙයින් ම පාරමී අතුරෙන් එක් ප්‍රකාරයෙකින් ප්‍රඥා පාරමිතාව ශ්‍රේෂ්ඨ පාරමී ය. වශයෙන් සැලැකිය යුතු ය. හෙ ද පාරමිය, උප පාරමිය, පරමාණු පාරමිය වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍ර දාරාදීන් නොතකා සත්වයන්ගේ වැඩ අවැඩ නීභවය කිරීම ප්‍රඥා පාරමී නම්. අභ පසභ නොතකා වැඩ අවැඩ නිභවය කිරීම ප්‍රඥා උප පාරමී නම්. සවකීය ජීවිතය නොතකා වැඩ අවැඩ නිභවය කිරීම ප්‍රඥා පරමාණු පාරමී නම්.

අප බෝසතාණෝ මහොෂධ , විඬුර, සෙනක ආදී පණ්ඩිත කාලයන්හි ප්‍රඥා පරමාණු පාරමිය පිරුසේක.

සේනක ජාතකය :-

එක් සමයෙකහි අප බෝසතාණෝ බමුණුකුල යෙකහි ඉපිද සේනක නම් පඬු ව සුර වැසිය නට අතපියෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කරන සේක. එකල එක් බමුණෙක් සිභා ලත් රත් දහස රැක බලා ගැනීමට දුන් ගෙහිමියන් වියදම් කෙළෙන් ඒ වෙනුවට තරුණ බැමිණියක් ලැබුවේය. අඹු සැම වශයෙන් වසන කල්හි කාමුක වූ ඒ තරුණ සත්‍රිය විසින් කැමැති පරිදි නිදහස්ව වසනුවස් මෙහෙකිරීමට කෙල්ලකු ගෙනෙවයි සැමියාහට කිව්‍යය. ඉක්බිති බමුණු නෙමේ බිරින් ද විසින් පිළියෙල කළ දුන් විලඳ හා අත්පුණු පසුම්බියක ලා ගෙදරින් නික්මී ගමක් පාසා ඇවිද මසුරන් සත් සියයක් ලැබ දිනක් ගසක් මුල අත්පුණු කන පිණස පසුම්බිය එහි තබා ගියේය. අත්පුණු සුවඳ ලැබ නයෙක් එහි තුළට වන. බමුණා පැන් බී අවුත් නො විමසා පසුභිය කර ලා නික්මීණ. මෙය දුටු රුක් දෙවියෙක් බෝසතුන්ගේ තුවණ හෙළිකරනුවස් අඩ සිරුරෙන් පෙනී "බමුණු ගෙට ගියෙහි නම් තාගේ අඹු මියෙයි. අතර මහ ලැග්ගෙහි නම් තෝ මියෙහි" කියා අතුරු දන් විය. බියපත් බමුණා කිසිවක් කට නොහී යන්නේ එදින පොහෝ දින බැවින් බොහෝ දෙන බණ ඇසීමට රැස් වූ බෝසතුන්ගේ දම් සබා මැදට වැද කෙළවර හඬ හඬා සිටියේ ය. බෝසතාණෝ ඔහු දැක කරුණු විමසා දිවැසින් දුටුවාක් මෙන් හැම පවක් තතු පරිදි දැන පසුභිය තුළ හුන් නයා පලවාපියා බමුණා දුකින් මුද වූහ. එහෙයින් මෑ බුදු බවට පැමිණ උන්වහන්සේ මෙසේ වදාළසේක.

පඤ්ඤාය විචිතතෝහං

බ්‍රාහ්මණං මෝචයිං දුබ්‍යං

පඤ්ඤාය මෙ සමෝ නපටී

එසා මේ පඤ්ඤා පාරමී.

(නුවණින් විමසමින් බමුණා දුකින් මිදුවෙමි. නුවණින් මට සමවුවෙක් නැත. මෝකොමෝ මාගේ ප්‍රඥා පාරමිතා නමි.)

නුවණින් විමසනු යෙමි තතු දකුයෙ මි

මරණින් බමුණා මුදවා හැරියෙ මි

නුවණින් මා හා සමයකු නොදකි මි

වෙසෙසින් මේ මගේ " නුවණ පැරුම්"ද මි

ප්‍රඥා පාරමිතාව පිළිබඳ දේවධර්ම (6), කුඤ්ඤ පණ්ඩිත (70), රාජෝවාද (151), අරත(169), සුතබ(242), සේනකේතු (377), තුණ්ඩිල (388), සත්කුහනත (402), සම්භව(515),තෙසකුණ (521), සරභංග (522), මහබෝධි (528), විඳුර (545), උම්මග්ග (546) ආදී ජාතක බැලිය යුතු.)

6 වන පරිච්ඡේදය

විශ්වී පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා දෙලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ නුවණ නම් වූ උපාය කෞශල්‍යයෙන් රක්තා ලැබූ කයින් හා සිකින් පරහට වැඩ කිරීමෙහි පැවැත්තා වූ උත්සාහය " විරිය පාරමි " හෙවත් " විශ්වී පාරමිතා" නම්.

යමෙක් වික්‍රමාන්විත වේ ද හෙවත් හුරුබුහුටි වේ ද හෙතෙමේ වීර නම්. එවැනි විරයකුගේ සවභාවය විරිය (වීරිය) හෙවත් විශ්වී නම් වේ. * ඒ මේ විශ්වීයම තමහට කැමැති වූ සමෙබ්බධි නම් වූ පරතෙරට යෑමට උපකාර වන හෙයින් පාරමි තු යි විශ්වී පාරමි හෙවත් විරිය පාරමි නම් වේ. එම අත්පියෙහි "කා" ප්‍රත්‍යය වේ.

විශ්වී යනුයෙන් කාය බලය නොව අන්හට වැඩ කිරීමෙහි පැවැති බලවත් උත්සාහය අදහස් කරනු ලැබේ. පරෝපකාරයට කාය ශක්තිය ඇති වුවහොත් මහත් ලාභයෙකි.. එහෙත් එය නැති වුවකුට වුවත් විශ්වීය ඇති විය හැකිය. කාය බලයට වඩා චිත්ත බලය උතුම්.

* ලතින් භාෂාවෙන් ද මිනිසාට "වීර" (vir) කියා ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. හුරුබුහුටි කම මිනිසකුට අයත් විශේෂ ලක්ෂණය බව මෙයින් හැඟේ. 'වායමේථෙව පුරිසෝ පුරුෂ යෙක් නම් විශ්වී කරන්නේ මය යන බුඬි වචනයෙනුදු එය ස්ථුට වේ.

ලක්ෂණ :-

වියඹී පාරමිතාවගේ ලක්ෂණාදිහු කවරහයන්?

වියඹී පාරමිතා තොමෝ උත්සාහ ලක්ෂණ (සාමාන්‍ය ස්වභාවය) කොට ඇත්තීය. උපස්තම්භනය හෙවත් රුකුල්දීම රස(කෘත්‍යය) කොට ඇත්තීය. ගිලා නොබැසීම නොහොත් පසු නො බැසීම පවිටුපට්ඨාන (වැටුහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය. වියඹීරම්භ වස්තු හෙවත් ජරාමරණාදි සංවේගයට හේතු කරුණු පද්ධතිය (ලංච ම නිබ්‍ය යුතු හේතුව)කොට ඇත්තීය.

වියඹීවත් තැනැත්තේ නිතොරම උත්සාහ කෙරෙයි. අලස භාවයෙන් කාලය ගත නො කෙරෙයි. දුච්ච වූ හිතකි ආදියට කණු සිටිමෙන් රුකුල් ලැබීමක් මෙන් වියඹීයෙන් තමහට උපකාර ලැබේ. වියඹී කරන තැනැත්තේ කොපමණ බාධා පැමිණියත් අතර මහ දී නොනැවත සිය අදහස් මුදුන් පත් වන තුරු ම ඉදිරියට ම යේ. කළකිරීමට හේතු වූ ජරා මරණාදිය උත්සාහ වැඩීමට විශේෂයෙන් ඉවහල් වේ.

වියඹීයෙන් පිරිවරා ගත් ප්‍රඥාව මහත් ඵල වන බැවින් ද ඤානතියෙන් හෙවත් ඉවසීමෙන් පිරිවරා ගත් වියඹීය බොහෝ අනුසස් ඇති බැවින් ද ඉක්මන් නොවී අභිමතාත්මය සාදාගත හැකි බැවින් ද ප්‍රඥාව ට හා ඤාන්තියට මැදිකොට වියඹීය දේශනා කරන ලද්දේය. ප්‍රඥාව ප්‍රධාන වුවත් වියඹීයෙන් තොර ව එයින් සැලැකිය යුතු ප්‍රයෝජන ලබාගත නොහැකිය. ප්‍රඥාව අනුව ගියා වූ වියඹීය සියලු අත්පිඩිය අල්ලා ගැනීමට ඉතා උතුම් අතෙකි.

කියන ලද මැයි.-

"පඤ්ඤානුයාතං චිරියං වදන්ති

සබ්බත්ථ සිඨිග්ගහණං ග්ගහත්ථ"

සිතුවම් රුවනය කප්පුකය කියා සිතූ පැතු දේ ලබා ගත හැකි වස්තු දෙකක් ඇති බව මිනිසුන් අතර පවත්නා කථාවකි. එය ව්‍යාජයක් නොව සත්‍යයෙකි.. මක්නිසාදයත්. ප්‍රඥාව හා වියඹය මේ වස්තු දෙක වන බැවිනි. මේ දෙකින් ලබාගත නොහැකි කිසිවක් මෙලොව හෝ පරලොව නො මැත්තේ ම ය.

වියඹයාගේ නව මහා කෘතිය :-

ප්‍රඥාව වනාහි කටයුතු පසක් කරන නිලධාරියකු වැන්න. වියඹය වූ කලී නව මහා කෘතියක් කරන ප්‍රබල නිලධාරියකු සමානය. සත්තිස් බෝ පැති දහමුත් අතුරෙන් සතර සමයක් ප්‍රධාන යනුයෙන් ගිණිනු ලබන්නේ වියඹයයි. ඉටු දෙය සිදුකර ගැනීමට ඉවහල් වන හෙයින් වියඹය තෙමේ සතර ඉද්ධිපාද යන්ගෙන් එකෙකි. තමන් හා හටගත් ධර්මයනට ප්‍රධානත්වය පවත්වන හෙයින් ද අවිද්‍යාදී විරුධ ධර්මයන් මැඩ පවත්වන හෙයින් ද වියඹය තෙමේ ඉන්ද්‍රිය ධර්මයෙකි. අවිද්‍යාව විසින් නොසෙල්විය හැකි හෙයින් වියඹ තෙමේ පඤ්චබල අතුරෙන් එක් බලයෙකි. ආයඹී අෂටාංගික මාගීයෙහි සම්මා වායාම යනුයෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේත් වියඹය මැයි. සප්ත බෝධ්‍යංග අතුරෙන් වියඹය තෙමේ බෝධ්‍යංග ධර්මයෙකි. මෙසේ සත් තිසක් වූ බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන් අතුරෙන් වියඹය නව වරක් ම ප්‍රකාශ වේ. බෝධිපාක්ෂික ධර්මයන් ගෙන් සතරෙන් කොටසක් ම වියඹය බව මෙයින් අවබෝධ වේ. එ හෙයින් තමන්ගේ මෝක්ෂය තමන්ගේ වියඹයෙන් ම ලබාගත යුතුයයි බුද්ධ ධර්මයෙහි ප්‍රකාශ වේ.

“තුමෙහි කිව්ව. ආතප්පං අක්ඛාතාරෝ තථාගතා”

සෙවනාත්සාහය :-

තොප විසින් ම උත්සාහ කටයුතුය. තථාගතයෝ මහ කියා දෙන්නාහු පමණක් වෙති යනු බුද්ධ වචනයයි. තම තමන්ගේ උත්සාහය නැතිව කිසිවකුගේ උපකාරයෙන් මුක්තිය ලබාගත

නොහැකිය. වියඹය තෙමේ කැමැති දැ සපයන සිතූමිණි රුවනක් වැන්න. ඉටු දැ දරන කප්පුකක් වැන්න. දියුණුවීමේ පඩි පෙළක් වැන්න. ඉෂ්ටාඪී සිඬියට යතුරක් වැන්න. උසස්වීමට අභිරහසක් වැන්න. අලස බව නැති කරන බෙහෙදෙකි. දුගී බව පහ කරන නිධානයෙකි. පඩුවන්ගේ ආහරණයෙකි. රජුන්ගේ ජය කොන්නයෙකි. සසර දුක් නැති කිරීමට අසභාය උපායයෙකි. සසර සයුර එතෙර කිරීමට මහ නැවෙකි. නිවන් සැපත් ලබා ගැනීමට ප්‍රබල හස්තයෙකි.

පරෝපකාරය :-

බෝසත්හු තමන්ගේ ඤාණය යම් සේ අන්තට නොමිලයේ බෙදා දෙත් ද එමෙන් ම තමන්ගේ වියඹය අන්තට කැප කෙරෙත්. කයින්, වචසින් හා සිතින් සතතයෙන් ම ඔවුහු අන්තට වැඩ කෙරෙත්. පරෝපකාරයෙහි යෙදී මේ ඇතැයි සැහිමකට නොපැමිණෙත්. පරෝපකාර පිණිස ජීවිතය කැපකිරීමට නිතොරම බලාපොරොත්තුවෙන් සිටිති. ආත්මාඪීය මෙන් ම පරාඪීය සලකති. පරෝපකාරයක් කොට ඊට ප්‍රත්‍යුපකාරයක් බලාපොරොත්තු නො වෙති. එසේ ම උපකාර ලැබූ අය තමන්ගේ ණය ගැතියන් මෙන් නොසලකති. කොපමණ නිදි ගැරහුම් ලැබුවත් අන්තට වැඩ කිරීමෙහි පැවැති උත්සාහය නැති නොකර ගනිති. පරාඪීය සඳහා වැඩ කොට ජීවිතාන්තරායකට පැමිණියත් අධෛයඹී නො වෙති. පරහට වැඩ කිරීම ම ඔවුනට මහත් ප්‍රීතියෙකි.

එක් කලෙක අප බෝසත් තෙමේ වඳුරුව ඉපිද නරාවළක හුණු මිනිසකු දැක කරුණායෙන් තෙත් වූ සිත් ඇත්තේ වහා වැලක් රැගෙන මරුමුවට පත් මිනිසා වළින් ගොඩ ගෙන වෙහෙසට පත් හෙයින් ඔහුගේ උකුළේ හිස තබා වැද හොත්තේය. කුර වූ කෙළෙහි ගුණ නොදත් දුෂට වූ ඒ මිනිසා සයින් පීඩිත වූ හෙයින් දිවි ගලවා ගත් වඳුරා මරා මස් කමැයි සිතා ගලක්

දැනට හිසට පහරක් දින. පහරලත් වඳුරා ලේ වැනෙන තුවාල ලත් හිස අතින් අල්ලා ගසකට නැග කඳුලු පිරුණු ඇසින් ඒ පුරුෂයා දෙස බලා තමන් කළ අපරාධය ගැන සංවේගයට පත්වුව ද ඔහු හා සිත දුෂණය නොකොට පරෝපකාරයෙහි ඇලුණු සිත් ඇත්තේ ගසින් ගසට පැන මහ පෙන්වමින් මං මුළා වු ඒ දුෂට පුරුෂයා මහා පථයට නයනය කෙළේය. අහෝ නිදි ගැරහුම් දුක් පීඩා කිසිවක් නොතකා බෝසතුන් අන්තට වැඩ කිරීම ආශ්ච්‍යයීම්ය.

එසේ ම කොපමණ බාධා පැමිණියත් කනස්සලු නො වී සිය අදහස මුදුන් පත් වන තුරු ම උත්සාහ කෙරෙති. කම් යට සියල්ල ආරූප කොට දෙවියනට යාවිඤා කෙරෙමින් ඉබේම අත්පිය සිදු වන තුරු අලස ව නො වෙසෙති. පැමිණෙන තාක් බාධා දියුණු වීමේ පඩි පෙළක් මෙන් සලකති. අභිමතාත්පීඨ නුවුවත් ගත් උත්සාහය නිෂ්ඵල නො වන හෙයින් මරුමුවට පැමිණියත් ස්වකීය උත්සාහය ඉවත නොදමති.

බාධා ආදිය නොතැකිය යුතු බව :-

බුදු වන්නට යෑමට සිතූ දා පටන් බුදු වන තෙක් ම අපබෝසතුන්හට බාධා, පීඩා, දුක් හරිහැර ආදියට මුණ පාන්නට සිදු විය. පැවිදි වීමට යන ගමන වැළැක්වීමට රහල් කුමරු ලැබිණ. ශුභ ගමනට සැරසී පහයෙන් පිට වු වහා ම මර දෙවිපින් පැමිණ ගමනට බාධා කෙළේය. වැඩි දුර යන්නට පෙර අනෝමා ගං ඉවුර හමු විය. මුලදී පස්වග මහණහු තමන් හා සහාය ව සිට ආධාර විශේෂයෙන් ලැබිය යුතු අවස්ථාවෙහි දී ම හැර ගියහ. ජීවමාන ඇටසැකිල්ලක් වන තුරු ම බෝසත්කුමා අධෙයනී නොවී උත්සාහ කෙළේය. කොපමණ දුච්ච භාවයකට පැමිණියේ ද යතහොත් මර දෙවිපින් තෙමේ බෝසතුන් කරා පැමිණ "තෝ කෘශ්‍යවුයෙහි ය. දුච්ඡී වුයෙහි ය, තාගේ මරණය, සම්පයෙහිය. පින්වත ජීවත් වෙව, ජීවත්වීම ම උතුම්, ජීවත්

වෙමින් පින් කරන්නෙහිය" යි කරුණායෙන් මෙන් අවවාද කෙළේය.

ඊට බෝසත්තුමා තමනට පින් වුවමනා නැතැයි කියා තමාගේ නොපසුබට වීයඝීය ප්‍රකාශ කරනු පිණිස මෙසේ කීය.

"ලෝහිතෙ සුස්සමානමිහි -පිත්තං සෙම්භඤ්ච සුස්සති
මංසේසු බීයමානේසු -භීයෝර් විත්තං පසිදති
භීයෝර් සති ච පඤ්ඤාව - සමාධි මම තිට්ඨති"

ලේ වියලී ගිය කල්හි පින් සෙම් ද වියලේ. මස් කෂය වන කල්හි සිත වඩ වඩාත් පැහැදේ. මාගේ සිහිය ද නුවණ ද, සමාධිය ද වඩා වඩාත් පිහිටත් යනු යි.

තවද " සංගාමේ මේ මනං සෙයෝර් - යඤ්චි පිච්චි පරාජිතෝ" යි කෙලෙස් සටනට ගොස් පැරැදී ජීවත්වනු වට වඩා මිය යෑම උතුමැයි කියමින් මරදෙවිපින්ගේ කරුණා ප්‍රකාශක වූ ව්‍යාචාවවාදයට පිළිතුරු දින.

මෙ පරිද්දෙන් සියලුම බාධාපීඩාවන්හට මූණ පාමින් බුදුවන තෙක් ම උන්වහන්සේ උත්සාහ කළ සේක.

දුක් හිරිහැර කරදර ආදිය උත්සාහය පිරික්සන උරගලක් හා සමාන ය. අලස තැනැත්තෝ ඊට වසග වේ. උත්සාහවත් තැනැත්තෝ ඒ හැම මැඩ ජය ගනියි. මෙවැනි පීඩාදිය ලෙවිහි නොමැත්තේ නම් ස්වකීය වීයඝීය උපදවා ගැනීමට ප්‍රස්තාවයෝ නොලැබෙත්. එහෙයින් ම බෝසත් උතුමෝ තමාගේ වීයඝීය දියුණු කියුණු කර ගැනීමට විපත්තීතට මූණ පානට නිකොරම සැරසෙත්. පෙනීමෙන් විපත් හිරිහැර දුක් අමාරුකම් ආදීහු සතුරෝ වුවාහු නමුදු නියමයෙන් ඒ හැම සතුරු මුහුණින් පෙනී සිටින මිතුරෝ වෙත්. ඊට උපමා කථාවක් මෙසේය.-

එක්තරා මාභීයක රකුසෙක් වාසය කෙරෙයි. හෙතෙමේ මහ යන එන අය හා සටන් කරනට සැරසෙයි. බියකරු මුහුණින් යුත් රළු පරුස මොහු දුටු සියලු දෙන බියපත් වෙත්. බිය පත් බව දැනගත් කෙණෙහි ඔවුන්කරා පැමිණ වහා මරා දමයි. දිනක් නිර්භීත මිනිසෙක් මේ මහ ගමන් කරන්නට විය. මොහු දැක රකුසු තෙමේ සිරිත් පරිදි සටනට අඩ ගැසී. පුරුෂ ධෛර්යයෙන් යුත් හෙතෙමේ වණ්ඩ වූ රකුසු සමඟ යුද කොට ස්වභක්තියෙන් රකුසා බිම හෙලා පසුව පිට දණ තබා ඔහු මරණට කඩුව අතට ගනී. අහෝ නපුරු බියකරු රකුසකු වෙනුවට දිව්‍යශ්‍රීයෙන් හොබනා අයකු තමා සමීපයෙහි සිටිනු දිටී. "නුඹවහන්ස කවරෙක්ද?" යි පුදුමයට පත් හෙතෙම පිළිවිසී. මම වනාහි ඔය මහ වසන හැම දෙන සමඟ සටනට සැරසෙන රකුසා වෙමි. මට බය වන අය මම මරා දමමි. බිය නොවී මා හා යුද කොට දිනු අයට ආධාර කිරීමට නිකොරම සැරසී සිටීමද" යි පිළිවදන් දින.

මෙහි රකුසා වනාහි අමාරුකම් ආදිය වේ. බිය පත් වූ අය අලස තැනැත්තන්හට සමානයහ. නිර්භීත ව සටන් කොට ජයගත් තැනැත්තේ උත්සාහවත් පුරුෂයා ය. රකුසා පසුව උපකාරක දෙවියකුගේ විලාසය ගත්තාක් මෙන් අමාරුකම් ආදිය අලසයා මඩනේ වී නමුත් උත්සාහ වත් අයගේ වියඟී වධීනයට වෙසෙසින් ඉවහල් වේ.

උත්සාහය මඩනට විරෝධී දේවල් ඇති වීම ලෝකස්වභාවයෙකි. එවැනි විරුද්ධ කරුණු ඇති වූ විට එක උපායයෙකින් ඒ හැම පහකිරීමට නොහැකි වුවහොත් අන්‍ය උපායයෙක් යෙදිය යුතුයි. එය ද සඵල නො වන්නට පිළිවන. එසේ වූ විට කළකිරීමට නො පැමිණ අනෙකුදු උපායයෙක් යෙදිය යුතුය. "මා නිවන්ත අභික්කම" යි නොනැවැත් ඉදිරියට යව යනුයෙන් වදාළ පරිදි මෙසේ ඉෂ්ටාභවීය ලැබෙනතුරුම

නොයෙක් උපායයන් යොදමින් උත්සාහ කිරීම බෝසතුන්ගේ සිරිති. අපණ්ණක ජාතකය (2) ඊට නිදහිතයෙකි.

වියඹවත් බෝසතුන්ගේ අකාරාදියෙහි "බැහැ" යන වචනය දක්නට නැතැයි කිව යුතුය. යමක් කරන්නට පටන් ගෙන "එය කරනට බැරිය" කියා අතර මහ දී අල්පෝත්සාහී නොවෙති. අප බෝසත්තුමා ලෙහෙණ ව උපන් කල තම පැටවුන් මුහුදට ගසා ගිය හෙයින් වල්ගය තෙම තෙමා වතුර ගෙනවුත් මුහුද සිඳ පැටවුන් ගොඩගන්නට තැත් කෙළේය. එය කට නොහැකිය යි කී ශක්‍රයා ද එළවා ගත.

තවද ශීලව ජාතකය කල (51) සතුරු රජුන් විසින් පිරිසක් සමග අමුසොහොනෙහි කර දක්වා වළ ලු කල්හි ද අධෛර්යකට නො පැමිණ 'වලින් ගොඩවන්නෙමැ' යි සිතා ඉෂටාත්ථීය සිදුවන තුරුම උත්සාහ කෙළේය. එහෙයින් ම වදාළේ මැ නෝ.-

"ආසිංසේපේ 'ව සුරියෝ - න නිබ්බිඤ්ඤා පණ්ඩිතෝ' යනුයි.

සුරුෂයෙක් තමී බලාපොරොත්තු වන්නේ ම ය. පණ්ඩිත තෙමේ බලාපොරොත්තු වූ අත්ථීය ලබාගත නොහැක්කෙමැයි නො කළ කිරෙන්නේය.

නොපසුබට වියඹීය ප්‍රශස්ත නමුත් හේ පිළිබඳ ව ද මධ්‍යම ප්‍රමාණය ඇතිකරගත යුතුය. මන්දෝත්සාහය මෙන් ම අධික වියඹීය ද ගැරහිය යුතු වේ. විණාවේ තත් ලිහිල් වුව හොත් මිහිරි හඬ නො පැනිරේ. තත් අධික ලෙස තද කළ හොත් බිඳී යෙත්. මැදිමි පමණට පිළියෙළකර ගතහොත් මධුරනාදය පැනිරේ. වියඹීය පිරිම ද එසේ කටයුතු වේ. ඉක්මන් නොවූ අයගේ එල නමැති ආශාව සමාද්ධ වන්නේය. කියතලද මැයි තේමිය කුමරු විසින්:-

“අපි අතරමානානං- එලා’සාව සමිජ්ඣකි” යනුයි.

බෝසත්තු සියලු සත්වයන් කෙරෙහි පතලා වූ කරුණාව හේතු කොට ගෙන අත් පත් නිවන් හැරපියන නමුත් ස්වකීය වියඹී කරණ කොට ගෙන ම බුදුබව ලැබීමට ප්‍රාථමිකා කෙරෙහි. අප බෝසත් තෙමේ සුමේධ තාපස කල දීපංකර බුදුන් හමුවෙහි නිවන් පසක් කිරීමට සමත් වූයේ නමුදු පුරුෂ ධෛර්යී ඇත්තා වූ තමා විසින් හුදෙකලාව නිවන් දැකීම නොවටතේයැ යි සිතා වියඹීය උපදවා බුදුවන්නට සිතීය.

පැරම් දම් පුරන බෝසත් උතුමන්ගේ වියඹීය කොපමණ බලවත් ද කිවහොත් ඉදින් මුළු සක්වල ජලයෙන් පිරි ගියේ නම් සවකීය බාහු බලයෙන් එකී මහ වතුර එතෙර කිරීමට වුවත් ඔවුහු උත්සාහ කෙරෙහි. ඉදින් මුළු සක්වල ගැබ හුණ පඳුරෙන් ගැවසී ගත්තේ වී නම් ඒ හැම මැඩ යෑමට වුවත් කැමැති වෙහි. ඉදින් මුළු සක්වල ගැබ අතරක් නැතිව උඩු මුවා කොට තබනලද අඩයට්ටලින් ආකිණී වූයේ නම් පයින් ඒ හැම ඇක් ම යෑමට ද සැරසෙහි. ඉදින් මුළු සක්වල ගැබ පහවු ගිනිසිළු ඇති අතුරෙන් පිරි ගියේ නම් පයින් ඒ හැම මැඩ යෑමට ද තැත් කෙරෙහි.

ත්‍රිවිධ පාරමී :-

මෙබඳු වූ වියඹී පාරමිතාව පාරමී උපපාරමී පරමාත්මීපාරමී වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍රදාරාදීන් ද ධන ධානාදී වස්තූන්ද පුද වුවත් උත්සාහ දැරීම වියඹී පාරමී නම්. ස්වකීය ඇස් කන් අත් පා ආදිය වුවත් පුද උත්සාහ දැරීම වියඹී උප පාරමී නම්. ස්වකීය ජීවිතය වුවත් පුද උත්සාහ දැරීම වියඹී පරමාත්මී පාරමී නම්.

සංඛ ජාතක, මහාජතක ජාතක ආදී ජාතකයන්හි අප මහ බෝසතාණෝ පරමාත්මී පාරමීය පිරුසේක.

මහා ජනක ජාතකය :-

එක් සමයෙකිනි අප බෝසත් තෙමේ මහා ජනක නමින් ඉපිද සත්සියයක් පමණ පිරිස් සමඟ නැව් නැග වෙළෙඳම් පිණිස නික්මීය. අභාග්‍රායකට මෙන් මුහුද මැද නැව කැඩිණ. දැඩි සිත් නැති සෙසු සියලු දෙන හඬන්නට වැලැපෙන්නට දෙවියන් අයැදින්නට වන්න. උත්සාහයෙහි එල දක්නා අප බෝසත් තෙමේ නිෂ්ඵල වූ හැඩිමෙන් තොර ව ස්වෝත්සාහයෙහි සරණ ගියේ කුඹුගසට නැග දිය මැදට පැන පිනන්නට පටන්ගත. පිරිස විනාශ වුවාය. එහෙත් අධෛය්‍යී නොවී නිරාහාර ව සත් දිනක් ම දිවි ගලවා ගන්නා අදහසින් පිහිනුවේ ය. එදින පොහෝ දින බවද සිහි වී ලුණු දියෙන් මුව සෝදා සිරිත් පරිදි සිල් ඉටා ගත්තේ ය. එකල වනාහි දෙමව්පියන් රක්තා සිල්වත් ගුණවත් කෙනෙකුත් දියෙහි වැටුණොත් ආධාරවනු පිණිස සතර වරම් දෙවියන් විසින් රැකවලට තුබූ "මණිමෙඛලා" නම් දෙවිදුවක් වූවාය. ඕ තොමෝ ඵෙඟවය්‍යී මදයෙන් මත් ව සත් දිනකට පසු සමුද්‍රය දෙස බලන්නී බෝසතුන් දැක විමසනු පිණිස "පරතෙරක් නොදැක මේ මුහුද මැද කවරෙක් වීය්‍යී කෙරෙයි ද, කවර කරුණක් නිසා මෙසේ දැඩිකොට නොපී වීය්‍යීවඩනු දැ?" යි අහසෙහි සිට ඇසුවාය.

බෝසතාණෝ සිතන්නහු මුහුදු තරණයට බැස අදට සත් දිනකි. දෙවැන්නෙක් නුදුටු විරූය. කවරෙක් මට කථා කෙරේදැයි අහස බලමින් දෙවි දු දැක "දිව්‍යංගතාවෙනි, ලෝකයාගේ යහපත් පැවැත්මද වෑයම් කිරීමෙහි ද අනුසස් විමසා බලා එතෙර නොදකිමිනුත් මුහුද මැද කළකිරීමට නොපැමිණ වෑයම් කෙරෙමැ" යි කීහ.

"ගැඹුරු වූ පමණ නොකළැකි මුහුදෙහි පරතෙර යමකුට නො පෙනේය. තාගේ උත්සාහය නිෂ්ඵලය, පරතෙරට නො පැමිණීම මැරෙන්නෙහි ය" යි දෙවි දූ කිව්‍ය.

"මෝ නොමෝ කුමක් කියන්නී ද? වෑයම් කොට මළක් නිඤයෙන් මිදෙන්නෙමි. වියඹී කරන තැනැත්තේ නෑයන් හෝ කිසිවකු අතර ණය ගැතියෙක් නොවන්නේය. පසුතැවිලි ද නොවන්නේ ය. වියඹීයෙහි ඵලය දැනුදු මම හුදෙකලාව පිනුවෙමි. මේ ආත්ම භාවයෙහි සිට තුදුටුවිරු දෙවතාදුවකුදු දිටිමි. ශකති ප්‍රමාණයෙන් මම වියඹී කෙරෙමි. මුහුදු පරතෙරට ද යන්නෙමැ" යි බෝසතාණෝ කිහ.

මෙ බස් ඇසූ දෙවි දූ නොමෝ ඉතා සතුටුව "පණ්ඩිත වියඹීවත් පුරුෂය, තොප වැනි අය දැකීම ම යහපත. තොපි කොහි යන්නට වියඹී කරන්නහු දැ? යි ඇසුවාය.

"මියුලු නුවරට යෙමැ" යි කීහ.

ඉක්බිති දෙවි දූ නොමෝ ඔහුගේ ධෛර්යය ගැන පැහැ ද ඔහු කෙරෙහි කරුණා උපදවා තමාගේ පුතකු වඩාගන්නාක් මෙන් වඩා ගෙන සිය රටට සුවසේ ගෙන ගියාය. ඒ හෙයින් ම උන්වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණ මෙසේ වදාළ සේක.-

"අතිරදස්සී ජලමජ්ජෙධ

හතා සබ්බේව මානුසා

විත්තස්ස අක්කමා නත්ථි

ඒසා මේ විරිය පාරමි." යනුයි.

(සියලු මිනිස්සු මුහුදු වෙරළ නොදක්නාහු දිය මැද නැසුණාහ. එහෙත් මාගේ චිත්තයාගේ වෙනස්වීමක් නැති විය. මෝ කොමෝ මාගේ වියඟී පාරමිතා නම්.)

වෙරළ නොදක්නා දිය මැද වන්නෙ මි
 නටුවද හැම මිනිසුන් ඉන් නොසැලි මි
 මදකුදු සිත දිරි වෙනසක් නොකෙළෙ මි
 මේ මගෙ පරමන් "විරිය පැරුම්"ද මි

වියඟී පාරමිතාව පිළිබඳ වණ්ණපථ (1), අපණ්ණක (2) සේරිවාණිජ(3), කුරුංගමීග (21), හෝජාජානිය(23), නන්දිවිසාල(28), මහාසීලව (51), පඤ්චාසුඨ(55), තයෝ ධම්ම (58),වරණ (71) සුසිම (511), සංඛ(442), ජවන හංස(476), මහාකපි(516), මහාජනක(539), ආදී ජාතක බැලිය යුතු.

කෂාන්ති පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා මෙලෝ පරලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ කුටුණ නමැති උපාය කොශලයෙන් රක්තා ලැබූ සත්වයන් පිළිබඳ වූ ද, සංස්කාරයන් පිළිබඳ වූ ද අපරාධයන් (හෙවත් වැරදි) ඉවසීම “කෂාන්ති පාරමිතා” හෙවත් “ඛන්ති පාරමිතා” නම්.

කෂාන්තිය යනු ඉ වැසීම වේ. “ඉ” යනු එහි යන අත්ථයි. වැසීම යනු තැබීම යන අත්ථයි. කෝපය මතු වන්නට නොදී ඇතුළත (සිත් සතන්හි) වස්වා එහි ම නිවා ගැනීම “ඉවැසීම” නම්. කෂාන්තිය ම තමහට කැමැති වූ සම්බෝධි හෙවත් බුදුබව නම් වූ පරකෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාර වන හෙයින් පාරමි නුයි කෂාන්ති පාරමි නම් ඒ අත්ථයෙහි ම “තා” ප්‍රත්‍යය වීමෙන් පාරමිතා යි සිධ යි. පාලියෙන් ඛන්ති පාරමි හෝ ඛන්ති පාරමිතායි කියනු ලැබේ.

ඉවැසීම වනාහි දශ පාරමිතා අතුරෙන් සවන පාරමිය වේ. මංගල සූත්‍රයෙහි වදාළ අටකිස්(38) මහල් අතුරෙන් ඉවැසීම ද උතුම් මංගලයෙක් වේ. දැහැමින් රට පාලනය කරනු ලබන රජුන්හට අයත් දශරාජ ධර්මයෙන් නවවන රාජ ධර්මය ඉවැසීම වේ. මහකුන්හට අයත් අට වැදෑරුම් ගුණ වලින් සත්වන ධර්මයද ඉවැසීම වේ. (එ හෙයින්) කිසියම් සුලු කරුණෙක් නිසාත් දඩුයෙන් පහර ලත් සජීයන් මෙන් වහා කිපෙන අය නියම මහත්මෝ නොවන්නාහ.) ඉවැසීම වූකලී තාපසයන්ගේ ද විශේෂ

ලක්ෂණයකි වදරන ලද මැ යි. කකචුපම සුත්‍රයෙහි .-

ඉවැසීමේ අනුසස් :-

“මහණෙනි ඉදින් දෙ දඩු කියතෙකින් සාහසිකචු සොරු අතපය කපන්නාහු නම් එබඳු ප්‍රස්තාවයෙහිද යමෙක් හිත දූෂණය කරන්නේ (කිපෙන්නේ) නම් හෙතෙමේ ඒ කරුණෙන් මේ සස්තෙහි පිළිවෙත් පුරන්නෙක් නම් නොවෙයි.” යනුයි.

තවද, “ඛන්ති පරමං තපෝ තිතික්ඛා” යනුයෙන් ඉවැසීම ඉතා උසස් තපසය යි ද “ඛන්තභා භියොඨා න චිජජති” යනුයෙන් ඉවැසීමට වැඩි තරම් වූ සතුරන් දිනන අතෙක් මහෙක් නැතැයි ද තථාගතයන් වහන්සේ වදාරා තිබේ. කියන ලද මැයි එම උපදේශ කාව්‍යයන්හි ද.-

ඉවසන දනා රුපු	යුදයට ජය කො	ඩිය
මෙර උසුළනා මහ මිහි	කතටත් වැ	ඩිය
යන මෙවදනා සිහිකර	දිරියෙන් දැ	ඩිය
ඉවැසුම මනා මය	සකොසින්	වැඩි වැ ඩිය

වැළිඳු ඉවසන තැනැත්තේ ක්‍රොධ නොකරන හෙයින් බොහෝ දෙනහට ප්‍රිය මනාප වෙයි. හැමදෙනහට ප්‍රිය හෙයින් සතුරන් බහුලකොට නැත්තෙක් වෙයි. හැමදෙන ම මිතුරන් මෙන් සලකන හෙයින් ද වහා නොකිපෙන හෙයින් ද වැරැදි බොහෝ කොට නැත්තෙක් වෙයි. වැරැදි බොහෝ කොට නැති හෙයින් ද සිහිමුළා නොවීම කළුරිය කෙරෙයි. සිහියෙන් යුක්තව සතුටින් ගුණ ධර්ම සිහි කෙරෙමින් කළුරිය කළ හෙයින් මරණින් මතු මනුෂ්‍ය ලෝක දිව්‍ය ලෝක ආදී සුගතියෙහිම උපදනේ වෙයි.

ඉවැසීමේ ලක්ෂණාදිය :-

මෙවැනි අනුසස් ඇති ක්ෂාන්ති පාරමිතාව තොමෝ ඉවැසීම ලක්ෂණ (සාමාන්‍ය සවභාවය) කොට ඇත්තිය. ඉෂ්ටා නිෂ්ටය හෙවත් කැමැති අකැමැති දෙය ඉවැසීම රස (කෘත්‍යය) කොට ඇත්තිය. අධිවාසනය හෙවත් කෝපය පිට වන්නට නො දී ඇතුළත තබා ගැනීම නොහොත් විරුද්ධ නො වීම පවිටුපට්ඨානය (වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තිය. තතු පරිදි දැකීම පදට්ඨානය ළං වම තිබිය යුතු කාරණය) කොට ඇත්තිය.

මෙකී ක්ෂාන්තිය වනාහි සියලු ම ගුණවලට විරුද්ධ වූ ක්‍රෝධය නැති කරන හෙයින් නොයෙක් ගුණ රැස් කිරීමට සත් පුරුෂයනට කියුණු වූ ආයුධයක් වැන්න. අනුත්ගේ පරොස් බස් නමැති ආයුධ පහර වළකා ලීමට පළිහක් වැන්න. මහණ බමුණනට බල ඇණියක් වැන්න. ක්‍රෝධ හටගන්නා ආයතනයක් වැන්න. පවිටු පුද්ගලයන්ගේ වාග් විෂ සත් සිදීමට මන්ත්‍රයක් හෝ බෙහෙතක් වැන්න. අධික වේගය වළකා ලීමට රැහැනක් වැන්න. සංවරය පිණිස බඳනා ලද තාප්පයක් වැන්න. දෝෂ නමැති මහ සයුරට වෙරළ වැන්න. සතර අවා මහ වනයා ලන දොරක් වැන්න. දෙවිලෝ බඹලෝ නැහීමට හිණක් වැන්න. නිවන් පුර වදනට මුල දොරටුව වැන්න.

ක්ෂාන්ති තොමෝ ධම්ම නිජ්ජාධාන ක්ෂන්තිය, අධිවාසන ක්ෂන්තිය යි දෙවවැදැරුම් වේ.

1 ස්වභාව ධම්යන් හෙවත් ඇතිදේ ඇති හැටියට වැට හීම ධම්ම නිජ්ජාධානක්ෂන්ති නම්. එනම් සියලුම සංස්කාර අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම වශයෙන් වැටහීම වේ. යෝව්‍යන් ආදී මාගීයනට පෙරටුව ලැබිය යුතු සවිවානුලෝමික ඤාණයට හෙවත් විදහීනා ඥානයට මෙය නමෙකි..

බන්ධි පාරමිතායෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ මෙකී ධම්මනිජ්ඣානක්ඛනනිය නො ව අධිවාසනක්ඛනනිය බව සැලකිය යුතු.

අධිවාසනාක්ඛනනි :-

කෝපය පිටවන්නට නො දී ඇතුළත (අධි) තබා ගැනීම (වාසනා) අධි වාසනා නම් වේ. එසේ කෝපය ඇතුළතම තබා සන්සිඳවා ඉවසීම අධිවාසනක්ඛනනි නම්. හෙද (1) සංසකාරයන් පිළිබඳ අපරාධ ඉවසීමය, (2) තමන් පිළිබඳ අපරාධ ඉවසීමය, (3) අනුන් පිළිබඳ අපරාධ ඉවසීමයයි තෙවැදූරුම් වේ.

1 අධික ශීත උෂණ ආදී පිටස්තර කරුණු හේතු කොට ගෙන සමහරු කිපෙති. තමන් නුරුස්නා දේවල් දැකීමෙන් ද ශබ්ද ඇසීමෙන් ද දුහඳ ආශ්‍රණය කිරීමෙන් ද බෙහෙත් ආදී අමිහිරි රස විඳ ගැනීමෙන් ද අත් පා ආදිය ගල් මුල්වල හැපීමෙන් ද තවත් සමහරු කිපෙති. මේ හැම අවස්තාවන්හිදී ම කුඩා ළමයින් මෙන් කෝපය නො හඟවා ඤාණනිය පුරුදු කටයුතුය. ජීවිත යාත්‍රාවෙහි දී අපට නුරුස්නා බොහෝ දේවලට මුණ පාන්නට සිදු වේ. සංසකාරයෝ පිටස්තර දේවල් වෙත්. ඒ හැම දැක නුරුස්නා බවට පමුණුවා ගන්නේ අප විසින් ම ය. බෙහෙත් ආදී අමිහිරි දේ බොන්නට සිදු වන්නේ ත් ගල් මුල්වල හැපී දුක් විඳිනු ලබන්නේ ත් අපේ නොසැලකිල්ලෙන් විඳින්නට සිදු වුව හොත් ඊට වඩා ලොකු වැරදි සිදු නොවී එපමණකින් මිඳෙන්නට ලැබීම භාග්‍යයෙකැයි සිතා ඉවසිය යුතුයි.

යම් හෙයකින් මුලක හැපී කකුල සිරුණොත් ඊට වඩා බරපතල කුචාලයක් සිදු නොවීම භාග්‍යයක් යයි සිතිය යුතු.

2 ඇතැම්විට තමන්ගෙන් ම තමන්ට ම වරද සිදු වේ. තමන් නිසා වන අලාභහානි ද තමන්ගේ ශරීරයෙහි හට ගන්නා රෝග පීඩාදිය ද තමනට විඳින්නට සිදු වෙත්. හිස රුද, බඩ

රුද, දත් කැක්කුම් ආදිය තමන්ගේ ශරීරය පිළිබඳ ම ය. ඊට අන්කිසිවකු වගකිය යුතු නො වේ. තමන්ගේ ශාරීරික බාධා තමන් ම ඉවසිය යුතුය.

3 ශීත උෂ්ණ ආදි සංස්කාරයන් පිළිබඳ වූ ද සාපිපාසි දුක් වේදනා ආදි තමන් පිළිබඳ වූ ද අපරාධයන් ඉවසීම බෝසතුන්ගේ සිරිතකි. ඒ දෙකටම වඩා මැසි, මදුරු, සපී ආදීන් ගෙන් වන උවදුරු සතුරු මෝඩ අසත් පුරුෂ ජනයන් ගෙන් ලැබෙන ඇනුම් බැණුම් ගැරහුම් ආදී අනුන් පිළිබඳ අපරාධ ඉවසීම බෝසතුන් විශේෂයෙන් පුරුදු කරන ගුණ ධර්මයෙකි.

බෝසතුන් ඉවසනපරිදි :-

බෝසත් උතුමෝ සියලු දෙන තමන් ගේ සහෝදර සහෝදරියන් මෙන් සිතති. එසේ ස්වකීය සහෝදර සහෝදරියන් ගෙන් දැන හෝ නො දැන හෝ වන්නා වූ වරද උන්වහන්සේ ඉවසන සේක. යම් කිසි වකු තමහට බැණුම් වශයෙන් ගැසීම් වශයෙන් හෝ වරදක් කළහොත් ඊට තමා ම හේතු වන්නට ඇතැයි සිතා වරද තමා පිට ම දමා කිසිම මාත්‍රයක් වත් නො දක්වා ඉවසන්නාහ. වීයඹී පුරුදු කිරීමට හිරිහැර කරදර වලට මුණ පාන්නට නිකොරම සැරසී සිටින්නාක් මෙන් ඉවසීම පුරුදු කිරීමට අනුන් ගෙන් වන වරද විඳින්නට නිකොරම කැමැති වෙති. එවැනි තුරුස්නා ක්‍රියාවෝ අනුන් ගෙන් සිදු නොවන්නාහු නම් ඉවසීම පුරුදු කිරීමට ප්‍රස්තාවයෝ නො ලැබෙත් ම කිපෙනු වෙනුවට ඉවසනු ම වැඩි වැඩියත් දියුණු කටයුතු වේ.

සදුන් ගස කපත් කපත් ම වඩා වඩාත් සුවද පැතිරේ රෝස මල පොඩි කරත් කරත් ම වඩා වඩාත් සුවද පැතිරේ එමෙන් ම අනුන්ගෙන් දුක නින්දා පරිභව ලැබෙත් ලැබෙත් ම වැඩි වැඩියත් බෝසත්හු ඉවසීම පුරුදු කෙරෙති.

අප තථාගතයන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්ව කාලයෙහි ද බුඩ කාලයෙහි ද ඉවසු වාර බොහෝය. උන්වහන්සේ මෙන් ප්‍රසංශා ලැබුවා වූ ද නිඤා ලැබුවා වූ ද උතුමෙක් තුන් ලොව නැතැයි කිය යුතුය.

වරක් ආක්‍රෝශක භාරද්වාර් නමැති බමුණෙක් බණින අටියෙන් දනට යයි ආරාධනා කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ගෙදරට වැඩම කරවා "තෝ ඔටුවෙක" "ගොතෙක" යන ආදී වශයෙන් නොයෙක් පරුෂ වචනයන් පරිභව කෙළේය. එවිට උන්වහන්සේ මද සිතා මුහුණින් යුක්තව කිපීම් මාත්‍රයක් වත් ඇති නොකොට සහෝදර එබමුණු විසින් එතෙක් වේලා දුන් බැණුම් දන පිළිනොගත් බවත්. යමකුට යවන ලද පිළිනොගත් පවුරක් හිමියා කරා එන්නාක් මෙන් ඔහුගේ බැණුම් දන ඔහු කරා ම පෙරළාආව යුතු බවත්, පමණක් ම මෘදු මොළොක් වදාරා ඉවසු සේක.

මහ පිරිසක් මැද චිංචමාණවිකාව විසින් කරන ලද අභූත දෝෂාරෝපණය (බොරු දොස් නැඟීම) ද, සත් දවසක් මුළුල්ලේ මාග්ධියා විසින් බේබද්දන් ලවා කරවන ලද නිඤා පරිභව ද, නිවවුන් විසින් සුන්දරී පරිබ්‍රාජිකාව මරා පතුරු වන ලද බොරු චෝදනාව ද යන ආදිය උන්වහන්සේ කිසි වෙනස් වීමක් නොමැති ව සොම්නස් සිතින් ම ඉවසුසේක.

මෙසේ ඉවසීමේ ගුණ සලකමින් යමකු අපහට බැණ වැදුණු කල පුණ්ණ රහතන් වහන්සේ මෙන් 'නොතළා බැණුම් මාත්‍රයෙකින් අතහැරිය බැවින් හොඳ මිනිස්සු' යි සිතිය යුතුය. තැළුවොත් "අතපය නොකඩා මෙපමණෙකින් හැරිය බැවින් හොඳ මිනිස්සුය" යි සිතිය යුතුය. එසේත් කලොත් "නොමරා මෙපමණෙකින් හැරිය බැවින් හොඳ මිනිස්සුය" යි සිතිය යුතුය. මරණයට පැමිණියත් "මේ පින්වත්හු මා මරා පව් රැස්කර ගන්නාහ" යි සිතා ඤානතිය ම පුරුදු කිරීම බෝසත් දහමෙකැයි සිතිය යුතුය.

අප විසින් අනුන්ගේ ඇතුම් බැණුම් ආදිය පමණක් නොව අපහට වන අලාභ හානි ද ඉවසිය යුත්තේය එසේ අලාභ හානි දඬුවම් මරණ ආදිය පැමිණිවිට "විය යුත්ත විය" යි සිතා ඉවසීම පුරුදු කටයුතුය. කොපමණ වටිනා බඩුවක් වීතාශ වුවත් "නස්සන ධමෙමෝ නස්සති" යි නස්නා සහිතව ඇති දෙය නස්නේ යයි සිතා ඉවසීම පුරුදු කිරීම මැනවි.

අනුන් තමනට කරන අපරාධ පමණක් නොව අනුන් අනුනට කරන අපරාධ ද ඉවසිය යුතුය. වරදට පිළිතුල් කරන ඇතැම් පින්වතුන්හට අනුන් වරද දැකීම පවා හිතට අමාරු කරුණක් වන්නට පිළිවන. එය තමහට කිසි සමබන්ධයක් නොමැති නමුත් යුක්ති ධර්මය මෙනෙහි කිරීමෙන් තමාගේ සිතෙහි කෝපය පහළ විය හැකි ය. එහෙත් එය ද අප විසින් ඉවසිය යුතු ය. ඔවුන්ගේ පෘථග්ජන භාවයෙහි දේශ යයි සිතා එවැනි අවස්ථාවන්හි දී ද ඔවුන් කෙරෙහි අනුකම්පාව ම උපදවා ඉවසීම පුරුදු කටයුතු ය.

තමාත් එබඳු තත්වයෙක එක් කලෙක් හි සිටිය බව සිතිය යුතු. "දුල්ලහො අංග සම්පන්නෝ" යනුයෙන් ලෙවි හි සියලු අංගයන් ගෙන් සමපුණ් වූ අය දුලිභයහ යි වදලාක් මෙන් පෘථග්ජන අප හැම දෙනහට අඩු පාඩු තිබෙන බව සිතීම මැනවි. අනුන්ගේ දෙස් සෙවීමට වඩා ගුණ සෙවීම යෙහේ.

ඇතැම් අය ක්‍රෝධය පහළ වීමට ප්‍රස්තාවයක් නො එළඹෙන බැවින් ද, ඉවසන්නට යමක් නැති බැවින් ද ඉවසිලි ඇතියවුන් මෙන් ලෝකයාහට පෙනී සිටිති. එහෙත් කිපීමට හේතුවන යමක් සිදු වූ වහා ම ඉතා දරුණු සාහසික ක්‍රියා කෙරෙති. මැදුම් සහියෙහි කකවුපම සුත්‍රයෙහි පැනෙන වෙදෙහිකා නම් සිටුවුවගේ කථාව මීට නිදර්ශනයකි.

තවත් සමහරු තමාගේ දුච්ච බව නිසා ම ඉබේ ම ඉවසති. එහෙත් ඔවුහු බලසම්පන්න වුවහොත් එසේ සිටිත් යයි

කිව නොහැකිය. යමෙක් බලසම්පන්නවූයේ ම පළිගැනීමක් නො කොට දුච්චයන්ගේ වරද ඉවසන්නේ නම් එවැනි ඉවසීම ම උත්තම ඤානකිය වේ. වදාරන ලද මැයි.-

“යො භවේ බලවා සනෙතෝ දුබ්බලස්ස නිතික්ඛති
කමාහු පරමං ඛනතිං නිව්චං බමති දුබ්බලෝ” යි

“යමෙක් බලවත් වූ මැ - දුබලහු දොසි වසා නම්
හේ වේ පරම ඉවැසුම -නිතිවසයි දුබලා නම්”

මෙපරිද්දෙන් ආත්ම ගෞරවය උපදවමින්, තලකුතා කම ගැන කල්පනා කෙරෙමින්, ක්‍රෝධයෙහි දෙස් දකිමින්, ඉවසීමෙහි අනුසස් මෙනෙහි කෙරෙමින් පෙර බුදු පසේ පබුදු මහ රහතන් ඉවසු පරිදි සිහි කෙරෙමින් රහත් නොවූ නිදෙස් කෙනෙක් ලෝකයෙහි නැතැයි සිතමින් තමන්ගේ දු දරුවන්ගේ ද, දෙමව්පියන්ගේ ද, භායභීතවන්ගේ ද, ස්වාමීභූරුභයන්ගේ ද, ශිෂ්‍යයන්ගේ ද, ගුරුවරුන්ගේ ද, අසල් වැසියන්ගේ ද, නෑ මිතුරන්ගේ ද, සතුරන්ගේ ද, දැසි දස්සන්ගේ ද, ස්වාමීදරුවන්ගේ ද යන ආදී සියලු දෙනාගේ ම දැනීමෙන් හෝ නොදැනීමෙන් හෝ වූ වරද ද ඉක්මන් කමින් සිදුවූ දෙස් ද අප විසින් ඉවසිය යුත්තාහ.

එසේ ම යමකු තමහට වරදක් කොට කමාව ඉල්ලුව හොත් වහාම කිසි විරුඩ වචනයක් නොකියා අසතුටක් ඇති වුවත් එය ද හැර දමා උඩගු බවක් නොහඟවා සමාව දීම බෝසතුන්ගේ සිරිති. මහතුන්ගේ ගුණ ධර්මයෙකි.

ත්‍රිවිධ පාරමී :-

මේ ඤානති පාරමිතාව ද, පාරමී, උපපාරමී, පරමාත්මපාරමී වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍රදරාදීනට කරන ලද අපරාධයන් ඉවසීම හා තමන් අයත් ධන ධාන්‍ය ආදී වසතු නැති වූ විට ද පුරුදු කරන ලද ඉවසීම ක්‍ෂාන්ති පාරමිතා නම්. සවකිය අත් පා ආදී ශරීරාවයනට කරන ලද අපරාධයන් ඉවසීම ක්‍ෂාන්ති උප පාරමිතා නම්. ජීවිත විනාශයට හෙතු වූ අපරාධයන් ඉවසීම ක්‍ෂාන්ති පරමාත්මී පාරමි නම්.

ක්‍ෂාන්තිවාදී ජාතකය :-

අප මහ බෝසතාණෝ ක්‍ෂාන්තිවාදී ජාතක යෙහි දී පරමාත්මී ක්‍ෂාන්ති පාරමිතාව පිරුසේක.

එක් සමයෙකිනි අප මහ බෝසතාණෝ තව්සෙක් ව කලාබු නම් රජුහුගේ උයනිනි සේනාපතිහුගේ ආරාධනයෙන් වසනසේක. එකල කලාබු නම් රජතෙමේ රා බී මක්ව ස්ත්‍රීන් පිරිවරා උයනට ගොස් එක්තරා වල්ලහ සත්‍රියකගේ උකුළේ හිස තබා වැද හොත්තේය. රජු නිදන හෙයින් සෙසු සත්‍රීහු තාපසයා කරා ගොස් බණ අසන්නට වත්හ. රජ තෙමේ දුෂ්ට වල්ලහ සත්‍රිය විසින් පුබුදුවන ලදුව පරිවාර ස්ත්‍රීන් නොදැක කුපිතව වේගයෙන් තාපසයා කරා පැමිණ.

“මහණ තෝ කිනම් වාද ඇත්තෙහිදැ?” යි පිළිවිසි. එවිට තවුස් තෙමේ “මම ක්‍ෂාන්තිවාදී(ඉවසීම දෙසන්නෙක්) වෙමි” යි කීයේය.

“ක්‍ෂාන්තිය යනු කුමක් දැ” යි රජ තෙමේ ඇසී.

“ක්‍ෂාන්තිය යනු අනුන් බැණවදින කල්හි ද, ගසන කල්හි ද නොකිපෙන බවය” යි පිළිවදන් දින.

“එසේ නම් තොපගේ ඉවසීම මම බලන්නෙමි” යි කියා වධකයා ගෙන්වා “මේ කුට ජට්ලයා ගෙන බිම හොවා ඉදිරි පස පිටුපස හා දෙ ඇලට පාර දෙදහසක් කටු කසයෙන් තලවි ”

යයි අණ කෙළේය. වධකයා ද එලෙස ම කෙළේය.

බෝසතුන්ගේ සිටිය සිදිණ. සම සිදිණ. මස් සිදිණ. සිරුරෙන් ලේ වැගිරෙන්නට වන. රජ තෙමේ "තෝ කිනම් වාද ඇත්තෙහිද?" යි නැවැත පිළිවිසි.

මහරජ, මම ක්‍ෂාන්තිවාදී වෙමි. මාගේ ඉවසීම පවත්නේ සිටිය තුළ නොව හද තුළය" යි තවුස් තෙමේ කියේ ය.

නැවැත රජ තෙමේ වධකයා අමතා තාපසයාගේ අත් පා ද කන් නැහැ ද කපා දමන්නට නියම කෙළේය. බෝසතුන්ගේ මුළු ශරීරයෙන් ලේ වැගිරෙන්නට පටන් ගත. රජු නැවැත බෝසතුන්ගෙන් "තෝ කිනම් වාද ඇත්තෙහිද?" යි පිළිවිසි. "කෙහෙල් කඳක් මෙන් අත් පා කන් නැහැ සිදිය ද තවම සිත තුළ ඉවසීම පිහිටා තිබේ යැ" යි පිළිවදන් දින. මෙයින් වඩාත් කෝපයට පත් රා මදයෙන් මත් වූ කුරිරු රජ තෙමේ තම පාදය ඔසවා විඵලෙන් පපුවට ඇත්තේය. බෝසතුන්ගේ කටින් ලේ පිටවිය.

මෙසේ ශරීරයෙහි සතර පාභීවයට ම කටු කපෙන් ගසා සම සිද, අත් පා කන් නැහැ කියුණුවූ පොරොවෙන් කපා, සිරුරු ලෙයින් තවරා කොටයක් මෙන් බිම දමා තිබිය කල සේනාපති තැන වහා පැමිණ වැද තමස්කාර කොට "සභාමිනි ඉදින් ක්‍රෝධ කරන්නාහු නම් අපරාධකාරී රජුනටම ක්‍රෝධ කරනු මැනවි. අන් කෙනෙකුට ක්‍රෝධ නොකරනු ය" යි කීය. රජුගේ කුර වධ බන්ධනාදිය හෙතු කොට ගෙන මරුමුවට පත්ව සිටිය ද හැම දෙනම කෙරෙහි සහෝදරත්වයෙන් කරුණා පෙරදැරිව ඔවුන්ගේ සියලු ම ආකාර අපරාධ ඉවසන සුලු ක්‍ෂාන්තිවාදී අප බෝසතාණෝ අපරාධකාරී රජුනට ආවඩමින් ම.-

"යෝ මෙ හතෙථ ච පාදේ ච

කණ්ණ නාසංච ඡේදයි

විරං ජීවතු යෝ රාජා

න හි කුජ්ඣන්ති මාදියා" යි

"යමෙක් මා අත් පා - කත් නැහැ කැසුයේ නම්

සැරැදේ ඒ රජතුමා - නොකිපෙත්මැයි ම චැන්තෝ"

යමෙක් තෙමේ මාගේ අත් පා කත් නැහැ සිඳීයේ ද ඒ රජ තෙමේ බොහෝ කල් ජීවත් වේවා මා චැන්තෝ ක්‍රෝධ නොකරන්නාහු යයි කියමින් ඉවසුපේක.

එයින් ම උන්වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණ ක්‍ෂාන්ති පරමාත්මී පාරමීය ප්‍රකාශ කරනු පිණිස මෙසේ වදාළහ.

"අවේනනං 'ච කොට්ඨෙන්තේ"

තිණෙන්න ඵරසුනා මමං

කාසිරාජේ න කුජ්ජාමි

එසා මෙ බන්ති පාරමී" යනුයි.

(සිත නැතියකු මෙන් මා තියුණුවු පොරොචෙන් කොටනු කල්හි ද කාසි රජුහට මම නොකිපියෙමි. මෝ තොමෝ මාගේ ක්‍ෂාන්ති පාරමී නම් වේ.)

මුච්චන් පොරොචෙන් සැහැසිව නොව පෙ මි

සිත නැත් තකු මෙන් කොට තුදු ඉවස මි

මදමත් කසි රජනට නොම කිපියෙ	මී
මෙසෙකැත් පරමත් පැරැමුත් පිරුවෙ	ම

(කෂානති පාරමිතාව පිළිබඳ රාජෝවාද (151), මහිස (218), බන්තිවාදී (313), කාලබාහු(329), චූල්ල ධම්මපාල (358), මහාකපි(407), මහා පදුම (472), ඡද්දත්ත(517), බණ්ඩනාල(542), භූරිදත්ත(543), ආදිජාතක බැලිය යුතුයි.)

8 වන පරිච්ඡේදය

සත්‍ය පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා මෙලෝ පරලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ නුවණ නමැති උපාය කොශලයෙන් රක්තා ලැබූ පොරොන්දු කඩකිරීමෙන් වැළැක්වීම ආදී ප්‍රහේද ඇති "නොරැවිලි" සත්‍ය පාරමිතා හෙවත් සවිච්ච පාරමිතා නම්.

සත්‍ය ශබ්දය නොයෙක් අත්පියනිති යෙදෙතත් මෙහි අවිසංවාදය හෙවත් නොරැවිලි යන අරුතෙහි යෙදේ. සත්‍යය ම තමහට කැමැති වූ සමෙබ්බි හෙවත් බුදු බව නම් වූ පරතෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාරවන හෙයින් පාරමි නූ යි සත්‍ය පාරමි නම්. එම අත්පියෙහි ම තා ප්‍රත්‍යය වී සත්‍ය පාරමිතා යි සිඬ යි. පාළියෙන් සවිච්ච පාරමි හෝ සවිච්ච පාරමිතා යි කියනු ලැබේ.

ශීල පාරමිතාවෙන් බොරුවෙන් වැළැක්වීම නම් වූ සැබෑ බස ගැනෙන හෙයින් සත්‍ය පාරමිතා යන්නෙන් විශේෂයෙන් පොරොන්දු කඩ නොකිරීම ගැනෙන බව සැලකිය යුතුයි.

සත්‍ය ලක්ෂණ :-

දශ පාරමිතා අතුරෙන් සත්වන පාරමිය වූ සත්‍ය පාරමිතා කොමෝ අවිසංවාදනය හෙවත් නො රැවිලිම ලක්ෂණ (සාමාන්‍ය ස්වභාවය) කොට ඇත්තිය. යථා සභාව විභාවනය හෙවත් ඇති සැටි හෙළිදරව් කිරීම රස (කෘත්‍යය) කොට ඇත්තී ය.

සාධුත්වය හෙවත් යහපත් බව පවිත්‍රපටිධාන (වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තිය. සුරත භාවය පදවිධාන (ලංච ම තිබිය යුතු කාරණය) කොට ඇත්තිය.

බෝධිසත්තවයෝ වූ කලී කිසිවකු තොරවටනා ස්වභාව ඇත්තාහු වෙති. සිතින් එකක් සිතා වචනයෙන් අනෙකක් කියා ක්‍රියායෙන් තවත් දෙයක් නො කෙරෙති. ඇතුළත ද පිටත ද ඔවුහු සම වුවාහු වෙති. ප්‍රසිද්ධියේ ද, අප්‍රසිද්ධියේ ද ඔවුහු සමයේ වෙසෙති. සිතින් යමක් සිතා ද, එය ම කියති. වචනයෙන් යමක් කියා ද එය ම කෙරෙති. එහෙත් යමක් කියනට පෙර මනා කොට කල්පනා කර බලති. එසේ කල්පනා කොට යමක් කිවාහු නම් එය ම කෙරෙති. කට නොහැකි දෙයක් අනුන් රවටනා අටියෙන් නො කියති. ඒ බව හිරි ජාතකයෙහි ද

“යං හි කයිරා තං හි වදේ

යං න කයිරා න තං වදේ

අකරෝන්තං භාස මානං

පරිජානන්ති පණ්ඩිතා”

යනුවෙන් “ යමක් කරන්නේ නම් එය ම කියන්නේ ය. යමක් නොකරන්නේ නම් එය නො කියන්නේ ය. යමක් බෙණෙමින් එය නොකරන්නවුන් පණ්ඩිතයෝ පිරිසිදු දැනිත්” යි අප බෝසතාණන් වහන්සේ වදාළසේක. මේ හේතුවෙන් ම තථාගතයෝ “යථාචාදි තථාකාරී” “යථා කාරී තථාචාදී” නම් වෙති.

ලාභයට වුවත් අනුන් රැවටීම නො වටී :-

ලාභයක් උදෙසා වුවත් අනුන් රැවටීමට ඔවුහු උත්සාහ නො කෙරෙති. නැති ගුණ ද පා අනුන් රවටා ලාභ ගැනීම ද නො කැමැති වෙති.

එක් කලෙක අප බෝසත් තෙමේ නැකත් කෙළිනු කැමැත්තෙන් තව සිටු දරුවන් දෙදෙනකු සමඟ තෙළුම් ලබනා අටියෙන් පියුම් විලකට ගියේ ය. විල රක්තා තැනැත්තේ නැහැ පුත්තකු (මුක්කම්) බැවින් මොහු රවටා මල් ගනිමිසි සිතා "යම්පේ කැපු හිස රැවුල් නැවත වැඩේ ද එමෙන් ම තොප නාසය ද වැඩෙන්නේ ය. එහෙයින් මට එක් පියුමක් දෙව " යි එක් සිටු පුත්‍රයෙක් කීයේය. "යම්පේ කැපු ගොයම් නැවැත හටගනී ද එමෙන් ම තොප නාසය වැඩෙන්නේ ය. මට පියුමක් දෙව" යි අනෙක් සිටු පුත්‍රතෙමේ කීයේ ය. මේ දෙබසට ම උයන් පලුතෙමේ කුපිත විය. එවිට වංචා නැති ගුණ නො වනනු කැමැති බෝසත් තෙමේ "පින්වත් උද්‍යාන පාලය මොහු දෙදෙන බොරු කියති. ඔවුහු කීවාහු නමුදු නොකීවාහු නමුදු තොප නාසය නො වැඩෙන්නේය. තොපගේ නාසය ගැන කිසිවක් මම නො කියමි. හුදු මල් පමණක් මම ඉල්වමි" යි කීයේය. මීට සතුටු වූ උයන්පලු තෙමේ ඔහුට පියුම් දුන්නේය.

මෙසේ බෝසත්හු අනුන් රවටනා අටියෙන් නැති ගුණ කීමට මැලි වෙති. නියම මහත්මෝ ඉදිරිපිට හොඳ මුහුණ ගන්නා අදහසින් හෝ සෙස්සන් සතුටු කරන අටියෙන් හෝ නැති ගුණ වචනා නො කෙරෙති. තමන් තුළ නැති ගුණයක් තමන්හට ඇතැයි කීමෙන් තමන්ට කරනුයේ ප්‍රශංසාවක් නොව බලවත් නිඤාචකි. පණ්ඩිතයෝ එවැනි අය පුරසාරම් කාරයන් මෙන් සලකා පහත් කොට සිතති. ඇති ගුණ නොසඟවා කීමත් ඇති දෙස් කල්බලා ප්‍රකාශ කිරීමත් බෝසත් සිරිතෙකි.

ජීවිතාන්තරායයට හේතු වුවත් බොරු කියා මිදීමට ඉඩ ඇති වුවත් එසේ නොම කෙරෙති. විධුර ජාතකය ඊට නිදසිතයෙකි.

කුරුප් තෙමේ ඉදින් තමා පැරදුණොත් පුණ්ණයකුගේ මණිරත්තය වෙනුවට ස්වකීය ශරීරය හා සේසත හැර සෙසු සියල්ල ම දෙන්නෙමැයි පොරොන්දු වී ඔහු හා දූ කෙළ පරාජිතවූ

හෙයින් කැමැති රත්නයක් රැගෙන යන්නැ යි කීය. එවිට පුණ්ණක තෙමේ සියලුම රත්නයන්ට වඩා විධුර පණ්ණික රත්නය උතුමැයි කියා ඔහු ඉල්ලීය. අපථියෙන් ධම්මයෙන් අවවාද කරන විධුර පඬිතුමා තමාගේ ම ශරීරයේ කොටසක් යයි කියා දෙන්නට නො කැමැති විය.

මේ කාරණය ගැන විධුර පඬිතුමා ගෙන් ම විනිශ්චයක් ලබා ගැනීමට දෙදෙනා ම කැමැති වූහ. ඉක්බිති පඬිතුමා කරා පැමිණ පුණ්ණක තෙමේ, "පණ්ණිකය, තුඹ වහන්සේ ධම්මයෙහි පිහිටි සේක. ජීවිතය උදෙසා වුව ද බොරු නො කියන සේක. තුඹ වහන්සේ රජුගේ දාසයෙක් ද නැතහොත් නෑයෙක්දැයි කියනු මැනවු" යි කිය. මහසත් තෙමේ, " මේ තෙමේ මා මෙසේ විතාරයි. මම වනාහි රජුගේ නෑයෙක් ද හෝ රජුට වඩා උතුමෙක් ද හෝ රජු හා කිසි සමබන්ධයක් නැත්තෙක් වෙමැයි ද කිව හැක්කෙමි. එසේ වුව ද මේ ලෝකයෙහි සත්‍යය හා සමාන පිහිටක් නැත්තේ ය. සත්‍යය ම කිය යුතුය" යි සිතා "මානවය, මම රජුගේ දාසයෙක් වෙමු" යි කීයේ ය.

සත්‍යය කිවහොත් ආධාරකාරී රජු අසතුටු වන බව ද තමා දු දරුවන් ගෙන් වෙන් කොට පුණ්ණයකු රැගෙන යන බව ද දැන නමුත්, ජීවිතය කරණ කොට ගෙන ද බොරු කියා පුණ්ණයකු රැවටීමට කැමැති නො වීය. මෙසේ ජීවිතයට ද වඩා බොසක්හු සත්‍යය ම උතුම් කොට සලකති.

එසේම යමක් කරනට පොරොන්දු වුවහොත් ඊට අනුකූලව ම පිළිපදිති. පොරොන්දු වුවායින් පසු කිසිම කරුණක් නිසා එය කඩ නො කෙරෙති. මහා සූත සෝම ජාතකය (537) ඊට නිදර්ශනයෙකි.. අප බෝසත් තුමා බුදුවී ද කළ පිළින නො ඉක්මවා පළමු කොට බිම්බිසාර රජුගේ රාජ්‍යයට වැඩියේය.

පොරොන්දු කඩ නොකිරීම උසස් ගුණ ධර්මයක් වශයෙන් සැලකිය යුතු. කළ ප්‍රතිඥාව අනුව නො පිළිපදින අය විශ්වාස කට හැක්කෝ නො වෙති. නිතොරම ඔවුන් කෙරෙහි සැක පවත්නේය.

යම් බඩුවක් මිල කළ හොත් එපමණට අය කටයුතු වේ. අඩුවෙන් අය කළත් වැඩියෙන් අය කිරීම කිසියෙක් යුතු නොවේ. විදේශීයයන් පැමිණිවිට ද ඔවුන් රට තොට නොදන්නා බැවින් වංචා කටහැකි තමුත් ඔවුන් ඉදිරියෙහි වැඩියෙනුත් සත්‍යය පූරුදු කටයුතුය. වංචාවෙන් වැළැකී සත්‍යයෙහි ම පිහිටා කරන ලද වෙළෙඳුම් ආදිය සත්‍යයෙන් ම දියුණු භාවයට පැමිණේ වංචාවෙන් ටික කලක් පමණක් අධික ලාභ ගැනීමට හැකි වුවත් වැඩි කල් යන්නට ප්‍රථම ම පිරිහීම ඇති වන්නේ ය.

යමකට යමක් දීමට පොරොන්දු වී නැවත තව සැලැකිය යුතු යමකුගේ කීමට එය කඩ කිරීම මහසත් සිරිතක් නොවේ. හවතා මිත්‍රයකුට වටිනා බඩුවක් දීමට පොරොන්දු වියයි සිතමු. මෙය දැන ඊට වඩා සැලකිය යුතු මිත්‍රයෙක් තමා කරා පැමිණ ඒ බඩුව තමහට දෙන්නටය කියා හෝ වෙන කෙනෙකුට හෝ දෙවන්නටය කිවහොත් ඔහුගේ වචනය ගරු කෙරෙමින් මූලින් කළ පොරොන්දු ව කඩ කිරීම බෝසතුන්හට අයත් සිරිතක් නොවේ. මිත්‍රකමට වුවත් සත්‍ය වචනය බැහැර නො කරන අයට මහාත්ම ගුණ ඇති නියම මිත්‍රයෝ කළකිරෙනු වෙනුවට වඩ වඩාත් සතුටු වන්නාහ.

ටික කලකට යම් බඩුවක් ගෙන යම් දිනක දීමට පොරොන්දු වුවහොත් එ දිනට එය පෙරළා දිය යුතුය. යම් දිනක යමෙක් හමුවීමට පොරොන්දු වුවහොත් අන් කවර කටයුත්තක් ඇති වුවත් එ දිනම කාලවේලා නො ඉක්මවා ඔහු හමු විය. යුතුයි. යම් හදිසි කරුණක් හෙතු කොට ගෙන එසේ කට නොහැකි නම් කලින් කතාගාටුව ප්‍රකාශ කොට දැනුම් දීම මහතුන්ගේ සිරිති.

යථා ස්වභාව හෙළිදරව් කිරීම සත්‍ය පාරමිතාවගේ කෘත්‍යය වශයෙන් දක්වන ලද බැවින් බෝසත්හු සිදු වූ යමක් බොරුවෙන් නොහඟවා තතු පරිදි ම ප්‍රකාශ කෙරෙති. සත්‍යය අසත්‍යය වශයෙන් ද නො දක්වති. සත්‍යය වුවත් හැම තැනි ම ප්‍රකාශ නො කෙරෙති. ඇතැම් තැනි සත්‍යයම පවා ප්‍රකාශ කිරීම තුවණ්ඩ හුරු නොවන බැවිනි. මෙ තැනි දී සත්‍ය වචනය කථා කිරීම ගැන තථාගතයන් වහන්සේ අභයරාජ කුමාරයාට දුන් අවවාදය සලකා බැලීම වටී.

කිවසුතු වචන :-

1 පරහට අප්‍රිය වූ ද, අමනාප වූ ද, සිදු නො වූ ද, බොරු වූ ද, යහපතට ද හේතු නො වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්තා සේක් නම් එබඳු වචනය නො වදාරන සේක.

2 පරහට අප්‍රිය වූ ද, අමනාප වූ ද, සිදු වූ ද, බොරු නො වූ ද, යහපතට හේතු නො වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්තාසේක් නම් එබඳු වචනය ද නො වදාරනසේක.

3 පරහට අප්‍රිය වූ ද, අමනාප වූ ද, සිදු වූ ද, බොරු නො වූ ද, යහපතට හේතු වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්තාසේක් නම් සුදුසු කාලය දැන එබඳු වචනය වදාරන සුලු සේක.

4 පරහට ප්‍රිය වූ ද, මනාප වූ ද, සිදු නො වූ ද, බොරු වූ ද, යහපතට ද හේතු නො වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්තාසේක් නම් එබඳු වචනය නො වදාරන සේක.

5 පරහට ප්‍රිය වූ ද, මනාප වූ ද, සිදු වූ ද, නිබොරු වූ ද, යහපතට ද හේතුවන වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්තාසේක් නම් එබඳු වචනය නොවදාරන සේක.

6 පරහට ප්‍රිය වූ ද, මනාප වූ ද, සිදු වූ ද, බොරු නො වූ ද, යහපතට ද හේතු වූ යම් වචනයක් තථාගතයන් වහන්සේ දන්නාසේක් නම් සුදුසු කාලය දැන එබඳු වචනය වදරන සුලු සේක..

සත්‍යය වුවත් යහපතට හේතු නොවන වචනය නොකිය යුතු බව මෙයින් ප්‍රකාශ වේ. එමෙන් ම යම් වචනයක් සත්‍යය වුව ද පරහට ප්‍රිය වුවත්, අප්‍රිය වුවත්, සුදුසු කාලය දැන කිය යුත්තේ ය. අප තථාගතයන් වහන්සේ එක්තරා සුදුම ඵලවන රූප දේහයකින් යුක්ත ප්‍රේතයකු දැක සාක්‍ෂ්‍යයක් ලැබෙනතුරු ප්‍රකාශ නොකළස්ක.

යම් සත්‍යයක් සමහරකුට ප්‍රිය නොවුව ද එය කීමෙන් අයහපතට වඩා යහපත සිදුවන්නේ නම් එවැනි යමක් කීම වැරදි සහිත යයි කිව නොහේ. අප බුදු පියාණන් කෙලෙස් නැසූ රහත් කෙනෙකු බව නොදැන මාගන්ධියා නම් තරුණ බැමණිය සරණ පාවා දෙනු පිණිස ඇගේ දෙමව්පියෝ ඇය රැගෙන බුදුන් සමීපයට පැමිණියහ. එහෙත් අප බුදුපියාණෝ පෙනී මෙන් ශෝභන වූ මාගන්ධියා ඊට උදහස් වුවාය. ඒ හේතුවෙන් ම පසුව බුදුන්හට නොයෙක් ලෙස නින්දා පරිභව ද කළාය එහෙත් දේශනාව ඇසූ මව් පිය දෙදෙන අනාගාමී ඵලයට පැමිණියහ. මෙහිදී මාගන්ධියාගේ කෝපයට වඩා දෙමව්පියන්ගේ උපනිශ්‍රය සමපත්තිය උන්වහන්සේ සැලැකුයේක.

තව ද අග්ගිකඛන්ධෝපම සූත්‍ර දේශනාවසානයෙහි හික්කුහු සැට නමක් ලේ වචනය කළහ. සැට නමක් ගිහි බවට පැමිණියහ. සැට නමක් රහත් ඵලයෙහි පිහිටියහ.

මේ නයින් බලා යම් කාරණයක් තතු වූ පරිදි කීම හේතු කොට ගෙන යහපත හා අයහපත දෙක ම සිදුවන්නේ නම් යහපත වඩා ගරු කොට සත්‍යය බිණීම බෝසත් සිරිත කැපී කිව හැකිය.

එසේම තමා කළ වරද, වරද වශයෙන් පිළිගැනීම බෝසත් දහමෙකි. වරද සහවා ගත හැකි වුව ද, කවිරුන් විසිනුත් විශ්වාස ගන්නා පරිදි බොරුවක් කියහැකි වුව ද බෝසත්හු එසේ සත්‍යයට පිට ලා ක්‍රියා නො කෙරෙති. භාරිත ජාතකය(431) ඊට නිදහීනයෙකි.

මෙසේ බොරු කීමෙන් වැළැකීම, සත්‍යවාදී බව, සත්‍යයෙන් සත්‍යය ගැළපීම, ස්ථිරසාර හැදිහිය යුතු වචන කීම, අනුන් තොරවටන බව යන ප්‍රභේද ඇත්තාවූ මෙකී පාරමී ධර්මය හේතු කොට ගෙන බෝසත්හු බුදුවූවාහු එකේක ලොම (එකෙකි ලොමී), උණ්ණාහමුකන්තරේ(නළල් මැද උණ්ණ රෝමය) යන දෙකිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ දෙක ලබනාහ. එමෙන් ම බුදු වූවාහු නමුදු, රජ වූවාහු නමුදු තමාගේ අදහස අනුව පවත්නා මහා ජනයා ඇත්තාහු වෙති.

සත්‍ය බලය :-

සත්‍යයේ බලය මහති. සත්‍යය කරණ කොට ගෙන ආශ්චයී අදහුක ක්‍රියා කටහැකි වෙති. සත්‍ය බලයෙන් අංගුලිමාල තෙරහු දුකට පත් ගර්හිණි සත්‍රියක සුවපත් කළහ. (අංගුලිමාල සුත්‍රය බලනු.)

විෂ පෙවූ භීයෙන් විදිනු ලැබ මුරජාචී වැටී හුන් අප බෝසත් සාමකුමරුන් සත්‍ය බලයෙන් ම තමාගේ දෙමවු පියෝ එය නැති කොට ප්‍රාණවත් කළහ. (අංගුලිමාල සුත්‍රය බලනු.)

අප බෝසත් තෙමේ මව්ප් ජාතක කල වැසි නොවැසී මෙන් සත්‍රියතට පැමිණි භාතිය දැක "මම ප්‍රාණයන් ම ගොදුරු කොට ඇති මත්ස්‍ය ව ඉපිදත් බඩගින්නෙන් පෙළෙමින් නමුදු කිසි කලෙකත් ප්‍රාණයක් නොනැසීම්. ඒ සත්‍යය හේතු කොට වැසි වැස්ටිය.

තව ද, එක් කලෙක අප බෝසතාණන් වහන්සේ වටුව ඉපිද කුඩුවෙහි වැඩ හෝනා කල ලැව් ගින්නක් හටගත් තේය. මවුපිය දෙදෙන බිය පත් වුවාහු ඉහි ලී ගියහ. සියාසර කට නොහැකි ව මරුමුවට පත් කුඩා වටු තෙමේ

**“අපි ලොකේ සීලගුණෝ- සව්චං සෝචෙය්‍යා’ නුද්දයා
තේන සචෙච්චින කාහාමී- සව්චකිරිය මනුත්තමං.”**

යනුයෙන් “ලොකයෙහි සීල ගුණයෙක් ද ඇත, සත්‍යයෙක් ද ඇත, පිරිසිදු බවෙක් ද ඇත, කරුණායෙක් ද ඇත. ඒ සත්‍යයෙන් උත්තමවු සත්‍යක්‍රියාව කරන්නෙමැ ” යි යන ආදීන් පෙර බුදුවරයන්ගේ ගුණ සලකමින් තමාගේ ගුණ ද මෙනෙහි කෙරෙමින් කුඩුවෙහි වැද හෝතේ ම සත්‍ය ක්‍රියා කෙළේය. එකෙණහිම ගින්න නිවී ගියේ ය.

සත්‍යය වනාහි දුකට පත් අය සුවපත් කටහැකි මන්ත්‍ර යක් වැන්න. මුසපත් අය ප්‍රාණචත් කට හැකි දිව්‍ය ඖෂධයක් වැන්න. වැසි වැස්විය හැකි දේව බලයක් වැන්න. ගිනි නිවිය හැකි අමා වතුරක් වැන්න. සකල ශරීරය තතු පරිදි පිළිඹිබුව දිස්නා ඔප් නැඟු කැඩ පතක් වැන්න. දිවා කාලයෙහි ලොකය හෙළි කෙරෙමින් මනා කොට දිලිසෙන සුයඹියා වැන්න. ගනදුරු දුර ලමින් සොම් රැසින් අහස බබළනා වන්ද්‍රයා වැන්න. ලොහො ක්‍රමසු රත්රන් වැන්න. එකම සුදු පැහැයෙන් වොරජනා මුතු වැන්න. වක් නොවූ හීතල වැන්න. පැරැදිය නොහැකි රණ බිමක් වැන්න. කෙලෙස් බිදිනට වජ්‍රයක් වැන්න. දෙව් ලොව යෑමට සෘජු මාගීයක් වැන්න. නිවන් බැලීමට දීප්තිමත් ප්‍රදීපයක් වැන්න.

මෙකී සත්‍යය, පාරමී, උප පාරමී, පරමාණු පාරමී වශයෙන් තුන් කොටසකට බෙදේ.

ධන ධාන්‍යාදි වස්තූන් හා පුත්‍ර දරාදීන් හේතු කොට ගෙන ද පොරොන්දු කඩ නොකිරීම ආදි වශයෙන් අනුන් නොද වටීම සත්‍ය පාරමී නම්. අන් පා කන් නැහැ ආදි ශරීරාවයන් හේතු කොට ගෙන ද පොරොන්දු කඩ නො කිරීම වශයෙන් අනුන් නොදවටීම සත්‍ය උප පාරමී නම්. සවකීය ජීවිතය හේතු කොට ගෙන ද පොරොන්දු කඩ නො කිරීම් වශයෙන් අනුන් නොදවටීම සත්‍ය පරමාණු පාරමී නම්.

මහාසුතසෝම ජාතක කල ශ්‍රී අප බෝසතාණන් වහන්සේ සත්‍ය පරමාණු පාරමීය පිරු සේක.

මහා සුතසෝම ජාතකය :-

පෙර අප බෝසතුන් සුතසෝම නමින් රාජ්‍යය කරවනසමයයෙහි තමා හා මිත්‍රව සිටි රජෙක් මිනීමස් කන අටියෙන් ස්වකීය රාජ්‍යය හැරපියා "පෝරියාද" නමින් මිනීමස් කමින් වනයෙහි නුග රුකක් සමීපයෙහි විසුයේ ය. දිනක් පය කුචාල වී එය සුව කළහොත් රජුන් එක්සිය දෙනකු මරා බිලි පුජාවක් කරන්නේ මැ යි තමාගේ රුක් දෙවියාට ආයාචනා කෙළේය. නිරාහාර ව විසීමෙන් කුචාලය සුව වුව ද දෙවියාගේ ආනුභාවයෙන් සුවය ලද්දේ යයි සිතා රජුන් එක්සිය එක් දෙනකු බලයෙන් ගෙනවුත් බිලි පුජාව කරන්නට පටන්ගත. රුක් දෙවි තෙමේ මොහුගේ කුර වූ බිලි පුජාවට පිළිකුල් කරනුයේ උපායයෙන් එය වළකනු සඳහා තවුස් වෙසින් පෙනී සිට සුතසෝම රජු ද ගෙනවුත් බිලි පුජාව සම්පූර්ණ කරවයි. කීය. සුතසෝම රජු ද අල්ලා ගන්නා අටියෙන් පෝරියාද තෙමේ රජු නහන පොකුණට වැද සැහවී සිටියේ ය. රජතෙමේ පිරිස් පිරිවරා පොකුණට

යන්නේ මහදී තමහට අවවාදනවිත ගාථා සතරක් දෙසීමට පැමිණි බමුණකු දැක එය ඇසීමට නඟා එන්නේ මැ යි පොරොන්දු වී ඔහුගේ වාසයට කටයුතු සලස්වා පොකුණට ගියේ ය. නඟා නිම වූ වහා ම "මම පෝරිසාද වෙමැ" යි කියමින් ගොඩ උන් පිරිස මුසපත් කරවා රජු උර හිස තබා පෝරිසාදයා දුවන්නට වන. මහදී බමුණා හට දුන් පොරොන්දුව පෝරිසාදයා හට දන්වා කුවරට ගොස් පොරොන්දුව සිදු කොට නැවැත නොවරදවාම එන්නෙමැයි කියා අමාරුවෙන් පෝරිසාදයා ගිවිස්වා කුවරට පැමිණ බමුණා ගෙන් එකී ගාථා සතර අසා ඔහුට කුටු පඬුරුද දී රාජ්‍යය ද පාවාදී දෙගුරුන් සමුගෙන මිනිසුන් හඬද්දී, වැලපෙද්දී, තමාගේ පොරොන්දුව පරිදි පෝරිසාදයා කරා පැමිණියේය. මේ වේලෙහි පෝරිසාද තෙමේ බිලි පුජාව පැවැත්වීමට ගිනි මොලවා සැරසෙමින් සිටියේය. මරණය නළලෙහි ඇඳ මරුවා සම්පයට කිසි භයක් නොමැතිව පැමිණි සුතසෝම රජු දැක පෝරිසාද තෙමේ පුදුමයට පත්විය. ඉක්බිති සුතසෝම රජ තෙමේ නොයෙක් පරිද්දෙන් දහම් දෙසා ඔහු දමනය කොට මිනිමස් කෑමෙන් ද මුදවා සුවරිත ධර්මයෙහි යොදවා එක්සිය එක් රජුනුද මරණින් මුදු සියලුම දෙන නැවත ඔවුනොවුන්ගේ රාජ්‍යයන් කරා පිටත්කැරැ යැවීය.

එහෙයින් ම උන්වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණ මෙසේ වදලසේක.

සච්චවාචං අනුරුක්ඛන්තෝ- වජ්ඣා මම ජීවිතං.
 මොවයිං ඒකසතං බත්තියෙ- පරමත්ථ සිච්ච පාරමී
 යනුයි

(සත්‍ය වචනය රක්තාවු මම මාගේ ජීවිතය පුද කෂත්‍රීය රජුන් එක්සිය එක්දෙනකු මිදුවෙමි. මෝ තොමෝ මාගේ පරමාත්ම සත්‍ය පාරමි නමි.)

සත් බස ගරු කෙරෙමින් මම රැක්කේ	මි
පිළිනය නොම ලැගැ සිය දිවි පිදුයේ	මි
එක් සිය එක් රජ කෙනෙකුන් මිදුයේ	මි
මේ මගේ පරමන් සත් බුදු කුරු ද	මි

(සත්‍ය පාරමිතාව පිළිබඳ වච්චක (35) වානරින්ද(57) මච්ඡරාජ(75) පදුම (261) භාරිත (341) කණ්ණදීපායන (444) දසරථ (461) සුප්පාරක (463) ජයද්දිය (513) මහා සුතයෝ ම (537) ආදී ජාතක බැලිය යුතු.)

9 වන පරිච්ඡේදය

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා දෙලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ තුවණ නම් වූ උපාය කෞශල්‍යයෙන් රක්තා ලැබූ යහපත් අධිච්චානසත් අවල (නොසැලෙන) සමාදාන වශයෙන් ඉටා ගැනීම අධිෂ්ඨාන පාරමිතා හෙවත් අධිච්චාන පාරමි නම්

අධිච්චාන තේරුම :-

පාළි අධිච්චාන ශබ්දය අධි හා ධාන ශබ්ද දෙක එක්වීමෙන් සිද්ධයි. අධි යනුයෙන් එහි හෝ (යමක්) මතු පිටය යන අර්ථයක් ප්‍රකාශ වේ. ධාන යනු සිටීම හෝ පිහිටීම යන අරුත්හි යෙදේ. එහෙයින් යම් සිතාගත් ධර්මයක්හි (නොසැලී) පිහිටා සිටීම අධිච්චාන නම්. එය කුශල ධර්මයක් හෝ අකුශල ධර්මයක් විය හැකිය. එහෙත් මෙහිදී යහපත් කුශල ධර්මයන් ම අවල සමාදාන වශයෙන් ඉටාගැනීම අධිච්චාන යයි සැලකිය යුතු අධිච්චානය ම තමහට කැමැතිවූ සම්බෝධි හෙවත් බුදු බව නම් වූ පරතෙරට යෑමට අනිශ්චයෙන් උපකාරවන හෙයින් පාරමි තුයි අධිෂ්ඨාන පාරමි නම්. එ අරුත්හි ම තා ප්‍රත්‍යය වීමෙන් අධිෂ්ඨාන පාරමිතා යි සිද්ධයි.

ලක්ෂණාදිය :-

දශ පාරමිතා අතුරෙන් අටවන පාරමිය වූ අධිෂ්ඨාන පාරමිතා තොමෝ බෝධිසම්භාර නම් වූ බුදු බව ලැබීමට උපකාර වනධම් සමූහ යෙහි පිහිටා සිටීම **ලක්ෂණ** (=සාමාන්‍ය ස්වභාවය) කොට ඇත්තිය. ඊට විරුද්ධ ධර්මයන් මැඩ පැවැත්වීම රස (=කෘත්‍යය) කොට ඇත්තිය. බුද්ධ කාරක ධර්මයන් කෙරෙහි නොසැලෙන බව පවිටුපට්ඨාන (=වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තිය. බුදු බව ලැබීමට උපකාරවන ධම් සමූහය පදට්ඨාන (-ලංචම තිබිය යුතු කාරණය) කොට ඇත්තිය.

දහාදී කුශල ධර්මයන් නොසැලී ඉටාගැනීම බෝධිසත්‍වයන්ගේ ස්වභාවය වේ. කවරකුට වුවත් තමාගේ ස්ථිර අධිට්ඨානය නොබිඳිය හැක්කේ ය. මෙසේ බුදු බවට හේතුවූ අධි කුශල ධර්මයන් පිරිමෙහි පැවැත්තාවූ අධිෂ්ඨානය හේතු කොට ගෙන බෝධිසත්‍වයෝ සුප්පතිට්ඨිත පාද හෙවත් සමච පිහිටි පා නමැති මහා පුරුෂ ලක්ෂණය ලබන්නාහු වෙති. අධිෂ්ඨානය පුරුදු කරන බෝසත්හු පච්ඡිකයක් මෙන් නොසැලී සිටිති. සුළං කෙතරම් බලවත් ව හැමුවත් පච්ඡිකය කම්පිත නො වෙයි. එමෙන් ම යමක් කෙරෙමැයි සිතින් තරයේ ඉටාගත් අය කොතරම් විරෝධී කරුණු ඇති වුවත් එයින් නොසැලී අධ්‍යයනී නොවී ස්වල්ප වශයෙන් වත් අධිෂ්ඨානය ලිහිල් නොකොට ඉටු දෙය ම ලබා ගැනීමට උත්සාහ දරති. යම් ගොඩනැගිල්ලක අත්තිවාරම ශක්තිමත් නම් එය බිඳ හෙළිය නොහැකිය. යම් ගසක් මනාකොට මුල් බැස ගත්තේ නම් සුළඟින් එය උදුරා දැමිය නොහැකිය. ගොඩනැගිල්ලට අත්තිවාරම යම්සේ ද කැමැති වූ බලාපොරොත්තුව ලබා ගැනීමට අධිෂ්ඨානය ද එසේ ම ය. එහෙයින් සියලුම බලාපොරොත්තු සථිර අධිෂ්ඨානයක් පිට තබාගත යුතුය.

මේ අධිෂ්ඨානය වනාහි පරමාත්මී වශයෙන් බලන කල අරමුණ විනිශ්චය කිරීම ලක්ෂණ කොට ඇති ඡන්දය, අරමුණට අභිමුඛ කොට සිත යොමු කිරීම ලක්ෂණ කොට ඇති මනසි කාරය යන වෛතසිකයන්හි ඇතුළත් වේ. අධිෂ්ඨානය මෙසේ කෘත්‍ය තුනක් කරන බව පෙනේ.

සතර ප්‍රකාරඅධිෂ්ඨානය :-

එක් ක්‍රමයෙකින් අධිෂ්ඨානය තෙමේ සච්චාධිච්චානය, වාගාධිච්චානය, උප සමාධිච්චානය, පඤ්ඤාධිච්චානයයි සතර වැදෑරුම් වේ.

බෝසතාණන්ගේ පොරොන්දුව පරිදි සියලුම පාරමී අත් නොහැර ගැනීම් වශයෙන් සච්චාධිච්චානය දත යුතු වේ. පාරමී ධර්මයනට විරෝධී ලෝභ, දේෂ, කාමාදි ධර්මයන් පරිත්‍යාග කිරීම් වශයෙන් වාගාධිච්චානය දතයුතු වේ. සියලු පාරමීතා ගුණ කරණ කොට ගෙන සත් සිදිම් වශයෙන් උප සමාධිච්චානය දතයුතු වේ. පාරමී ධර්මයන් කරණ කොට ගෙන අනුන්ගේ යහපත පිණිස පවත්නා උපායයෙහි දක්ෂභාවය වශයෙන් පඤ්ඤාධිච්චානය දත යුතුයි.

සච්චාධිච්චානය හේතු කොට ගෙන බෝසත්හු දේෂ යෙන් නොමභ නො යෙන්- අනුන් නොරචටතා බැවිනි. වාගාධිච්චානය හේතු කොට ගෙන ලෝභයෙන් නොමභ නොයෙන්- වස්තූන්හි නො ඇලෙන බැවිනි. උප සමාධිච්චානය හේතු කොට ගෙන භයෙන් නොමභ නොයෙන්- අපරාධ නොකරන බැවිනි. පඤ්ඤාධිච්චානය හේතු කොට ගෙන මෝභයෙන් නොමභ නොයෙන් - තතු පරිදි කරුණු අවබෝධ කරන හෙයිනි.

එසේ ම සච්චාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන දේෂයෙන් දූෂිත නො වී ඉවසනසුලු වෙත්. වාගාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන ලෝභයෙන් ලුබ්ධ නො වී ආහාරාදිය වළඳන සුලු වෙත්.

උපසමාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන භය නොවී වැළැකිය යුතු යමෙකින් වැළැකෙන සුලු වෙත්. පඤ්ඤාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන මෝහයෙන් මුළු නොවී පහකටයුතු යමක් පහ කරන සුලු වෙත්.

බොධිසත්වයෝ වනාහි ගිහි වූවාහු නම් නිතරම තමාගේ හා අනුන්ගේ යහපතට හේතු වූ ගරු ප්‍රිය භාවය ඵලවත්තා වූ සච්චාධිච්චානය හා වාගාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන ආමිෂ ධනයෙන් පරහට සංග්‍රහ කෙරෙත්. පැවිදිවූවාහු නම් උපසමාධිච්චානය හා පඤ්ඤාධිච්චානය කරණ කොට ගෙන ධම්ඤානයෙන් පරහට සංග්‍රහ කෙරෙත්.

අප සුමේධ තාපසයෝ සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි අධිෂ්ඨානය පැවැති කරුණා මහිමයෙන් "මම ද මතු බුදු වන්නෙමු" යි අධිෂ්ඨාන කොට වතුරසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් මුළුල්ලෙහි ම තමන් වහන්සේගේ පරමාත්මය වූ බුදු බවිහි ම අවල සමාදන වශයෙන් පිහිටා ගත්හ. වීයඝීය කරණ කොට ගෙන බුදු බව ලැබීමට වුවමනා කටයුතු සම්පාදනය කර ගත්හ. ප්‍රඥායෙන් බුදු බව අවබෝධ කර ගත්හ. මෙසේ බලනවිට අධිෂ්ඨානය එක් ප්‍රකාරයෙකින් සියලු ම පාරමි ධර්මයන්ට ප්‍රධාන යයි කිව හැකිය. ලෝභය නැති කොට "මම දන් දෙමු" යි තරයේ ඉටා නොගත හොත් දන්දිය නොහැකිය. දන් දෙන අවසථා වෙහි ලෝභය මතු වුවත් පළමු අධිච්චානය සිහි කෙරෙමින් විරුද්ධ ධර්මය වූ ලෝභය මැඩ ගෙන දන් දිය හැකි වන්නේ ය.

අප බෝසත් තෙමේ සිව් රජු කල මහලු වෙසින් ආ ශක්‍රයාට කිසි පැකිලීමක් නොමැති ව තමන් ගේ අධිෂ්ඨානය පරිදි ම සිය ඇස් දන් දුන්නේය. සංඛපාල තාරජ කලු" තමාගේ ශීලය කඩ නොකෙරෙමු" යි අධිෂ්ඨාන කොට හෝජ පුත්‍රයන් විසින් කොටනු ලබන කල්හි ද ඔවුන් මරනට පොහොසත් වූයේ නමුදු අධිෂ්ඨානය පරිදි ම ශීලය කඩ නොකොට රක්ෂා කෙළේය.

සුනසෝම රජ කල "පැවිදි වන්නෙමු" යි අධිෂ්ඨානය ඇතිකර ගත්තේය. නෑ පිරිසගේ හැඩිමෙන් වැලැපීමෙන් එකුමාගේ අධිෂ්ඨානය බිඳ හෙළන්නට නොහැකි විය සේනක පඬි කල "බමුණා දුකින් මුදවන්නෙමු" යි යන අධිෂ්ඨානය පරිදි කරණු නුවණින් විමසා පසුමිබිය තුළ සිටි සජීයා ගැන කිසි හසක් නොවී ඔහු මරණින් මිදුවේය. මහා ජනක ජාතකයෙහිදී "මහ මුහුදු ජීනා ගොඩවන්නෙමු" යි ඉටා සක් දවසක් උත්සාහ කොට මුහුද මැද දී ම නියම දිනයෙහි සිරිත් පරිදි පෙහෙවස් අධිෂ්ඨානය කොට සත් දිනක් නිරාහාරව සිටියේ නමුදු තමා ළහට එළ වූ ප්‍රණීතාහාරය විකාලයෙහි පිළිගැන්වූ බැවින් වළඳනට කැමැති නොවී. කෂාන්තිවාදී කල "කවිරුත් විසින් ගැසුවත් බැන්නත් ක්‍රෝධ නොකරන්නෙමු" යි ඉටු ලෙස ම කසී රජු විසින් තමන් සිදිකු ලබන කල්හි ද ඉවසීම ම පුරුදු කෙළේය. මහා සුන සෝම රජු කල "පිවිතය ගියත් පොරොන්දුව කඩ නොකරන්නෙමු" යි ඉටාගත් පරිදි ම පෝරිසාදයා කරා ගියේ ය. තේමිය කල අපමණ දුක් ලැබද සිත පැළී යන තරම් කණගාටුවට පැමිණි මෘදු මොළොක් මැණියන් ගැනද නොතකා අදහස මුදුන් පත් වන තුරුම ස්ථිර අධිෂ්ඨානය ලිහිල් නො කෙළේය. ඒක රාජවැ උපත් කල "සතුරු රජුට කිසි පීඩාවත් නොකරෙමු" යි අධිෂ්ඨාන කරගත් පරිදි දෙ කකුල්හි ගෙන හිස බිම බලවා උඩෙලියෙහි එල්වන කල්හි ද අධිෂ්ඨානය කඩ නොකොට මෙක්‍රීයම පැකිරැවී. ලෝමභංස කල "ලාභා ලාභ නිඤ ප්‍රසංසා යනාදි අෂ්ටලොක ධර්මයන්හි කම්පිත නොවී සිටීමු" යි ඉටාගත් පරිදි ම අනුන් විසින් පුදනු ලබන කල්හි ද හිරිහැර කරනු ලබන කල්හි ද උපේක්‍ෂාව ම පුරුදු කෙළේය.

මෙසේ සියලු ම පාරමිතා පිරිමෙහි දී අධිෂ්ඨානය මුල්වන බව සැලකිය යුතුයි.

හොඳ අධිෂ්ඨානය අත් නොහළ යුතුයි :-

තමන්ගේ අධිෂ්ඨානය යහපත් නම් කිසිම කරුණක් නිසාවක් එය අත් නොහැරිය යුතුය. එසේ අත් නොහැරිය හොත් වඩ වඩාත් අධිෂ්ඨානය බලවත් වේ. කවර කරුණක් නිසාවක් ස්ථිර අධිෂ්ඨානය ලිහිල් කරගත හොත් දෙවනවර එවැනි තවත් කරුණක් නිසා ලිහිල් කිරීමට හිත යොමු වන්නේ ම ය. ලිහිල් වූ අධිෂ්ඨානය නැවත ස්ථිරකර ගැනීම පහසු නො වේ. එය එතු තුල් රෝදයෙහි පටක් බුරුල් වුවාක් මෙනි. ස්ථිර අධිෂ්ඨානය නැති තැනැත්තේ සුළඟින් බිඳ හෙළිය හැකි මුල් රහිත ගසක් වැනිය.

අප බෝසත් කුමා සුමේධ තාපස කලා උපදවා ගත් අධිෂ්ඨානය එයින් වතුර සංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂ්‍යක් ගොස් බුදු වන තුරුම අත් නො හළේ ය. සතර පෙර නිමිති දැක සිදුහත් කුමරු ගිහි ගෙන් නික්මී බුදු වන්නට ඉටාගති. බුදු වීමට තමන් වහන්සේ ඇති කරගත් ඉටා ගැන් ම බිඳ දැමීමට හේතු වූ, බලා පොරොත්තු රහිත වූ බොහෝ විරුද්ධ කරුණු ඇති වූ හ. එහෙත් එකුමා ගේ අවල සමාදනය අත් නො හළේ ය. ප්‍රථම කොට වසවත් මරදෙවි පුත් තමාගේ අධිෂ්ඨානය මුදුන් පත් කර ගැනීම ට නොහැකි විය. පස්වග මහණ පිරිස ද තමන් වහන්සේ හැරපියා ගියා හ. ශරීර ශක්තිය ද කිව නොහැකි පමණට හීන විය. උනන්දු කරවීමට තමන් වහන්සේ ගේ දැඩි සිත හැර අන් කිසිවක් ඇති නොවී ය. එහෙත් ස්ථිර අධිෂ්ඨානය උන්වහන්සේ ලිහිල් නොකළ සේක. පොළොවෙහි දෙපා තබා සිටීමට පවා දුච්ච ශරීරයක් ඇති වුවත් සිව් දිගින් හමනා වණ්ඩමාරුනයෙන් නොසෙල්විය හැකි පඵතයක් වැනි දැඩි සිත් ඇති උන්වහන්සේ දුෂකර ක්‍රියා හැර. මධ්‍යම ප්‍රතිපදයෙන් අහ පසහ සගන්වා වජ්‍රාසනාරූඪ ව වැඩ හිඳ :-

කාමං තවෝ නහාරු ච

අච්චි ච අච්චිස්සතු

උපසුස්සතු ගත්තෙ මේ

සබ්බන්තං මංසලෝහිතං.

යනුයෙන් "හොදා සම් නහර අච ඉතිරි වේවා. මාගේ ගරිරයෙහි සියලු ම මස් ලේ වියලේවා. බුදු වී මීස මේ පළහින් නොනැහිටිමි" යි ස්ථීර ලෙස අධිෂ්ඨාන කොට එදින එලිවන්නට ප්‍රථම සියලු කෙලෙසුන් නසා බුදු වූ සේක.

අප සැරියුත් මහ තෙරණුවෝ පෙර ජාතියක රජෙක් ව ඉපි දෑ මත් පැන් පානය කොට සිහි මුළා ව තම දරුවා මරා මස් කා පසුව සිහි ලැබ "ඉදින් කිසි කලෙක මත් පැන් නොබොමු" යි අධිෂ්ඨාන කළහ. ඒ අධිෂ්ඨානය රහත්වන තුරුම අත් නො හළහ.

යහපත් අධිෂ්ඨාන පැසසිය යුතුවාක් මෙන් ම අයහපත් අධිෂ්ඨාන නිත්‍ය කට යුතු ය. හොඳ දේ කිරීමට මලක් මෙන් මාදු විය යුතු ය. නරක දේ නො කිරීමට ගලක් මෙන් දැඩි විය යුතු ය. කියන ලද මැයි :-

"ගලටත් වඩා දැඩි - මලටත් වඩා මොළොකැටි

ලොවුතුරු තුමන්ගේ සිත් - කවරෙක් දනි ද තතුසේ."

යහපත් අධිෂ්ඨානය වඩ වඩාත් දියුණු කටයුතු ය. පොහෝ දිනයන්හි හදිසි කරුණක් නොමැති නම් පෙහෙවස් කඩ නොකට යුතුයි. දින පතා පත්සිල් සමාදන් වීමට ඉටා ගතහොත් ලාභ, යස , ඥාති ආදී කිසිම කරුණක් නිසා අධිෂ්ඨානය නොබිඳි ය යුතුයි. අවුරුදු පතා යම් දිනයක දන් දීම වශයෙන් හෝ දින පතා යම් නියම වේලාවක භාවනා කිරීම වශයෙන් හෝ යහපත් සිරිත් පුරුදු කිරීමට ඇති කර ගත්

අධිෂ්ඨානය වැළැකිය නොහැකි හදිසි ම කරුණක් නොමැති ව මහ දී කඩා දැමීම හෝ සම්පූර්ණයෙන් සිඳ දැමීම නො මැනැවි, ආගමිකවූ ද ලෞකිකවූ ද සියලුම කටයුතු වලදීත් මේ ස්ථිර අධිෂ්ඨානය ප්‍රයෝජන වන්නේ ය. ස්ථිර අධිෂ්ඨානය ඇති අය හැම අතින් ම දියුණු වන්නාහ. අමුතු පුරුද්දක් ඇතිකර ගැනීමේ දී ද වැරදි සිරිතක් පහකර ගැනීමේදී ද අධිෂ්ඨානය ම මුල් වන්නේ ය. අධිෂ්ඨානය කරණ කොට ගෙන ලෞකික වශයෙන් දියුණු විය. හැකිවා පමණක් නොව සෘණි ප්‍රාතිභායී පවා දැක් විය හැකිය. අප බෝසත් තෙමේ මාතංග පණ්ඩිත කල සැඩොල් කුලයෙහි ඉසිද දිට්ඨමංගලිකාව ගෙන් ගරු බුහුමන් ලැබීමට හිමි කාන්තා වක් කරන්නෙමු යි අධිෂ්ඨාන කොට ධ්‍යාන උපදවා සෘණි ප්‍රාතිභායී දක්වා තමනුත් හැම සතුන්ගෙන් වැළුම් පිළුම් ලැබ දිට්ඨමංගලිකාව ද පිදිය යුතු උත්තමාගනාවක් කෙළේ ය.

මෙකී අධිෂ්ඨානය කුශල ධර්මයන් කෙරෙහි ද අකුශල ධර්මයන් කෙරෙහි ද යෙදවිය හැකිය අකුසල් දහමිහි පැවැති අධිෂ්ඨානය අත්හැරීම බෝසත් සිරිති. "මගේ සතුරා සමග කිසි කලෙක මිත්‍ර නොවෙමි" යනඅධිෂ්ඨාන ය පැසු සිය යුතු නොවේ. එවැනි ඉටා ගැනීම් වහාම සිඳ දැමීම මැනැවි. එබඳු අන්‍යඵලයී අධිෂ්ඨානයෝ පාරමී වශයෙන් නො සැලැකෙත්.

සෙසු පාරමිතාවන් මෙන් ම අධිෂ්ඨාන ය වනාහි අධිෂ්ඨාන පාරමිය, අධිෂ්ඨාන උප පාරමිය, අධිෂ්ඨාන පරමාණු පාරමිය යි තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍ර දරාවන් වැනැසෙද්දීත් දනාදි ගුණ දම් පිරිමෙහි නොසැලී ඉටාගත් ලෙස ම සිටීම අධිෂ්ඨාන පාරමී නම්. අත් පා ආදී ස්වකිය ශරීරාවයවයන් විනාශ වෙද්දීත් ගුණ දම් පිරිමෙහි නොසැලී ඉටාගත් ලෙසම සිටීම අධිෂ්ඨාන උප පාරමී නම්. ස්වකීය ජීවිතය විනාශ වෙද්දීත් ගුණ දම් පිරි මෙහි

නොසැලී ඉටාගත් ලෙසම සිටීම අධිෂ්ඨාන පරමාත්මී පාරමී නම්.

අප බෝසතාණන් වහන්සේ තේමිය ජාතක කල අධිෂ්ඨාන පරමාත්මී පාරමීය පිරුසේක.

තේමිය ජාතකය :-

එක් සමයෙක්හි අප බෝසතාණෝ පෙර රජකම් කොට රැස් කළ අකුසල් කම් බෙලෙන් නිරයෙහි දුක් විඳි නැවැත රජ කුලයෙහි ම තේමිය (මුග පකඛ) නම් කුමරු ව උපන්න. තේමිය කුමාර තෙමේ එක් මස් කල පිය රජුගේ ඇකයෙහි හුන්නේ සොරු සතර දෙනකුත්හට දඬුවම් නියම කරනු අසා සංවේගයට පැමිණ "අහෝ, ම පියාණෝ රාජ්‍ය නිසා නිරයට හේතුවූ බලවත් කමීයක් කෙරෙත්" යයි සිතී

දෙවන දවස් සේසන යට ශ්‍රී යහනෙහි සැතපී හිඳ පිබිඳ සේසන හා ශ්‍රී සමපත් දැක ලදරු කල ම ජාතිස්මරණඥනය ලැබ පෙර රජ ව කලා වූ පවින් නිරයෙහි දුක විඳි බව දැන "මේ සොර ගෙයින් කෙසේ මිඳෙම් දෝ හෝ" යි සිතුවේය.

ඉක්බිති සේසන අධි ගෘහිත දෙවි දූ තොමෝ "එසේ නම් පුත තේමිය කුමාරයෙනි, තොපි තො කොරව කොරකු මෙන් ද, තො ගොළු ව ගොළුවකු මෙන් ද, තො බිහිරි ව බිහිරකු මෙන් ද, ඉටා වසවී" යයි අවවාද කලා ය.

දෙවි දුවගේ අවවාදය මුදුනින් පිළිගෙන දෙමව්පියන් හා රාජ්‍යය ගැන කිසිත් නො තකා අධිෂ්ඨානය ම ගරු කෙරෙමින් සොළොස් වසක් ම නානා ප්‍රකාර දුක වින්දේ ය.

මෙසේ සොළොස් වසක් ම ගත වූ කල මවු පිය දෙදෙන පුතු සමීපයට පැමිණ " පුත තේමිය කුමාරයෙනි, තොප බිහිරකු කොරකු ගොළුවකු නොවන බව දනිමු. මවුන්ගේ

මුව කන් පා ආදිය මෙසේ නොවේ. තොපි වනාහි අප විසින් පතා ලැබූ දරු කෙනෙකි. අප නො නසවී. මුළු දඹදිව් වැසි රජුන්ගේ නින්දා වෙන් මුදව්" යන ආදි නයින් නොයෙක් ලෙසින් යාවඤා කළහ.

එහෙත් කුමරු තෙමේ නො ඇසුණාක් මෙන් නිශ්චලව හුන්නේ ය.

අන්තයෙහි දී තම පුතණු වන්ගේ අමුතු සවභාවය ගැන කුසිත වූ පිය රජ තෙමේ "යව මොහු අව මහුල් රථයෙහි හොවා පැසුළු දෙරිත් ගෙන ගොස් ලව" යි අණ කෙළේය.

මව් බිසව් තොමෝ එ පවක් අසා පුත් රුවන ලැබූ ද රජු විසින් දුන් වරය සිහි කරවා අමාරුවෙන් රජු ගිවිස්වා සත් දවසකට පුත් කුමරුහට රජකම දෙවා නැවතත් නොයෙක් ලෙසින් සදිනක් ම යාවඤා කළා ය.

සවැනි දවස්හි රජ කුමා රථා වායඹයා කැඳවා "සෙට මේ කාලකණණි කුමරා අමු සොහොනට ගෙන ගොස් වළක් කැණ එහි හොවා උදලු තලයෙන් මිළුව පලා පස් දමා එව " යි නියම කෙළේ ය.

එබසැ' සු බිසව් තොමෝ "පුත, රජුරුවෝ හෙට තොප අමු සොහොනෙහි වළ ලව යි නියෝග කළ හ" යි පුතු වෙත අවුත් කීවා ය. කුමරු තෙමේ "සොළොස් වසක් මුළුල්ලෙහි කඩ නොකළ අධිෂ්ඨානය සාත්ථික විය" යි සතුටු විය. එහෙත් මවගේ ළය පැළෙන්නාක් මෙන් වූයේ ය.

පසු දින උදසන ම රථා වායඹයා අව මහුල් රථය ගෙන අවුත් දෙරකඩ තබා සිරි යහන් ගබඩාව ට. ගොස් බිසවුන් හඬත් දී වැලැපෙත් දී කුමරුන් රැගෙන මාලිගායෙන් බැස්සේ ය.

මෙහි දී අමාරු අවස්ථාවකට කුමරුහට මුණ පාන්නට සිදු විය. බෝසතාණෝ ළය පැළෙන තරම් දුකට පත් මැණියන් බලා "මා දැන් කථා නො කළ හොත් මවුගේ ශෝකය බලවත් වන්නේ ය. ඉදින් මා කථා කළ හොත් සොළොස් හවුරුද්දක් කළ උත්සාහය හිස් වන්නේ ය. මම කථා නො කෙළෙමි නම් තම හටත් මවු පියනට ත් පිහිටක් වන්නෙ මැ" යි ඉවසු හ.

මෙහි දී බෝසතාණෝ මවුගේ ශෝකය සන්සිඳුවීමට වඩා අධිෂ්ඨානය කඩ නො කිරීම උතුම් කොට සැලකූ හ. එම උත්තම ප්‍රතිපත්තිය නිසා පසු ව සියලු දෙනහට ම යහපත සිදු විය.

රථාවායඹී කෙමේ තේමිය කුමරුන් රථයෙහි නංවා ගෙන නුවරින් නික්ම ගොස් රථය මහ පසෙක තබා උදැල්ල ගෙන වළක් කපන්නට පටන් ගත්තේ ය.

පසුව හෙතෙමේ තේමිය කුමරු එබඳු ගොළුවක බිහිරකු නොවන බව දැන බණ දම් අසා පෙරළා අවුත් සියලු පවත් රජහට හා බියොවට සැල කෙළේය.

ඉක්බිති දෙමවු පියන් ඇතුළු රජ පිරිස හා සියලු වැසියෝ තේමිය කුමරුන් කරා පැමිණ බණ අසා පැවිදි වෙස් ගෙන යෙහෙත් වුසු හ.

එහෙයින් ම උන්වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණ මෙසේ වදල හ.

"මාතා පිතා න මේ දෙස්සා- න'පි මෙ දෙස්සං මනායසං සබ්බඤ්ඤානා පියා මය්හං- තස්මා වත මධිට්ඨති."

යනුයෙන් මවු පිය දෙදෙනා මට දේවිභ්‍ය යෝ (අප්‍රිය යෝ) නො වෙති. මට මහත් යසස ද දේවිභ්‍ය (අප්‍රිය) නොවේ. සඵඤ්ඤාභ්‍ය ම මට ප්‍රිය වෙයි. එහෙයින් චුත්‍ය ඉටු වෙමැ යි වදළ සේක.

මවු පිය දෙදෙනට අසතුටු නොම වෙ	ඕ
මහ රජ ඉසුරට පිළිකුල් නො කෙරෙ	ඕ
සවිනේ දත් බුදු බවිහි ම ලොල්වෙ	ඕ
එබැවින් ඒ වත ඉටහා ගත්තේ	ඕ

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව පිළිබඳ ව නළපාන (20) බද්දිරංගාර(40) ලෝමහංස(94) තේලපත්ත (96) ගංගමාල(421) මහාසුච(429) චුල්ලසුච(430)ලෝමසකස්සප (423) සංඛපාල(524) තේමීය (528) භූරිදත්ත(543) ආදි ජාතක බැලිය යුතු.

මෙහි පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා මොලෝ පරලෝ වැඩ සලසන මහ සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ කුවණ නම් වූ උපාය කෞශල්‍යයෙන් රක්තා ලැබූ පොදු ලෝවැස්සාහට හිත සුව ඵලවන අදහස මෙහි පාරමිතා හෙවත් මෙත්තා පාරමි නම්.

කේරුම :-

"මෙත්තා" යනු පාලි ශබ්දයකි. එය ම සංසකෘත භාෂායෙන් මෙහි යයි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. ස්නේහ කෙරේනුයි හෙවත් සියලු සත්වයන් කෙරෙහි සිත මෘදු කෙරේනුයි මෙළෙක් කෙරේනුයි. මෙත්තා නම්. රාග වශයෙන් ඇලීම නම් වූ ප්‍රේමය මෙහි නොවන බව සැලකිය යුතු. එබඳු ශේභසිත ප්‍රේමය වනාහි මිතුරු මුහුණින් පෙනී සිටින මෙහිගේ සතුරෙකි. මෙහි වූකලී එවැනි ප්‍රේමයක් නොව ක්‍රෝධයට සම්පූර්ණයෙන් විරුද්ධවූ සියලු සත්වයන්ගේ යහපතට කැමැති වූ සිතිවිල්ල වේ.

තව ද මිත්‍රයකු කෙරෙහි වූ ගුණයෙක, මිත්‍රයකුගේ පැවැත්මෙක යන අත්ථයන්හි ද මෙත්තා ශබ්දය යෙදේ. මිතුරෙක් මිතුරකුගේ විපත්තියකට කැමැති නොවේ. සම්පත්තියට කැමැති වේ. එහෙයින් මිතුරාගේ ස්වභාවය හෙවත් මිතුරුකම යන අත්ථයක් ද මෙහි ශබ්දයෙන් ප්‍රකාශ වේ.

ඒ මේ මෙහි ම තමහට කැමැතිවූ සමෝධිය හෙවත් බුදු බව නම් වූ පරතෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාර වන හෙයින් පාරමි තුයි මෙහි පාරමි හෙවත් මෙත්තා පාරමි නම්.

එ අතරින් ම "තා" ප්‍රත්‍යය වී මෙන් මෙහි පාරමිතා හෙවත් මෙකතා පාරමිතායි සිද්ධයි.

මෙහි වනාහි දශ පාරමිතාවන් අතුරෙන් නව වන පාරමිය වේ. එසේ වුවත් පළමුවන සංඛ්‍යාවෙහි ලා එය ගිණිය යුතුය. මක්නිසා දයත්.- බෝසතාණන් වහන්සේගේ සියලු බුදුකුරු දහම් පුරන්තට මෙහි පෙරදැරි වන හෙයිනි. අප බෝසතාණන් වහන්සේ සුමේධ තාපස කල අතට පත් නිවන් හැරපියා සසර වැදූ අපමණ දුක් විඳිමින් පාරමි ආදී බුද්ධ කාරක ධර්ම පුරුදු කරන ලද්දේ සියලු සත්‍වයන් කෙරෙහි පැවැත්තාවූ සම මෙහි නිසාය. මේ මෙහි බ්‍රහ්මයන්ගේ හෙවත් ශ්‍රේෂ්ඨයන්ගේ කල් යැවීමක් හෙයිනි බ්‍රහ්ම විහාර යයි ද කියනු ලැබේ.

උසස් පහත් වශයෙන් හෝ කළු සුදු වශයෙන් හෝ සිංහල, දෙමළ, ඉංග්ලීසි ආදී ජාති වශයෙන් හෝ, බෞද්ධ, හින්දු, ක්‍රිස්තියානි ආදී ආගම් වශයෙන් හෝ මිනිස් කිරිසන් ආදී වශයෙන් හෝ කිසි විශේෂයක් නොමැතිව හැම සතුන් කෙරෙහි ප්‍රමාණ රහිතව පැවැත් විය යුතු හෙයිනි අප්‍රමාණය ධර්ම යයි ද කියනු ලැබේ. පරමාතී වශයෙන් මෙහි අදේස වෙතසිකයට ඇතුළත් වේ.

මෙහි පාරමිතාව ගේ ලක්ෂණාදීහු කවරහ යත්?

මෙහි ලක්ෂණාදිය:-

මෙහි පාරමිතා තොමෝ සියලු සත්‍වයන් කෙරෙහි හිතාකාර පැවැත්ම ලක්ෂණ(=සාමාන්‍ය ස්වභාවය) කොට ඇත්තී ය. යහපත ළඟට එළවීම නොහොත් ක්‍රෝධය නැති කිරීම රස (=කෘතය) කොට ඇත්තීය. සෞම්‍ය භාවය පවිත්‍ර පට්ඨාන(=වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය. තමන් කෙරෙහි සත්‍වයන් ගේ මනාප බව දැක්ම පද්ධිතාන (=ඉතාම ළංව තිබිය යුතු හේතුව) කොට ඇත්තීය.

මෙන් වඩන බෝසත් හු සියලු සත්වයන් ගේ යහපතට හා දියුණු වට කැමැති වන ස්වභාවය ඇත්තහු වෙති. අනුන් ගේ යහපත තමන්ගේ යහපත මෙන් සලකති.

නිකොරම ඔවුන්ට වැඩක් ම කැමැති වෙති. මිතුරාට මෙන් සතුරාට ද වැඩ සලසති. කිසිවකු තමන්ගේ සතුරකු වශයෙන් නොසලකති. එසේ නම් කිසිවකුට හානියක් විපතක් සිදුවේවයි. මොහොතකටවත් ඔවුන් නො සිතන බව කීම වුවමනා නොකෙරේ. තමන්හට විපත් කළ අයට පවා හිත වැඩ පිණිස යමක් කිරීමට ප්‍රස්තාවයක් ඇතිවුවහොත් පළිගැනීමට නො ගොස් මෙහි සිතම උපදවා ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් එසේ කෙරෙති. මෙහි උපදවා පරහට වැඩ සැලසීමේදී වණිභේද, කුලභේද, ජාති භේද, සමය (=ආගම්) භේද ආදී කිසිවක් ඉදිරිපත් නොකර ගනිති. මෙන් සිත පැතිරීමෙහිදී නෑ නොනෑ වශයෙන් හෝ සතුරු මිතුරු වශයෙන් හෝ වෙනසක් නොම කෙරෙති. අප බුදුහු තමන් මරනට තැන් කළ දෙවිදත් තෙරුන් කෙරෙහි ද, සොර දෙටු මිනී මරු අහල් මල් කෙරෙහි ද, තමන් මරන ට ආ ධනපාල හස්තියා කෙරෙහිද, ප්‍රිය පුත්‍ර රාහුළ කුමාරයා කෙරෙහිද සම මෙහිසම වැඩුහු. තවද බෝසත් උතුමෝ සියලුම අන්‍ය ස්ත්‍රීන් මැණිවරුන් මෙන් ද, සහෝදරියන් මෙන් ද, දූන් මෙන් ද, අන්‍ය පුරුෂයන් පියවරුන් මෙන් ද, සහෝදරයන් මෙන් ද, පුතුන් මෙන් ද, සලකති. එසේ මෙහි සිත පෙරදැරි කොට සාච්භෞම සහෝදරත්වයෙන් කටහැකි සියලුම යහපත හැම දෙනහට කිරීමටත් යම්කිසි කරුණක් අරභයා උපදනා ක්‍රෝධය නැති කිරීමටත් ඔවුහු උතසාහ දරති. එසේ කෝපයට සිත වහල් නොකොට මෙහි ම පුරුදු කරන බෝසතුන්ගේ සෞම්‍ය භාවය ගැන විස්තර කිරීම වුවමනා නො කෙරේ. ක්‍රෝධ කරන අය දක්නට දුෂ්කර වූ පුයඹීමෙන් වණ්ඩයහ. මෙක් වඩන අය දක්නට ප්‍රිය වූ වන්දයා මෙන් සෞම්‍යහ. ප්‍රිය ශීල ඔවුන්ගේ

මුහුණ දැක්මෙන් ම සතුට උපදී. ඔවුන් ළඟ විසීම ගැන කියනුම කීම? රාහුළ කුමාර තෙමේ සත් හැවිරිදි කල පිය සන්තක ධනය ඉල්ව මින් බුදු පියාණන් හා යන්නේ "මහණ තුඹ වහන්සේගේ ඡායාව ද සුව ඵලවන්තිය" යි මොළොක් බස් දෙවී. උන්වහන්සේ ගේ මෙත්‍රීය කරණ කොට ගෙන ලදරු කුමරු හට මෙවැනි අදහසෙක් ඇති විය.

මෙත්‍රීයගේ අනුසස් :-

මෙත්‍රීය වනාහි "පොදු ලොකයාහට හිත සුව ඵලවන අදහස වන බැවින් මුළු ලොවටම සෙත් සැලසීමක්ය. එහෙයින් ම මෙත්‍රී භාවනාව හව හෝග සම්පත් ගෙන දෙන පින් අතුරෙන් ඉතාම උසස් පින් බවත් යම්සේ මුළු තාරකා සමූහයාගේ ඵලිය සඳ ඵලියෙන් සොළොසින් කළාවක් වත් නොවටනේ ද එමෙන් ම දන් දීම ආදී සසර සැපත ඵලවන අනෙක් සියලු ම පින් මෙත්‍රී භාවනාවගේ සොළොසින් කළාව පමණක් නො අගනා බවත් ශ්‍රී මුඛයෙන් වදරා තිබේ.

එයින් කිය ලොවැඩ සහරාවෙහිද.-

වෙත්වා සව් සත හැම කල් නිදු කී

පත්වා සැපතට බව දුක් වැළැ කී

යෙත්වා නිවනට සමගි ව මුනි කී

"මෙත්තො වන" නම් වැඩි පින් කමෙ කී

මෙත්‍රීයෙහි අනුසස් දක්වනු පිණිස දවසක් තථාගත යන් වහන්සේ හිඤ්ඤන් අමතා "අවිජරා සංඝාත මත්තමපි චේ හික්ඛවෙ හික්ඛු මෙත්තං චිත්තං ආසේවති. අයං චූච්චති හික්ඛවෙ හික්ඛු අරිනතජ්ඣානො චිහරති, සඤ්ඤු සාසන කරෝ, මවාද පතිකරෝ, අමෝඝං රට්ඨ පිණ්ඩං භුඤ්ජති" යනුයෙන් "මහණෙනි ඉදින් යම් මහණෙක් අසුරු සනක් වත් මෙත් සිත වඩා නම්

ඔහු ධ්‍යානයෙන් පහ නුවූ වෙකච ම වාසය කෙරේ ය යි කියනු ලැබෙයි. ශාසනයන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනාව ලෙස පිළිපදින්නෙකුක් වේ. නොසිස් වූ සාරවත් ජීවිත ඇතියෙක් ව රටුන් විසින් පුදනු ලබන්නාවූ සිව් පසය ප්‍රයෝජනය ගැනීමට එපමණින් ම සුදුස්සෙකුක් වේ. " යයි වදාළසේක.

එපමණකුදු නොව මෙහි වඩන හික්කුන් හට යමෙක් සිව් පසයෙන් උපස්ථාන කෙරේ නම් ඒ දයකයා හට පින්ඵල නොගිණිය හැකි තරම් මහත් වන බව ද වදළසේක. දයකයාහට මෙසේ ඵල මහත් වන කල මෙහි වඩන මහණ හට කියනු ම කීම? එහෙයින් ම සුභුකි මහ කෙරහු දයක යන්නට පින් වැඩි කරනු පිණිස පිඬුසිභා දෙර සිටි කල අහර ගෙන එනතුරු මෙහි ධ්‍යාන සමාපත්තියට සමවැද එයින් නැඟී පිඬු පිළිගනිත්

තවද මෙන්තානිසංස සුත්‍රයෙහි දැක් වූ පරිදි මෙන් වඩන තැනැත්තේ (1) සුවසේ නිදයි.(2) සුවසේ නින්දෙන් නැගීටියි.(3) නපුරු සිහින නොදකියි. (4) මනුෂ්‍යයන්හට ප්‍රිය මනාප වෙයි.(5) අමනුෂ්‍යයන් හට ද ප්‍රිය මනාප වෙයි. (6) දෙව්වරුන් විසින් මනාකොට රැක බලා ගනු ලබයි. (7) ගිනිය -විෂය-ආයුධය-යන මෙයින් අනතුරක් නොවිදියි. (8) වහා සිත එකඟ වෙයි. (9) මුහුණේ පැහැපත් කම ඉතා පැහැදිලි වෙයි. (10) මරණාසන්නයෙහි සිහි මුළාවකට නො පැමිණ කාළක්‍රියා කෙරෙයි.(11) මේ අත්බවිහි ම රහත් නො වීනම් නො වරදවා ම බුහම ලෝකයෙහි උපදියි.

(මෙකී අන්තිම ආනිසංසය හැර සෙසු දස අනුසස් කාමාවචර පුච්භාග මෙහි යෙහි ද ඇත්තාහ. මෙහි විස්තර විශුඬි මාභීයෙන් බලා දත යුතු.)

මෙහි යෙහි බල ද බොහෝ ය.

මෙහි බල :-

මෙහි භාවනා කරනුවන් වසන ප්‍රදේශයන්හි කොට්ඨේන්ද්‍ර සයින් පිහිනවූ මුව පැටියන් දැක තමන් දරුවන් සෙයින් ප්‍රේමකොට කිරි පොවති. අවිචේන් තැවුණු සිරුර ඇති නාගයෝ තමන් හට සතුරු වූ මයුරයන් ගේ පිල් සෙවනට වැද සැතැපෙති. නයින්හට ගොදුරු වූ මීයෝ ඔවුන්ගේ දරණ ගැබ ඇවිද ක්‍රීඩා කෙරෙත්. ස්වභාවයෙන් ම ක්‍රෝධ සහගත සිත් ඇති වුවත් බල සම්පන්න මෙහි අදහස් තමන් නොදනුත් ම ඔවුනට වැදීමෙන් මෙබඳු වෙනසක් ඇති වන්නේ ය.

සිංහබාහු කුමාර තෙමේ තම පියා මරනට දෙවරක් තැත් කෙළේය. එහෙත් නොහැකි විය. සිය පුතු තමා හා ක්‍රීඩා කරන්නේය යි සිතා පිය තුමන් පුත් හට මෙහි කළ බැවින් එසේ මරණට නොහැකි විය. තෙවන වරද විදිනට තැත් කළ විට මේ තෙමේ මා මරනට තැත් කරන්නේ යයි සිතා ක්‍රෝධ සහගත සිත උපදවා ගත් කෙණෙහි ම ශරය වැදි මරුමුවට පත් විය

සාමාවතී ඇතුළු පත්සියයක් ස්ත්‍රීහු මාගන්දියාගේ පිපුනු බසින් කුපිත වූ උදේන රජු විසින් විදි ශරය මෙහිත් මැ පරාමුඛ කළහ. මසමාණවකාදී තෙතිසක් සත්පුරුෂයන් මරනට මගධ රජු විසින් යවන ලද වණ්ඩ හස්තී තෙමේ ඔවුන්ගේ මෙහි බලයෙන් දැමී සත්පුත් ව පාමුල වැද හොත්තේ ය.

අප තථාගතයන් වහන්සේ මෙහිත් මැ මර සෙනග පරදවා බුදු වූ සේක. නාලාගිරි ආදී ප්‍රවණ්ඩ හස්තීන් ද, තඤ්ජනඤ ආදී නාරජුන් ද, ආලවකාදී දුර්දාන්ත මහා යක්ෂයන් ද, අංගුලිමාල ආදී ගොර බිරම් මිනීමරු පල් හොරුන් ද මෙහිත් මැ දමනය කළ සේක.

එක් කලෙක අප බුදුහු සභුන් පිරිවරා කුසිනාරා නුවරට වැඩියහ. එකල මල්ල රජුන් ඔවුනොවුන් කලා කොට යමෙක් බුදුන් පිළිගැනීමට නොගියේ නම් ඔහුට පත්සියයක්, දඩ යයි නියම කර ගන්නා ලද්දේ ය. නියමය පරිදි රෝප නම් මල්ල රජු අවුත් තම මිත්‍ර ආනන්ද ස්ථවිරයන් සමග කලා කෙරෙමින් තමා පැමිණියේ බුදුනට ගරු කිරීම් සඳහා නො ව දඩයට බියෙනැ යි කීයේ ය. එය අසා නොසතුටු වූ ආනන්ද ස්ථවිර තෙමේ බුදුන් කරා පැමිණ “සවාමීනි රෝප මල්ල තෙමේ මහ බලැත්තෙක් ය. ඔහු ගාසනයෙහි පහදවනු මැනවැ” යි අයැද සිටියේ ය. එවිට බුදුහු අත්කිසිවක් නොකොට වැඩහුන් තැන ම සිටියාහු හුදු මෙන් සිත ඔහු කෙරෙහි පතුරුවා ගඳ කිළියට වැඩියහ. අහෝ මෙහි බලය කෙසේ ද යතහොත් වසු පැටියෙක් යම්සේ මව් එළඳෙන පසු පස්සේ දුටයි ද එමෙන් ම රෝප මල්ල තෙමේ බුදුහු කොහි වෙසෙත් ද, කොහි වෙසෙත් දැ යි බෙණෙමින් මෙන් බෙලෙන් අදිනු ලබමින් බුදුන් සොයමින් දිවැ ගොස් ගඳ කළියට වැද බුදුන් දැක බණ අසා නිවන් අවබෝධ කර ගත්තේ ය.

මෙසේ මෙහි වනාහි බලවත් ආයුධයෙකි. හැම සතුන් තමා කරා නැමිය හැකි අකුස්සෙකි. කෝපගිනි නිවන සිහිල් ජලයෙකි.. කිසිවකු විසිරිය නොදී සමගියෙන් එකට බඳනා රු හැනෙකි. සහෝදරත්වයෙන් ඔවුනොවුන් ගළපන යදම් වැලෙකි. මුව පැහැපත් කරන දිව්‍ය විලේපනයෙකි. ඇහ සුවඳ කරන දිව්‍ය සුගන්ධයෙකි. කය සුවපත් කරන දිව්‍ය ඖෂධයෙකි. සිරුර සිහිල් කරන අමාවතුරෙකි. බිය නැති කරවන උතුම් පිළිසරණෙකි. බඹලෝ යැමට කෙටි මහෙකි. . නිවන් මහ එළි කිරීමට අසහාය උපකාරයෙකි.

බෝසතුන් මෙහි පුරුදු කළ පරිදි :-

මෙකී මෙහි අප බෝසතාණන් වහන්සේ පිරු පරිදි ආශ්වසීය. වුල්ල ධම්මපාල ජාතක කල අප බෝසතාණෝ

රජ කුමරෙක් ව ඉතා ළදරුවියෙහි සිටිය දී පියරජනු විසින් අත් පා සිඳුවා පියා එයින් නොසතුටු ව මොහු හිස් සිඳ කඩු සිඳිත් පසුවට ඇත අහසට නගා ගෙන හිස මත්තෙහි කරකවා මස් ලියා සිව් දිසාවෙහි වගුරුවා යි වධකයාහට අණ කළ කලහි” ධම්මපාලය, දැන් මෙහි කිරීමට නොපට කලි නොප මරනට අණ කළ පිය රජු කෙරෙහි ද, නොපගේ මරණයට කණගාටු වන මෘදු මොළොක් මැණියන් කෙරෙහි ද මරණයට හිමි වූ නොප කෙරෙහි ද යන සතර දෙනා කෙරෙහිම සම මෙන් සිත වඩවූ” යි අවවාද කෙරෙමින් මෙහි ම වැඩුහ.

මේ ජාතකය “බුත්සරණණෙහි ” මට සිලිටු බසින් සංවේග උපදවන පරිදි ලියා තිබෙන බැවින් උපුටා මෙහි දක්වනු ලැබේ.

“ධම්පාල කුමාර ව මහාප්‍රතාප රජහට පුත් ව සත්මැසි ව කිරි සුවද හමන ස්වභාවයෙන් ම මහනෙල් මලකට බඳු වූ සුවද ඇති යහපත් ශ්‍රී මුඛයක් ඇති ව මහනෙල් මල් පෙති දෙකක් සේ දික් වූ නිල්පෙති වැටි හෙත්තාක් සේ ඉතා නිල් වූ ඇස් දෙකක් ඇති ව රත් පියුම් පෙත්තකට බඳු වූ සිවුමැලි රත්වත් පැහැ ඇති යහපත් රුවක් ලදහ. අන්ත: සුරයෙහි ඇත්තවූත් බලත් ඇසට රසඳුනක් බඳු වූ පුතුන් වැදූවෝ නම් වත්දා දෙව්හ. පුතුන් ලද්දේ නම් මහාප්‍රතාප රජුරුවෝ ය යි එක පැහැර තුඩ තුඩ කියැවූ හ. ඔවුන් වඩා ගෙන හොත්තා වූ ඒ දෙව් තමන් රජුරුවන් දැක නැගී නො සිටියා ය.

“ඒ රජ මෝ තොමෝ පුතුන් ලදිමි’ යි මානින් මා දැක නැගී නොසිටියා යයි කිසි තමාගේ මතුමාලට ගොසින් වධ කරන පුරුෂයාට එත්තට කිය.

"රජ තෙමේ මෙ තැනහි මට ධර්මපාලයා මුත් අනෙක් සතුරෙක් නැත. පුතුවන් වැදීමි යි මක් ව මා සේ වු රජකිහු නො හැදින හුන් තෙතින් නැහී නො සිටියාය. ෭9 මව හඩව හඩවා ඔහු සල්ව සල්වා මොබ ගෙනෙව" යි කීය.

"එකෙණෙහි එසේ කෙරෙමි යි නික්මිණි ල.

"බෝසතාණන් මැණියෝ ද 'රජහු කිපියා වැන්ත කුමකින් කුමක් වේ දේ හෝයි සිතා පුතණුවන් සනහ සනහා හොත්තෝය. එ ගොස් දෙවින් සිටි අතින් පැහැර පියා බෝසතාණන් දෙකකුල අල්වා ගෙන ඇද ගෙන මතැනක් හු ගෙන යන මල්දමක් සේ සිභාව බිම ගස ගසා සල්ව සල්වා ගෙන යේ ල.

"මැණියෝ ලෙහි පහළ අතින් පිට හෙලු හිස කේශයෙන් වැනෙමින් හඩමින් පසු පස්සෙහි යෙන් ල. අනේ පුතණු වනි රන්වන් කුමාරයෙනි සිවුමැලි සත්මැසි කුඩෙනි අන්තඃපුරයට ඇසක් වැනි රජගෙට ජීවිතයක් වැනි ස්වාමි දරුවාණෙනි මා වැනි කම්කිළියක බඩට කුමකට අවු ද,

මා එකලා කොට කොයි යවු ද, තොප කෙළේ කවර වරදෙක් ද, මා කළ වරදට තොප වධ විඳිනා පරිද්දෙන් කවර අකුසලයක් කලාදැ" යි යන ආදීන් හඩා යෙන් ල.

"ඉක්බිති වධ කරන තැනැත්තේ වල් යකක්හු අත හුණු කුකුළකු සේ පය අල්වා හිස බිම බලවා එල්වා ගෙන මේ දෝහියා ගෙනාමි යි කුමක් කෙරෙමි දැ ' යි කී ල.

"රජ 'කෙළෙ සොරා පොරොවින් දෙ අත දෙපය ඇනපි ය' යි නියෝග කෙළේ ල. එබස් ඇසු මැණියෝ සිටිය නොහි හඩා ගෙන බිම හී මා කළ වරදට මා අත් පා කපව මපුතණු වන් හැරපියව යි බිම පෙරළි පෙරළි හඩත් ල. බෝසතාණෝ ඒ දම් ගෙඩියෙහි හිස තබා ගෙන හෙව සත් මැසි ව සිට මෙසේ සිතත්ල 'අද මා මෙන් සිත මුදුන්පත් කරන දවසෙක් ම වන,

මම ඉදින් අත් පා කපව යි යනමේ රජු කෙරෙහිද ඔහු කළ නියෝගයෙන් කපන මේ පුරුෂයා කෙරෙහි ද මා කෙරෙහි කළ සෙනෙහසෙන් අධන මැණියන් කෙරෙහි ද මේ වධ විඳිනා මා කෙරෙහි ද සම සිත් නොවීම් නම් බෝමැඩ ව්‍යාසනයෙහි වැඩ හිඳ මාර පරාජය කොට සවාසනා කෙලෙසුන් නසා බුදුවිය නො හෙමි. එසේ කල්හි මෙ සසර මහ දුක් විඳිනා සත්වයා කා මුහුණ බලා ගැලවෙද් ද ඔවුනට පිටිවහල් වන්නෝ කවුරු ද එසේ හෙයින් මේ ඇස මෙහිත් තෙමා මේ රජහු මුහුණත් මේ වධ කරන තැනැත්තහු මුහුණත් මා මැණියන් මුහුණත් සමසිත් ව මා විසින් බැලිය යුතු ය. අත පය නො කැපුවත් මා ලෙහි මෙත් සිතට බණ්ඩයෙක් වී නම් එවිට ම මාගේ දිවි ගියා හා සමාන ය. අත් පා කැපුව ද සියලහ සුණු විසිණු කොට තල ඇට සා කපා දැමුව ද මාගේ මෙත් සිතට හානියක් නොවේ නම් බුදු රජය යෙහෙන් ගෙන මා සරණ ගිය මුළු ලොව යෙහෙන් ගලවා අමාමහ නිවන්හි ලමී යි මට සෙනෙහසෙන් අධන මැණියනට වඩා මා අත් පා කප්පවන මපියාණෝ ම මා ලවා තමන් කෙරෙහි මෙත් පතුරුවා බුදු රජය ගෙන දෙන හෙයින් මට සිත් ඇත්තෝ නම් වෙති'. අත් පා කපන්නට තභාගත් සත් රුවන් කෙණ්ඩියක් සේ සතුටු ව බල බලා නිවී සැනැහී හොත් ල. ඒ වධ කරන පුරුෂයා මහනෙල් මල් පෙනී සේ අත් පා කපා හරි ල, කැපු කැපු අත් පා ලෙහි ලාගෙන මැණියෝ හඩා අත් පා කැපු බැවින් 'මේ කොට පුතණුවනුද වැඳ ගෙන හෙව ඉල්වත් ල. රජ 'සැබව නොප දරුවන් ලදුම් හ යි අප දැක නැගී නොසිටි යනට පුතුන් පාවා දෙමිහ යි' කිපී පොරොචින් තෙලෙ සොරු හිස කපව යි කී ක ල, එබස් ඇසු බෝසතාණෝ කපාපු, අත් පා යෙන් වැහෙන ලෙහෙයෙන් රැඳී පියා හෙව හිස කපවයි යන බස් අසා 'මා කළ අකුසලින් මට මේ නියා දෙයක් වු බව මුත් මපියාණන්ගේ වරදෙක් නැත. එ හෙයින් මට වධ කරවන මේ මාගේ පියාණෝ වධ කරන

පුරුෂයා ත් මාගේ අත් පා තුරුල්ලෙහි ලාගෙන හඩන මේ මාගේ මැණියෝත් මෙයින් පිටත් හැම සත්හු ත් නිදුක් වෙත්ව යි නිරෝග වෙත්ව යි සුවපත් වෙත්ව යි. මම ද මේ කළ මෙක්‍රියෙහි අනුසසින් මට වධ කරවන පියාණන් ඇතුළු වූ සියලු සතුන් අමාමහ නිවන්හි ලිය හෙමිව යි මෙසේ වූ දුකෙක් සියලු සතුන්හට නො වේව' යි සිතා හොච්ක් ල. ඔවුන් හොත්තවුන් හිස් පොරොච්ත් පැහැර එකැනැම කපා හැර පී ල. කපන හිස දුටු මැණියෝ ද ලය පැළී හුන්න. ඒ අධර්මිෂ්ඨ රජහු ද මහ පොළොව සල්ව සල්වා ගැලූ පී ලූ."

ජද්දනක ජාතක කල ඇත් රජ ව විස පෙවු භීයෙන් විද මරනට තැත් කළ වැද්ද කෙරෙහි ද මෙන් සිත උපදවා මිහිරි තෙපුලෙන් සබඳ මට කුමට වද කෙලෙහිදැ? යි පිළිවිස කාරණය දැන සිය අතින් ම සරස් විහිදෙන දළ කඩා දුන්න.

සංඛපාල ජාතක කල නා රද ව ඉපිද හුලින් ඇත සැකින් කොටා කටු වේවැලින් අවුණා නාශය විද රහන ලා සොළොස් දෙනකු විසින් අට තඩ්ඟෙකින් බැඳ ගෙන යන කල්හි ද බැලු බැල්මෙන් පමණක් ඒ හැම දෙන හලු කරන්නට සමත් වූ වාහු නමුදු මෙක්‍රිය ම පුරුදු කළහ.

මහා කපි ජාතක කල වදුරු ව ඉපිද නරාවලක හුණු මිනිසකු ගොඩ නඟා ගෙන උකුළේ හිස තබා වැද හෝනා කල්හි ඔහු විසින් හිස පළන ලදුව ද මෙලෙක් තෙපුලෙන් ම ඔහුට කපා කොට බිඳු මාත්‍රයකුදු කෝපයට නො පැමිණ මෙක්‍රිය ම වැඩුහ.

නිග්‍රෝධමීග ජාතක කල මුව රජ ව ඉපිද බඩදරු මුවැන්තියක කෙරෙහි මෙන් සිත් උපදවා සිය දිවි පුදන්නට කැමැති වූහ.

සරහමිඟ ජාතක කල තමන් මරනට ආ බරණැස් රජු ප්‍රපාතයෙක්හි වැටී දුකට පත් නියාව දැක ඔහු කෙරෙහි දු මෙහි උපදවා ගොඩට ගෙන තමාගේ පිට මත්තෙහි හිඳුවා මාගීයට පැමිණූ වුහ.

මේසා මහත් අනුසස් ඇති මහතුන්ගේ උසස් ගුණ ධර්ම යක් වූ මෙහිස සියලු දෙනා ම ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් පුරුදු කටයුතු යි. මෙහි නැති තැනැත්තේ ප්‍රේමය නොමැති මවක වැනිය. යම් සේ මැණි කෙනෙක් තමාගේ දිවි මෙන් ස්වකීය පුත්‍රයා රකිත් ද එමෙන් ම මෙහි සිත සියලු සත්වයන් කෙරෙහි ම සම ව පැතිරී විය යුතු යි. මුහුදින් වෙන් වූ ජල බිත්දු නැවැත මුහුදට වත් කල සියලු ම වතුර ඒකිභූත වී මහ මුහුද යන සංඛ්‍යාවට යෙත් ද එමෙන් ම මහ මුහුද නමැති සත්ව සමූහයෙහි ඒකිභූත වූ ජල බිත්දු මෙන් අප සැලැකිය යුතු යි. මෙහි කරන තැනැත්තේ කිසිවකුට ද හය නො වෙයි. කිසිවෙක් ඔහුට ද හය නො වෙයි. මෙහි කරනුවනට යමෙක් ක්‍රෝධ කෙරේ නම් ඒ උඩු සුළඟට දැමූ රජස් මෙන් ඒ ක්‍රෝධ සිතිවිල්ල පෙරළා ඔහු කරාම එන්නේ ය. එහෙයින් මෙලොව වසන ටික කාලය තුළ ඊර්ෂ්‍යා ක්‍රෝධාදියෙන් වෙන් වී හැම සතුන් කෙරෙහි මෙහිස උපදවමින් සියලු දෙනා තමන්ගේ සහෝදර සහෝදරියන් මෙන් සිතිය යුතු යි. එසේ සිතීමට වඩා ප්‍රීති එළවන අදහසෙක් නැතැ යි කිය යුතු ය. එවැනි උතුම් අදහසෙක් තම සිත තුළ උපදවා ගත හැකි නම් ඔවු නොවුන්ගේ පමා දෙස් ඉවසන්නට ද පුළුවන් වේ.

අපගේ මේ මෙහිස මිනිස්නට පමණක් නො ව කුරු කුහුඹුවන් දක්වා සියලු ම අසරණ නිරිසන් වර්ගයාට ක් දැක්විය යුතු යි. බුඩ ධර්මයෙහි උගන්වන මෙහිස කෙසේ ද 'යතහොත් සතුන් මැරීම හා සතුන් මරනට අනුබල දීම ක් වලක්වා එයින් නො නැවැතී පොළොව කැණීම පවා හිඤ්ඤන් හට තහනම් කර

කිබ්බි. උසස් ලෙස මෛත්‍රීය පුරුදු කරන හික්කුන්හට නම් සතුන් සිටිතො වතුර නො පෙරා බීමට වත් අවසරයක් නැත. මෙසේ බුද්ධාගමයෙහි පෙනෙන මෛත්‍රීයට කිසි විශේෂයක් වත් සීමාවක් වත් නැත්තේ ය. සතුරාට වේවා මිතුරාට වේවා මධ්‍යස්ථයාට වේවා තමහට වේවා සම මෛත්‍රීය පැතිරවිය යුතු ය.

මෛත්‍රී වඩනපිළිවෙළ :-

මෛත්‍රීය කෙසේ වැඩිය යුතු දැ යි ද මෙහි කිය යුතු බැවින් හේ කොටින් මෙහි දක්වනු ලැබේ. විස්තර විශුධී මාගීයෙන් බලා දත යුතු.

බුද්ධ ධර්මයේ හැටියට පළමු කොට තමහට "මම සුව පත් වෙමිවා" "නිදුක් වෙමිවා" "නිරෝග වෙමිවා" යන ආදී වශයෙන් හෝ "අහං අවෙරෝ හොමි, අඛ්‍යාපජ්ඣෙධි හෝමි, අනීසෝ හෝමි, සුඛි අත්තානං පරිහරාමි" යනු යෙන් "මම වෛර නැති වෙමිවා, නිරෝග වෙමිවා, නිදුක් වෙමිවා, සුවපත් වූයේ තමා පරිහරණය කෙරෙමිවා" යි මෙන් වැඩිය යුතුයි. මෙසේ මෙන් වඩනවිට මම කෙසේ සුව පත් වෙමිද, නිදුක් වෙමිද, නිරෝග වෙමි දැ යි නොයෙක් නොයෙක් පරිද්දෙන් කල්පනා කට යුතු යි. මෙසේ තමහට මෙන් වඩා මෛත්‍රීය පිළිබඳ හැඟීමක් ඇති වූ කල්හි තමන් කැමැති මෛත්‍රීය තමාගේ හිතවතකු සිත් ඉදිරියෙහි තබා ගෙන ඔහුට ද යටකී පරිද්දෙන් වැඩිය යුතු යි. තමහට මෙන් වඩා පුහුණුව බැවින් මෙය අමාරු කරුණක් නො වේ. තමාගේ මෛත්‍රී අදහස් කරණ කොට ගෙන හෙ තෙමේ නොදැනුවත් ම සුවපත් වන්නේ ය. මේ නයින් තමාගේ ගුරුවර ආදී හිතවතුනට මෙන් වඩා පුහුණුවූ කල මිතුරකුට මෙන් වැඩිය යුතු යි. ඉක්බිති සතුරකු ඇතිවුව හොත් ඔහුට ද පෙර සේ ම මෙන් වැඩිය යුතු යි. නියම බෝසත් සිරිතැති උතුමෝ කිසිවකු තමාගේ සතුරකු මෙන් නොසලකන්නාහ යි කිය යුතු යි. මෙසේ

තෙමේ ය, හිත වතා ය, මධ්‍යස්ථයා ය, සතුරා ය යන මේ සතර දෙනාට මෙක් වඩා පසු ව සියලු දෙනාට ම සම ව මෙක් වැඩිය හැකි වේ.

“සබ්බසත්තා භවත්තු සුඛිතත්තා” යනුයෙන් සියලු සත්වයෝ සුවපත් වූ සිත් ඇත්තෝ වෙත් වා යන ආදී වශයෙන් හෝ සබ්බසත්තා සුඛි හොත්තු, යනුයෙන් සියලු සත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා යන ආදී වශයෙන් සීමාවක් නො කොට හැම දෙනා කෙරෙහි මෙක් වැඩි ම ද කටහැකිය. සිතීමෙන් පමණක් නො ව වචනයෙන් ද, ක්‍රියාවෙන් ද මෛත්‍රීය දැක්විය යුතුය.

මෛත්‍රී පාරමිතාව ද සෙසු පාරමීන් මෙන් පාරමී, උප පාරමී, පරමාණථි පාරමී වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍ර දරාදීන් හා ධන ධාන්‍යදිය තසත්තාවූ සත්වයන් කෙරෙහි ද පවත්නා අව්‍යාපාදය හෙවත් සෙත් සුව ඵලවන අදහස මෛත්‍රී පාරමී නම්. ඇස්, කන්, නැහැ, අත් පා ආදී ශරීරාවයවයන් තසත්තා වූ සතුන් කෙරෙහිදු පවත්නා අව්‍යාපාදය මෛත්‍රී උප පාරමී නම්. ස්වකිය ජීවිතය පවා තසත්තා වූ සත්වයන් කෙරෙහි පවත්නා අව්‍යාපාදය මෛත්‍රී පරමාණථි පාරමී නම්.

උන්වහන්සේ එකරාජ, සාම පණ්ඩිත ආදී කාලයන්හි මෛත්‍රී පරමාණථි පාරමිය පිරුසේක

.සාම ජාතකය :-

එක් සමයෙක් හි අප බෝසතාණෝ වැදි කුල යෙක්හි සුවණණෝසාම නමින් ඉපිද අත්‍ය දෙමව් පියනට උපස්ථාන කෙරෙමින් හැම සතුන් කෙරෙහි මෛත්‍රී උපදවා වන මෘගයන් හා මිතුරු ව හිමාලය පුද්ගලයෙහි වූසුහ. බෝසතුන් ගේ මෙක් බලයෙන් වනගත සිව්පාවෝ ද ඔවුනොවුන්හට ප්‍රිය කෙරෙමින් වූසුහ.

දිනක් බෝසතාණෝ මුවන් දෙදෙනකු පිට මකුයෙහි කළය තබා පැන් ගෙනෙනු පිණිස විලට ගියහ. එකල පිලියක්ක නම් බරණැස් රජ තෙමේ මුව දඩයමෙහි ගියේ සාම කුමරුන් හා මුවන් දැක විස්මිතව සම්පයට ගොස් විතාලහොත් කුමරා පැන දුව යි යන බියෙන් දුච්ච කොට තතු දැන ගන්නමෝ යි සිතා බෝසතුන් නහා හැඳ පෙරෙව් පැන් කළය වම් උරයෙහි තැබූ කෙණෙහි ම විස පූ හීයෙන් දකුණු පසට විදී. ශරය වම් පසින් නික්මිණ.

බියපත් මුවගණ තෙමේ පලා ගියේ ය. හැම සතුන් කෙරෙහි සම මෙන් සිතැති සංසුන් බෝසතාණෝ කිසි ම කෝපයකට නොපැමිණ මුවෙන් ලේ වගුරුවා "කිසිවෙක් මට වෙර නො කෙරෙයි. කිසිවකු කෙරෙහි මාගේ ද වෙර යෙක් නැත්තේ ය. කවරෙක් මට විදිමේ දැ " යි කියමින් පැන් කළය බහා තබා දෙමාපියන් වසනා දෙසට හිස දමා බිම වැද හොත්තේ ය.

බෝසතුන්ගේ මුදු මෙලෙක් වදනින් හුණු වූ සිත් ඇති බරණැස් රජ තෙමේ වහා සම්පයට දිව අවුත් කථා කොට කරුණු විමසා දැන සාම කුමරුන්ගේ දෙමාපියන් සම්පයට ගොස් සිදු වූ විපත සැල කෙළේ ය.

ඉක්බිති ශෝකයට පත් මවු පිය දෙදෙන එහි පැමිණ නොයෙක් ලෙසින් හඬා ශරීරයෙහි උණුසුම පවත්නා බැවින් විෂ වේගයෙන් විසංඤ බවට පැමිණියේ යයි සිතා විෂ නැති වනු පිණිස තම පින් සිහි කොට දෙමවුපියෝ ද, එකෙණෙහි ම සාම කුමරුවෝ සුවපත් ව නිරෝග ව නැගී සිටියහ. අඤ මවුපියන්ගේ ඇස් ද පහළ වූහ. රජතුමා ද සාම කුමරුන් ගේ අවවාද පිළිගෙන නගරයට ගොස් පින් දහම් කොට දෙව් ලොව ගියේ ය.

තමන් වහන්සේ සාම ජාතක කල දැක් වූ ඒ මේ මෙහි ප්‍රකාශ කරනු පිණිස බුද්ධත්වයට පැමිණ මෙසේ වදාළහ..-

“න මං කෝටි උත්තසනි-

න පි'හං හයෝමී කස්සපි

මෙත්තා බලේනු පඤ්ඤො-

රමාමී පචනේ තද.”

කිසිවෙක් මා දැක නැති නොගනි යි. මම ද කිසිවකුට ත් නො බමි. මෙහි බලයෙන් රුකුල් ලද සිත් ඇත්තෙමි එදා මහ වෙනෙහි සිත් ඇලුවිමි.

කිසිවෙක් මා දැක නො ම බ යි දනි	මි
එලෙස මම ත් කිසි වකුට ත් නො බ	මි
මෙත් බලයෙන් ලද රුකුලින් යුතු වෙ	මි
මෙලෙස එ කලැ මහවෙනෙ සිත් අලව	මි

මෙහි පාරමිතාව පිළිබඳ ව නිග්‍රෝධමිග (12), උරග(154), නකුල(165), අරක(169),,, ඒකරාජ(303), චුල්ලධම්මපාල(358), චුල්ලබෝධි(443), කණ්ණිපායන(444), සරහමිග(483), මහාකපි(5516), සංඛපාල(524), සාම පණ්ඩිත(540), භූරිදත්ත(543), ආදි ජාතක බැලිය යුතුයි.

උපේක්ෂා පාරමිතාව

කරුණායෙන් හා මෙලෝ පරලෝ වැඩ සලසන මග සලකා ගැනීමෙහි දක්ෂ වූ තුවණ නම් වූ උපාය කෞශල්‍යයෙන් රක්තා ලැබූ සෙන්භ වශයෙන් පක්ෂපාතී වීම ය, ක්‍රොධ වශයෙන් විරුද්ධ වීම ය යන දෙක බැහැර කරන්නා වූ කැමැති වූ ද නොකැමැති වූ ද සත්‍ව සංස්කාරයන් විෂයයෙහි සම පැවැත්ම "උපේක්ෂා පාරමිතා" හෙවත් "උපෙක්ඛා පාරමි" නම්.

උපෙක්ඛා යනු උප පුඵ ඉක්බ ධාතුවන් සිඬවූ පාලි ශබ්දයෙකි. එය ම සංසක්ක භාෂා යෙන් උපේක්ෂාය යි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. යුක්ති වශයෙන් බැලීම හෙවත් පක්ෂපාතී වීමක් හෝ විරුධ වීමක් නොමැති ව බැලීම යන අර්ථයි. උපේක්ෂාව ම තමහට කැමැති වූ සමෝධි හෙවත් බුදු බව නම් වූ පරතෙරට යෑමට අතිශයෙන් උපකාර වන හෙයින් පාරමි නු යි උපේක්ෂා පාරමි හෙවත් උපෙක්ඛා පාරමි නම්. ඒ අර්ථයෙහි ම "තා" ප්‍රත්‍යය විමෙන් උපේක්ෂා පාරමිතා හෙවත් උපෙක්ඛා පාරමිතා යි සිද්ධ යි.

උපේක්ෂාව වනාහි පාරමිතා අතුරෙන් දස වන අන්තිම පාරමිය වේ. ස්වකීය. සන්තානයෙහි අවශ්‍යයෙන් ම පිහිටා ගත යුතු වූ ද පුරුදු කිරීමට ඉතා අමාරු වූ ද විශිෂ්ට ගුණ ධර්මයෙකි.. සාමාන්‍ය සංඛ්‍යායෙන් නභා මහෝත්තම භාවයට පමුණුවන්නා වූ උසස් දහමෙකි. අභීන් මාභීය ලැබීමට උපකාර වන්නා වූ සජ්ඣ ඛේරධ්‍යංග ධර්මයන් ගෙන් ද එකෙකි. උපේක්ෂාව

බ්‍රහ්මයන්ගේ හෙවත් ශ්‍රේෂ්ඨයන්ගේ කල්යාණීමක් හෙයින් සතර "බ්‍රහ්මවිහාර" ධර්මයන් ගෙන් ද එකෙකි. මෙෙත්‍රිය මෙන් සියල්ලන් කෙරෙහි ප්‍රමාණ රහිත ව පැවැත් විය යුතු බැවින් "අප්‍රාමාණ්‍ය ධර්මය " යි ද කියනු ලැබේ.

ලෙෂණාදීහු :-

උපේක්‍ෂා පාරමිතාවගේ ලෙෂණාදීහු කවරහ යත්.-

උපේක්‍ෂා පාරමිතා නොමෝ මධ්‍යස්ථාකාරයෙන් (මැද හත් අයුරින්) පැවැත්ම ලක්බණ (=සාමාන්‍ය සවභාවය) කොට අත්තීය. වෙනසක් නොතකා සම බව දැකීම රස (=කෘත්‍යය) කොට ඇත්තීය. පටිසය නම් වූ විරුද්ධ ව හැපීම හා අනුන්‍ය නම් වූ රාගය හෙවත් ඇලීම යන දෙක සං සිදීම පවිට්‍රපට්ඨාන(=වැටහෙන ආකාරය) කොට ඇත්තීය.

සියල්ලන් කම්ම ස්වකිය කොටඇති බව මෙනෙහි කිරීම පදවිධාන(ළං වම තිබිය යුතු කාරණය) කොට ඇත්තී ය.

උපෙක්‍ෂාව පුරුදු කරන බෝසත්හු මැදහත් බවිහි පිහිටන ස්වභාව ඇත්තාහු වෙති. මධ්‍යස්ථතාව ඔවුන්ගේ විශේෂ ගුණ ධර්මයෙකි. සතුරා කෙරෙහි ද, මිතුරා කෙරෙහි ද, කැමැති දෙය කෙරෙහි ද, අකමැති දෙය කෙරෙහි ද, ඔවුහු සම පැවැත්මක් දක්වති. සතුරා යි ඔහු හා විරුද්ධවීම හෝ මිතුරා යි ඔහු හා සෙනභ වශයෙන් පක්‍ෂපාතී වීම හෝ මහෝතතමයන්ගේ සවභාවය නොවේ. තමන්වහන්සේ මරනට තැත් කළ දෙවිදත් තෙරුන් කෙරෙහි ද, පිය පුත් රහල් කුමරු කෙරෙහි ද තථාගතයන් වහන්සේ සම සිතින් වුසුසේක.

යුක්තිය විසැදීමෙහි ද නිලතල දීමෙහි ද සතුරා කියා විරුද්ධ වීමක් හෝ මිතුරා කියා පක්‍ෂපාතී වීමක් හෝ බෝසත්හු නො කෙරෙති.

පෙර ලක්දිව වුසු එළාර නම් දෙමළ රජුගේ යුක්තිය විසැදීම මෙකී උපේක්ෂාවට නිදහීනයක් වශයෙන් දැකිවිය හැකිය. තම පුත්‍රයා අපරිස්සමින් වසු පැටවකු මැරූ නිසා මවු එළදෙනට යුක්තිය සිදු කර දීම පිණිස "ජීවිතයට ජීවිතය යි" කියා මධ්‍යස්ථ භාවයෙහි පිහිටා පුත් කුමරා මැරවී ල. පුතා කෙරෙහි පක්ෂපාති වීමක් නැති ව යුක්තිය ම සිදු කෙළේය . මෙය අපක්ෂපාතීත්වයට නිදසුනක් වුවත් ධර්මය හා නීතිය ඉක්මැ ගිය අනිධාවනයෙකි.

සතර අගනි :-

ආශායෙන් හෝ ක්‍රෝධයෙන් හෝ හයින් හෝ මෝහයෙන් හෝ කිසි අගතියකට නො ගොස් මැදහත් බවිහි ම පිහිටා සිටීම උපේක්ෂාවගේ ආනිසංසයෙකි. නිලයක් දීමේ දී සුදුස්සා සිටිය දී ඔහු හා විරුද්ධත්වයක් නිසා හෝ යම් කිසි කරුණක් නිසා ඔහුට නොදී පක්ෂ හඳුනා කෙරෙමින් නුසුදුසු මිතුරාට හෝ නෑයාට නිලය දීම උපේක්ෂා වඩන බෝසතුන්ගේ ස්වභාවය නො වේ. එසේ ම මිතුරකු හෝ සතුරකු වු පළියට නිලය ලැබීමට ඔහුගේ සුදුසුකම් නොතකා අන්‍ය නුසුදුසු කෙනෙකුනට ද දීම මධ්‍යස්ථ බෝසතුන්ගේ ස්වභාවය නො වේ.

ක්ෂත්‍රිය බ්‍රාහ්මණ කුලයනට අයත් පැවිදි උතුමන් ද අනුරුද්ධ, ආනන්ද ආදී සහ ලේ නෑ මහණුන් ද සිටිය දී ගිහි කල කපුවකු වු උපාලි ස්ථවිරයන්ට ම විනයයෙහි ප්‍රමුඛ ස්ථානය ත්‍යාගනයන් වහන්සේ දෙවා වදල සේක. මීට හේතු වූයේ උන්වහන්සේගේ උපේක්ෂා ගුණය ම වේ. උපේක්ෂා ගුණයෙහි හෙවත් මධ්‍යස්ථ භාවයෙහි ම පිහිටි තැනැත්තෝ අගනි විරහිත ව කරාදියක් මෙන් සම ව පිහිටා යුක්තිය ම ගරු කරන නියම විනිශ්චය කරුවෝ වෙත්.

අජටලෝක ධර්ම :-

තවද බෝසත් උතුමෝ අජටලෝක ධර්ම යන්හි කිසි සැලීමක් නොමැති ව ගත බොල් පච්ඡයක් මෙන් නිශ්චල ව සිටිති. ලාභයක් ලැබුණු විට එහි ලොල් බවක් හෝ අලාභයක් හානියක් වූ විට කණස්සලු විමක් නො දක්වති. ලාභයෙහි දී ලොල් බවක් ඇතිවීම ලෝක ස්වභාවයෙකි. එමෙන් ම අලාභයෙහි දී කණස්සලු විමක් ලෝක ස්වභාවයෙකි. එහෙත් උපේක්ෂා ගුණය මෙතෙහි කෙරෙමින් ලෝක ස්වභාවය ඉක්මවා ලාභයෙහි ලොල් නො වුව හොත් අලාභ යෙහි දී කණස්සලු නොවී සිටීමට ද හැකි වන්නේ ය. ජීවිත යාත්‍රායෙහි දී රථ රොදය මෙන් කරකැවෙන්නා වූ ලාභ අලාභ දෙකට ම සියලු දෙනා ටම මුණ පාන්නට සිදු වේ. ලාභය ළඟම අලාභය වන්නේ ය. අලාභය ළඟම ලාභය ද වන්නේ ය. එබැවින් එකී හැම අවස්ථාවන්හිදී ම කිසි වෙනසක් ඇති නො කොට මැදහත් බවිහි ම පිහිටා "විය යුක්ත විය" යි සිතුව හොත් පහසුවෙන් ජීවිත යාත්‍රාව පැවැත්විය හැකිය. ලාභයෙහි දී වෙනස් වුව හොත් අලාභයෙහි දී වෙනස් වීම නියත ය.

එමෙන් ම යස- අයස දෙකිනි ද, නින්ද-පැසැසුම් දෙකිනි ද, සුව -දුක් දෙකිනි ද, මහ පොළොව මෙන් කම්පිත නොවී උපේක්ෂාවෙන් යුක්ත ව විසීම බෝසත් සිරිත යි. හැම කාලයෙහි ම තමහට සුයභීලෝකයෙන් ප්‍රීතිමත් ව විසීමට ප්‍රයත්නය නො ලැබෙයි. අඳුරෙහි විසීමට ද සිදුවන්නේ ය. එමෙන් ම ජීවත් වන කාලය තුළ බුදු පසේ බුදු රහතන් ඇතුළු සියලු දෙනහට ම ලෝක ධර්මයනට මුණ පාන්නට සිදු වීම ආශාවයභීයක් නො වේ. එවැනි අවස්ථාවන්හි දී නොසැලි සිටීමට අපට පිහිට වන එකම දෙවියා නම් තම තමන් තුළ උපදවා ගත් උපේක්ෂා ධර්මය හෙවත් මධ්‍යසථ ගුණය යි.

අප බෝසත් කුමා කණහදිපායන කල කිසි වරදක් නොකොට රජුන් විසින් උලු තැබිබවු කල්හි ද තමාගේ කමිය ගැන සිහි කෙරෙමින් උපේක්ෂා ගුණයෙහි ම පිහිටියේ ය.

අනනු සෝචිය ජාතක කල තම රූපවත් ප්‍රිය භායඝීවත් මල කල්හි ද කිසි ශෝකයකට නො පැමිණ "හිජ්ජන ධම්මං හිජ්ජති, සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා" යනුයෙන් "බිඳෙන සුලු දෙය බිඳේ. සියලුම සංසකාරයෝ අනිත්‍යයහ" යි කියා උපේක්ෂා ව ම පුරුදු කෙළේ ය.

යමකු මල විට ද ශෝකය ඇතිවීම ලෝක ස්වභාව යෙකි. එවැනි අවස්ථාවන්හි දී එක්තරා ස්ත්‍රියක කී ගාථාව මෙනෙහි කිරීමෙන් උපේක්ෂාව ම පුරුදු කරගත හැකි වන්නේ ය.

තම එක ම ප්‍රිය පුත්‍රයා මල කල නොහඬන්නේ මන්දැ යි ප්‍රශ්න කළවිට ඕ තොමෝ මෙසේ කීවා ය.-

"අනබ්හිතෝ තතෝ ආග

අනනුඤ්ඤාතෝ ඉතෝ ගතෝ

යථා'ගතෝ තථාගතෝ

තඤ්ඤා පරිද්දෙනා."

කැඳවීමක් නැති ව පරලොචිත් මෙහි ආවේ ය. අනු දැනීමක් නොමැති ව මෙයින් පරලොච ගියේ ය. යම් සේ මෙහි ආවේ ද එසේ ම ගියේ ය. එබඳු කරුණෙ හි දී කිනම් හැඬීමක් ද යනු යි.

මරණයක් පැමිණි විට මේ ගාථාව හෝ පටාචාරාවගේ හා කිසාගොතමියගේ කථාව සිහිකොට උපේක්ෂාව පුරුදු කළ හැකි ය.

අප බුදු පියාණන් පමණ ලාභ-කීර්ති-ප්‍රශංසා- සම්පත්ති ආදිය ලැබූ උතුමෙක් තුන් ලෙවිහි ම නැතැ යි කිය යුතු ය. එමෙන් ම උන්වහන්සේ පමණ දුක් නිදි ගැරහුම් ආදිය ලැබූ අන් කිසිවෙක් ද ලෝකයෙහි නැතැ යි කිය යුතු ය. එහෙත් ඒ හැම අවසථාවන්හිදී ම උපේක්ෂාව ම පුරුදු කෙරෙමින් මැදහත් බවිහි ම පිහිටි සේක.

මුව නො සැහෙන තරම් බැණුම් ද, කිව නො හැකි තරම් ගැරහුම් ද, විදිය නො හැකි තරම් දුක් ද, එලෙසම අපමණ ගුණ වැණුම් ද, පුජා සත්කාර වැනන මානනාදිය ද, උන්වහන්සේ ලැබූ සේක. පුණ්ණ දාසිය විසින් පිදු ලුණු නැති රොටිය ද, පඤ්චග්ගදයක බමුණන් විසින් පිළිගැන්වූ ඉඳුල් බත් ද, වෙරඤ්ජායෙහි වසන කල අසුන්ගේ ආහාරයක වූ යව ද, කිසි පිළිකුලක් නො කොට සම සිතින් ම වැළඳු සේක. මාගන්දියාගේ බැණුම් ද, විඤ්චාමානවිකාවගේ නිඤා ද, නිවුටන්ගේ අභුත වෝදනා ද, සම සිතින් ම ඉවසු සේක. සිංහපා වෙනෙහි සැඬ සිසිල් සුළඟින් පීඩිතව මුළු රාත්‍රියෙහි පරොස් බිම කොළ ඇතිරියෙහි මැදහත් සිතින් ම සැතපී හුන් සේක.

ප්‍රශංසාවක් ලැබුනු විට උඩගු නොවීම ද, නිඤ්චක් ලැබුණු විට අධොයභී නොවීම ද බෝසත් සිරිති. ඒ බව.-

“සෙලෝ යථා එකඟතෝ- වානේන න සමීරති

ඒවං නිඤ්ච පසංසාසු - න සමීඤ්ජන්ති පණ්ඩිතා.”

යනුයෙන් “යම්සේ ගත බොල් පච්චයක් සුළඟින් සෙල් විය නොහේ ද එමෙන් ම නිදි පැසසුම් දෙකිහි පණ්ඩිතයෝ කම්පිත නොවෙතැ” යි වදරන ලදී. සැපයෙහි නො ඇලීම ද, දුකෙහි අසතුටු නොවීම ද බෝසත් දහම් වදලේ මැනෝ.-

“සුඛේ පත්තේ න රජජාමී

උකේඛි හෝමී න උමීමනෝ” යි

මැදහත් ස්වභාවය මෙන් ම ඔවුහු සියල්ලන් සමසේ දක්නාහ. කිසිවකුට අවමන් නො කෙරෙති. උප්පතා කෙරෙහිත් පෝසතා කෙරෙහිත් හිතවතා කෙරෙහිත් අහිතවතා කෙරෙහිත් සම සිත උපදවා ගනිති. සමානාත්ම තාව ඔවුහු මොනවට පුරුදු කෙරෙති.

කැමැති දෙය ලත් කෙණෙහි අමුතු සතුටක් වත් නො කැමැති දෙය ලත් කෙණෙහි අමුතු අමනාපයයක් වත් නො දක්වති. ප්‍රිය දේ ද, අප්‍රිය දේ ද සම සිතින් අනුභව කෙරෙති ප්‍රිය දෙයට ආශාවක් හෝ අප්‍රිය දෙයට පිළිකුළක් හෝ නො කෙරෙති. හිතවතා තමන් දක්නට පැමිණිවිට විශේෂ ප්‍රීතියක් හෝ බැහැර යන විට කණගාටුවක් හෝ උපදවා නො ගනිති. වදරන ලද මැයි උදනගෙහි.-

“ආයන්තිං නා ‘ හිතඤ්ඤි

පක්කමන්තිං න යෝවතිං” යි

(එන්තිය දැක සතුටු නොවෙයි. යන්තිය දැක ශෝක නො කෙරෙයි.)

යම්සේ සිංහයෙක් ශබ්දයන්හි තැති නො ගනී ද වාතය දැලෙහි නො ඇලේ ද, පියුම් වතුර හා නො ඇලී පවතී ද, අගුණ බෙණෙනු ඇසීමෙහි ද උපේක්ෂක වෙත්. ලාභාදියට ද හිඳු නො වෙති. හිතවතුන් කෙරෙහි ද නො ඇලෙති.

අන් හට දුක් පැමිණි විට කණගාටු නො වෙති. සූප ලැබුණු විට ද යොම්නස් නො වෙති. එබඳු ප්‍රස්තාවයන්හි කටහැකි ආධාරයක් ඇතොත් එය කොට ඔවුහු කම්ය ස්වකීය කොට ඇත්තාහ යි සිතා උපේක්ෂාවෙන් යුක්ත ව වෙසෙති.

දශවිධ උපේක්‍ෂාව :-

උපේක්‍ෂා තොමෝ දස වැදැරුම් වන්නිය. එනම්.- 1 දශවිධ ඡළංගු පෙක්ඛා, 2 බ්‍රහ්ම විහාරු පෙක්ඛා, 3 බොජ්ඣංගපෙක්ඛා, 4 විරියු පෙක්ඛා, 5 සංඛාරුපෙක්ඛා, 6 වේදනානුපෙක්ඛා, 7 විපස්සනුපෙක්ඛා, 8 නත්‍රමජ්ඣන්තුවපෙක්ඛා, 9 ක්‍යානු පෙක්ඛා, 10 පාරිසුද්ධිපෙක්ඛා, යනු යි.

මෙහි විස්තර අත්පාලිනියෙන් හෝ විශුඬි මාභීයෙන් බලා දත යුතු යි. මේ දශ විධ උපේක්‍ෂාවන් අතුරෙන් උපේක්‍ෂා පාරමිතායෙන් අදහස් කරනු ලබන්නී පුච්චි භාග බ්‍රහ්ම විහාරුපෙක්ඛා නම්. බ්‍රහ්ම විහාරුපෙක්ඛා වඩා ධ්‍යාන ලැබීමට ප්‍රථම කොට මෙහි කරුණා මුදිතා තුණ වැඩිය යුතු නමුත් පුච්චි භාග වශයෙන් යට කී තුනින් වෙන් ව වුවත් වැඩිය හැකිය. පාරමිතාවන් ගෙන් බොහෝ සෙයින් කාමාවචර කුශලයෝ ගැනෙත්. එහෙයින් උපේක්‍ෂාවෙන් මෙහි අදහස් කරනු ලබන්නේ සියලුම මනුෂ්‍යයන් විසින් පුරුදු කටයුතු වූ උසස් මහාත්ම ගුණයෙකි.

මෙහි යට සුඛිත දුඛිත සත්‍වයෝ ද, කරුණාවට දුඛිත සත්‍වයෝ ද, මුදිතාවට සුඛිත සත්‍වයෝ ද අරමුණු වෙත්. උපේක්‍ෂාවට වනාහි හිත අහිත සත්‍වයෝ අරමුණු වෙත්. හිතවත් සත්‍වයන් කෙරෙහි රාග වශයෙන් ඇලීම ද, අහිතවත් සත්‍වයන් කෙරෙහි ද්වේෂ වශයෙන් කිපීම ද, අපට ඇති වන්නාහ. උපේක්‍ෂාවෙන් එබඳු හැඟීම් බැහැර කොට හිතාහිතයන් කෙරෙහි මැදහත් බව ඇති වන්නේ ය.

මෙහි යට වැඩීමට ක්‍රමයක් ඇත්තාක් මෙන් උපේක්‍ෂාව වැඩීමට ද ක්‍රමයක් ඇත්තේ ය. එනම් "සබ්බේ සත්තා කම්මස්සකා" යනුයෙන් සියලු සත්‍වයෝ කම්ම ස්වකීය කොට ඇත්තාහ යි සිතීමෙනි. අෂ්ටලොක ධර්මයන්ට තමන්ට හෝ අනුන්ට මුණ

පාත්තට සිදුවූ විට යට කී පරිදි මෙතෙහි කිරීමෙන් උපේක්‍ෂාව බොහෝ දුරට පුරුදු කට හැකි වේ.

මේ උපේක්‍ෂා නමැති ගුණ ධර්මය මේරු මේරු පමණට උසස් නම් ලබන්නේය. බුදු බව පතා මෙය පුරනු ලබන කල්හි "පාරමිතා" ය කියනු ලැබේ. එසේ නොව සාමාන්‍ය ගුණයක් මෙන් පුරනු ලබන කල්හි "ශිෂ්ටාචාර ධර්මයක්" වශයෙන් සලකනු ලැබේ. බඹලොව ඉපැදීම ටහෙකු වන පරිදි හෝ ධ්‍යාන වශයෙන් පුරනු ලබන කල්හි "බ්‍රහ්ම විහරණ" (=ඉතා උසස් කල් යැවීම) ය යි ද, යෝගීන්‍රගේ ප්‍රගුණවූ විදහීතා විචිත්ති ඒ ඒ ප්‍රස්තාවයෙහි ලැබෙන කල්හි "සංස්කාරොපේක්‍ෂා" යි ද, "විදහීනෝපේක්‍ෂා" යි ද, සෝවාන්, සෙදැගැමි, අනගැමි, රහත් යන ලොවුතුරා මහ ත්‍රවණින් වතුරාභී සත්‍යයන් අවබෝධ කරන කල්හි "බෝධ්‍යංග " ය යි ද රහතන් වහන්සේගේ සදෙර ට ඉෂ්ටා නිෂ්ට හෙවත් කැමැති අකැමැති අරමුණු හමු වූ කල්හි නො වෙනස් වී පිරිසිදු ස්වභාවයෙන් ම ජිනිටා සිටින බව දක්වන තැන්හි "ෂඩංගෝපේක්‍ෂා" ය යි ද නම් ලබන්නේ ය.

එ හෙයින් උපේක්‍ෂාව වනාහි සාමාන්‍ය ගුණධර්මයක් වශයෙන් පටන් ගෙන ලෝකෝත්තර තත්වයට පැමිණ විය හැකි ශ්‍රේෂ්ඨ ධර්මයක් වශයෙන් සැලකිය යුතු.

උපේක්‍ෂා පාරමිතා ව ද පාරමී, උප පාරමී, පරමාත්මී පාරමී වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ.

පුත්‍රදරාදීනට උපකාර වූ ද අනුපකාර වූ ද සත්‍ව සංස්කාරයන් විෂයයෙහි පැවැත්තාවූ මධ්‍යස්ථතාව හෙවත් මැදහත් බව උපේක්‍ෂා පාරමිතා නම්. සවකීය ශරීරාවයවයනට උපකාර වූ ද අනුපකාර වූ ද සත්‍ව සංසකාර විෂයෙහි පැවැත්තා වූ මධ්‍යස්ථතාව උපේක්‍ෂා උප පාරමිතා නම්. ස්වකීය ජීවිත යට පවා උපකාර වූ ද අනුපකාර වූ ද සත්‍ව සංසකාරයන් විෂයයෙහි පැවැත්තාවූ මධ්‍යස්ථතාව උපේක්‍ෂා පරමාත්මී පාරමිතා නම්.

අප බෝසතාණන් වහන්සේ මහා ලෝමහංස ජාතක කල උපේක්‍ෂා පරමාඝථී පාරමිය පිරු සේක.

එක් කලෙක අප බෝසතාණෝ උසස් පවුලෙක ලෝම හංස නමින් ඉපිද සියලු ශිල්ප යන් හි පරතෙරට පැ මිණ වසනුවෝ ගිහි ගෙහි දෙස් දැක අනිත්‍යතාව මෙනෙහි කෙරෙමින් පැවිදි වන්නට සිතූහ. ඉදින් පැවිදි වුව හොත් තමන්ගේ ගුණ මහිමය ප්‍රකටවී ලාභ සත්කාරාදිය ලැබේ ය යි. සිතා ඊට පිළිකුල් කෙරෙමින් පැවිදි වෙස් නො ගෙන සියලු වස්තු හැර පියා උපේක්‍ෂා පාරමිය මුදුන්පත් කර ගන්නේ මැ යි ඉටා හත් පරෙවි වනින් ම ගෙන් නික්ම දුගී වෙසින් තැනෙකහි එක් රැයක් පමණක් වෙසෙමින් ගම් නියම් ගම් වල අවිදින්නට වූහ. යම් තැනෙකහි බොහෝ කලක් වෙසෙමින් උපේක්‍ෂාව පුරුදු කෙරෙමින් වුසුහ. පෙරෙවි වන සිදී ගිය කල්හි ද කිසි වකක් අනුන් ගෙන් නොපිළිගෙන ලජ්ජා මාත්‍රය වසමින් ඇවිදින්නාහු එක් නියම් ගමකට පැමිණියහ. මෙහි වසන නො හික්මුණු දමරික ගම් දරුවෝ දුක්පත් මහලු සත්‍රී පුරුෂයන් දැක නොයෙක් පරිද්දෙන් අවමන් කෙරෙමින් ක්‍රීඩා කරන සුල්ලෝ වූහ. බෝසතාණෝ මොවුන් දැක උපේක්‍ෂා පාරමිය පිරීමට සුදුසු උපායක් යයි සිතා එහි ම වුසුහ. ගම් දරුවෝ බෝසතාණන් දැක නොයෙක් ලෙසින් අවමන් කරන්නට පටන් ගත්හ. බෝසතාණෝ එය ඉවසිය නොහෙන්නාක් මෙන් ඔවුනට බියෙන් මෙන් ද නික්ම ගොස් ඔවුන් විසින් ලුහුබදිනු ලබන්නාහු සොහොනට වැද මිනී ඇට කටු හිසට තබා ශයනය කළහ. එහි ද ගම්දරුවෝ කෙළ ගැසීම් මුත්‍ර කිරීම් ආදී වශයෙන් බොහෝ සේ අවමන් කරන්නට පටන් ගත්හ. එහෙත් අප බෝසතාණෝ ඒ හැම සම සිතින් ඉවසූ හ. මේ දැක සමහර නුවණැති අය "මේ තෙමේ මහානුභාව සමපන්න තවුසෙක්ය" යි සිතා ගරු බුහුමන් කරන්නට ද පටන් ගත්හ. බෝසතාණෝ බුහුමන් අවමන් දෙකම සම

මැදහත් සිතින් ම ඉවසුහ. ඒ බව දක්වනු පිණිස උන්වහන්සේ බුදු බවට පැමිණ මෙසේ වදලසේක.-

“සුඛ දුකේබේ තුලා භුතෝ-

යසේසු අයසේසු ච

සබ්බස්ම සමකෝ හෝමි-

එයා මෙ උපෙක්ඛා පාරමී” යනු යි.

(සුව දුකින් ද යසස් අයස්හි දැ යි හැම ලෝ දහමිහි තුලාවක් මෙන් සම සිත් ඇත්තේ වෙමි. මෝ මාගේ උපෙක්ඛා පාරමී නම් වේ.)

සුව දුක් දෙකෙහි ම සම චුයෙමි වේ	මි
යසසෙහි අයසෙහි එක ලෙස පැවැතේ	මි
හැම ලෝ දමිහි ම සම සිත් ඇති යෙ	මි
මේ මගෙ පරමත් “උචේ පැරුමි ද	මි”

(උපෙක්ඛා පාරමීතාව පිළිබඳ ව ලෝමහංස (94), මහා ලෝමහංස වරියා, අනනු සෝච්චිස (328), උරග (354), අට්ඨසේන (403), චූලලබ්බෝධි (443), කණ්ණදිපායන (444) දසරථ (461) ආදී ජාතක බැලිය යුතුයි.)

අවසානය

මෙසේ සියලුම පාරමි ධර්මයෝ සමෝධි පලය කොට ඇත්තාහ. එහෙයින් සමෝධිය ලැබීමට පාරමි ධර්මයෝ අවශ්‍යයෙන් පුරුදු කට යුත්තාහ. පොහොයකට වරක් මලක් පිදීමෙන් හෝ කලාතුරෙකින් මහා සංඝයා වැඩම කරවා දනක් දීමෙන් හෝ අවුරුද්දකට වරක් ශීලයක් රැකීමෙන් හෝ තමන් බලාපොරොත්තු වන්නා වූ බෝධිය ලබාගත නොහැකිය. බොහෝ කාලයක් මුළුල්ලෙහි දශ පාරමි ආදී ගුණ ධර්මයන් නොසිඳි පවත්නා පරිදි ස්වකීය සන්තානයෙහි පිහිටුවා ගැනීමෙන් ම එය ලබා ගත යුතු යි. යම් කිසි උසස් නිලයක් ලැබීමට ටික කලක් ඊට සුදුසු පරිද්දෙන් පිළියෙල විය යුතු වුවාක් මෙන් ම තමනට අභිමත වූ බෝධිය ලැබීමට ද දිසී කාලයක් මුළුල්ලෙහි නිසිලෙස පිළියෙල විය යුතු ය.

පාරමි පිරිය යුතු කාලය :-

ඉදින් රහත් බව ලැබීමට නම් පාරමි ධර්මයෝ යටත් පිරිසෙයින් කලප ලක්ෂයක් ද පසේ බුදු බව ලැබීමට නම් අසංඛ්‍ය දෙකක් හා මහා කල්ප ලක්ෂයක් ද ලොවුතුරා බුදු බව ලැබීමට නම් අසංඛ්‍ය සතරක් හා මහා කල්ප ලක්ෂයක් ද මුළුල්ලෙහි සකසා නො කඩවා නිරතුරු ව ම පුරුදු කට යුතු වෙති.

පාරමි ධර්ම යමකු තුළ මනා කොට පිහිටිය හොත් හෙ තෙමේ ශිෂ්ටාචාර සම්පන්න මහාත්මයෙක් වේ. කල්ප ගණනක් ස්වකීය සන්තානයෙහි උපචිත පරිචිත කර ගත හොත් ආශ්වයඝී මහෝත්තමයෙක් වේ.

මෙකී දස පැරුම් දම් පුරනු සඳහා අප බෝසතාණෝ වැදූ කිණ්ණුර ජාතක සාම ජාතකාදියෙහි තමන් මරනට විදි

රජුන්හට ද මෙහි කළහ. මහා බන්තිවාද ජාතක වුළු ධම්මපාල ජාතකාදියෙහි තමන් අත් පා කන් නාසාත් කපවා පා විඵඹින් කඩුසිලින් ලෙහි ඇණ මරන රජුන් ද කලාණ මිත්‍රයන් සේ තැකූහ. ඒක රාජ ජාතකාදියෙහි තමන් දෙර තුරෙහි එල්ලු රජුන් ද පිය පුතූන්සේ සැලැකූහ. බදිරංගාර ජාතක, සස ජාතකාදියෙහි දිලියෙන ගිනි මැදට ද පියුම් විල කට මෙන් කිසි සැලීමක් නොමැති ව පිවිසියහ. ඡද්දනක ජාතකාදියෙහි තමන් වද කළ වැද්දනට සරස් විහිදුනා දළ සිය අතින් කඩා දුන්හ. මෙකී දස පැරැම් දම් බෙලෙන් අප බෝසතාණෝ කපක් මුළුල්ලෙහි නොනැසී පවත්නා පරිදි සඳ මඩලෙහි සසලාඤ්ජනය ඇන්ද වූහ. මහොෂධ පඩි කල ලෝ වැසියන් විස්මිත වන පරිදි ශූර වීර ක්‍රියා කළහ. වෙසතුරු අත්බවිහි උපන් කෙණෙහි ම දන් දීමට කැමැති වූහ. එම අත් බවිහිම සත් වරක් පොළොව කමපා කර වූහ. අනතිම අත් බවිහි බිහි වූ කෙණෙහිම අහිත සිංහ නාද පැවැත් වූහ. මර සෙනග ද එළවා පියා සියලු කෙලෙසුන් නසා බුදු බවට ද පැමිණියහ.

එහෙයින් දුකසේ ලත් මිනිසන් බව පස් කම් සැපතට ම වහල් නො කොට ගුණ දහම් පිරිම ම උසස් කොට සලකමින් යටිකුරු කරන ලද දිය බඳුනක් යම්සේ ද එමෙන් ම යථා ශක්තීන් අවිශේෂයෙන් සියලු දෙන හට දන්දිය යුතුයි. දිවි පුදා ද වාලඨිය රක්තා සෙමරකු මෙන් පිරිසිදු ව සිල් රැකිය යුතු යි. කාම භවය හිර ගෙයක් මෙන් සිතා නෙෂ්ක්‍රමාය පිරිමට හිත ඇලවිය යුතු යි. කිසි ගෙයක් නො හැර සිභාවචනා මහණකු මෙන් කාගෙන් වුවත් උගත හැකි දෑ ඉගෙන ප්‍රඥාව වැඩිය යුතු යි. පිරිසිදු වූ ද අපිරිසිදු වූ ද හැම දේ දැමුවත් ඉවසන මහ පොළොව මෙන් බුහුමන් අවමන් සියල්ල ම ඉවසමින් ක්‍ෂානකිය පුරුදු කට යුතු යි. වීථිය නො ඉක්මවා යන මිසඩි තරුව මෙන්

අවංකව සත්‍යයෙහිම පිහිටිය යුතුයි. නො සෙල් විය හැකි ගත බොල් පච්ඡයක් මෙන් ඉටා ගත් කුශල ධර්මයන්හි නො සැලීම් වශයෙන් මනා කොට පිහිටා අධිෂ්ඨානය පුරුදු කට යුතුයි. පොදු වූ හැම සතුන්ගේ රජස් මළ දේනා ජලය මෙන් හිතාහිතයන් කෙරෙහි ද, කිසි වෙනසක් නො කොට මෛත්‍රීය වැඩිය යුතු යි. මැදහත් මහ පොළොව මෙන් සුව දුක් නිදි පැසැසුම් ආදී අටලෝ දහමිහි මධ්‍යසථ ව වෙසෙමින් උපේක්‍ෂාව පුරුදු කට යුතුයි.

මෙසේ දශ පාරමී ධර්මයන් සඵලකාරයෙන් පුරා ත්‍රිවිධ බෝධියෙන් තම හට අහිමත වූ බෝධියකට පැමිණ ශාන්ත සුඤ්ඤ වූ පරම රමණීය අමෘත මහා නිර්වාණ සම්පත්තිය ලැබීමට සියලු දෙනා ම උත්සාහ දැරිය යුතු යි.

සියලු සත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා නිදුක් වෙත්වා
නිරෝග වෙත්වා

ඉමිතා ධම්ම දානේන

කතේන සුඛවෙනසා

වීරං තිචතු සධමේමා-

ලෝකෝ හෝතු සුඛී සදා!

ඉමිතා ධම්ම දානේන

යං පුඤ්ඤං පසුතං මයා

සබ්බන්තං අනුමෝදිතවා

සබ්බිනංපි තුට්ඨමානසා

පුරෙතවා දාන සීලාදී

සබ්බිනංපි දස පාරමී

පතවා යච්චිතීතං බෝධිං

චුසන්තු අමතං පදං

මේ දහම් දන් බෙලෙන් -පිරිසිදු අදහසින් කළ
සදහම් පවතු බෝකල් -මුළු ලොව සුව බෙජේවා !

මේ දහම් දනින් මා -රැස් කෙළේ ද යම් කුසලක්
එයින් අනුමොචු හැමයන්-සතුටු සිතැතිවැ නොපමණ

දන් සිල් ඇ සියල්- දස පැරැම් දම් සපුරා
රිසි යම් බොයෙකින් උතුම් -නිවන් සුව වළඳන්වා !

“Wherever the Buddha’s teachings have flourished,
either in cities or countrysides,
people would gain inconceivable benefits.
The land and people would be enveloped in peace.
The sun and moon will shine clear and bright.
Wind and rain would appear accordingly,
and there will be no disasters.
Nations would be prosperous
and there would be no use for soldiers or weapons.
People would abide by morality and accord with laws.
They would be courteous and humble,
and everyone would be content without injustices.
There would be no thefts or violence.
The strong would not dominate the weak
and everyone would get their fair share.”

※ THE BUDDHA SPEAKS OF
THE INFINITE LIFE SUTRA OF
ADORNMENT, PURITY, EQUALITY
AND ENLIGHTENMENT OF
THE MAHAYANA SCHOOL ※

With bad advisors forever left behind,
From paths of evil he departs for eternity,
Soon to see the Buddha of Limitless Light
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings
of Samantabhadra's deeds,
I now universally transfer.
May every living being, drowning and adrift,
Soon return to the Pure Land of
Limitless Light!

~The Vows of Samantabhadra~

I vow that when my life approaches its end,
All obstructions will be swept away;
I will see Amitabha Buddha,
And be born in His Western Pure Land of
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,
I will perfect and completely fulfill
Without exception these Great Vows,
To delight and benefit all beings.

~The Vows of Samantabhadra
Avatamsaka Sutra~

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.
May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.
Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA 南無阿彌陀佛

【斯里蘭卡文：TEN KINDS OF MERITORIOUS DEEDS, 十波羅蜜】

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

This book is strictly for free distribution, it is not for sale.

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

Printed in Taiwan

5,000 copies; February 2014

SR033-11999

